

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ DEVÁTÝ ROČNÍK

10

Velitelé a současné úkoly branné výchovy

Převážná většina našich velitelů, zvláště velitelé útvarů a svazků, má konkrétní představu o československém jednotném systému branné výchovy i o úloze a místu, které v tomto systému má Československá lidová armáda. Podstatnou měrou se podílejí na realizaci úkolů branné výchovy a plánovitě plní v této oblasti stanovené úkoly. Brannou výchovu chápou jako součást opatření uskutečňovaných k zabezpečení vysoké obranyschopnosti naší země a považují ji za prospěšnou i pro bojovou připravenost naší lidové armády.

Je tomu tak proto, že velitelé a štáby ve své většině správně pochopili jednoznačnou politickou linii Komunistické strany Československa na úseku branné výchovy, vyjádřenou na XIV. a XV. sjezdu KSČ a zakotvenou v základním politickém dokumentu — jednotném systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR, schváleném usnesením předsednictva ÚV KSČ 19. března 1971. Čtenáři časopisu Vojenská mysl byli v průběhu uplynulých let podrobně informováni jak o nové koncepci branné výchovy, tak i o její realizaci. Bude užitečné a pro praktickou činnost velitelů a štábů prospěšné, když se společně zamyslíme nad současnými úkoly, stavem a problémy branné výchovy a vyvodíme z toho některé závěry pro praktickou činnost vojsk.

Realizace jednotného systému probíhá v určitých etapách, z nichž každá měla nebo má své úkoly, své cíle a svůj smysl. V první řadě bylo třeba, aby nově schválená linie pro oblast branné výchovy (a spolu s ní přijatý základní politický dokument) byla objasněna především širokému funkcionářskému aktivu, v armádě pak velitelskému sboru a funkcionářům místních vojenských správ. To bylo naplní první etapy realizace.

Za druhé bylo třeba stanovenou linii rozpracovat do konkrétních opatření: vydat organizační a realizační dokumenty, připravit kádry, rozpracovat obsahovou náplň jednotlivých branných činností, řešit otázky finančního, materiálního a technického zabezpečení atp. To bylo naplní druhé etapy realizace.

Tyto úkoly se plnily „za pochodu“, protože branná výchova do té doby nebyla věcí neznámou. Již desetiletí se v naší společnosti organizovala a byly s ní poměrně velké zkušenosti. Bylo tedy třeba současně s objasňováním, rozpracováním a postupnou realizací nového systému v plném rozsahu plnit stanovené úkoly a veškerou brannou činnost naplňovat novým duchem, novým obsahem, novým posláním. Obě dvě první etapy proběhly zhruba do XV. sjezdu KSČ a vytvořily základní předpoklady pro realizaci úkolů další, třetí etapy.

Poslání třetí — současné etapy vyplývá z jednání XV. sjezdu KSČ, který pro veškerou činnost v naší společnosti vytváří požadavek vysoké kvality a efektivnosti. Tento požadavek platí v plné míře i pro brannou výchovu. Jde tedy v současné době o to, aby branná výchova byla nejen podle stanovených principů z roku 1971 v plném rozsahu uskutečňována, ale aby byla na vysoké kvalitativní úrovni, aby přinášela žádoucí výsledky.

Je nesporným kladem, že mnoho organizátorů o tomto poslání současné etapy realizace jednotného systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR ví a proklamuje je. Avšak praxe branné výchovy tomu často neodpovídá. Mnoha pracovníků branné výchovy má nevhodné formy a metody práce a určité

té rutinerství v tom, aby nacházeli nové přístupy k branné výchově, nové cesty k její kvalitě.

Vedení strany bedlivě sleduje realizaci svého usnesení z března 1971 a nechává se pravidelně informovat o dosažených výsledcích, o problémech i potížích a nedostatecích. Poslední informační zprávu o stavu realizace úkolů branné výchovy projednalo předsednictvo ÚV KSČ v lednu t. r. Nezabývalo se však přitom jen dosaženým stavem, ale uložilo i konkrétní úkoly pro rozvoj branné výchovy v dalším období. Bude tedy správné seznámit se s některými z těchto úkolů, zvláště pokud mají vztah k činnosti ČSLA v systému branné výchovy.

Podíl vojsk ČSLA na realizaci úkolů branné výchovy je hodnocen kladně. Zvláště je oceňována velká angažovanost vojáků z povolání při organizování branné výchovy obyvatelstva, jejich aktivita při poskytování vojenskopolitické, odborné a metodické pomoci organizátorům branné výchovy, jejich pomoc v přípravě kádru i materiální a technická pomoc, kterou poskytují vojenské útvary. Kladně je hodnocena i branná příprava vojáků v záloze, kterou ČSLA organizuje ve vlastních kompetencích.

Přes tyto kladné výsledky však existují v podílu ČSLA rezervy a nevyužití možností. Ve své většině mají společného jmenovatele, kterým je kvalita, účinnost a výslednost branné výchovy.

Branná výchova patří mezi běžné úkoly vojsk, není to úkol navíc, plnění není projevem dobré vůle. Základní výchovkové dokumenty ministerstva národní obrany každoročně ukládají úkoly i pro brannou výchovu. Povinnost ČS. lidové armády plnit úkoly branné výchovy nevyplývá jen ze stranických dokumentů, ale také ze zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově, z předpisu „Úloha Československé lidové armády v systému branné výchovy“ (Zákl-2-1), který je prováděcím předpisem k tomuto zákonu v ČSLA, i z dalších předpisů a nařízení. Přesto však ve vědomí i v praxi někteří velitelé i štáby brannou výchovu považují za něco mimořádného, za něco navíc, za něco, co vojska uskutečňují pro civilní orgány nebo pro místní vojenské správy. Tyto názory zpravidla vyplývají z nesprávného chápání obrany ČSSR jako celku a místa a úlohy ČSLA v ní.

Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně ČSSR stanoví, že obrana republiky zahrnuje opatření k zabezpečení obranyschopnosti země v míru i ve válce, že mezi tato opatření patří zejména budování ozbrojených sil a zvyšování jejich bojové pohotovosti v souladu s požadavky soudobého vojenství a kromě dalších opatření i příprava občanů k obraně, jejíž součástí je branná výchova. Tedy příprava vojsk i branná výchova směřují k jednomu cíli, k zajištění spolehlivé obrany země. Rozhodující postavení a úkoly přitom mají ozbrojené síly, především ČSLA. Je však v jejich zájmu, aby branná výchova plnila ty úkoly, které jí v systému obrany ČSSR přísluší. Ministerstvo národní obrany z těchto důvodů je nejen nejvyšším velitelským stupněm v ČSLA, ale je i ústředním orgánem státní správy pro zabezpečení obrany ČSSR.

Neujasněné postoje se často negativně promítají do řídicí a organizátorské práce velitelů a štábů. Vcelku dobrou úroveň má plánování úkolů branné výchovy. Kladnou roli přitom sehrává pomůcka Vševojsk-51-20 „Metodika plánování bojové a politické přípravy pozemního vojska ČSLA“, která konkrétně stanoví, jaké plánovací dokumenty pro brannou výchovu zpracovává vojenský okruh, vševojsková armáda, divize i pluk. Praxe potvrzuje, že plánovací dokumenty na těchto velitelských stupních jsou zpravidla konkrétní, se stanovením odpovědnosti za splnění úkolů.

Obdobnou spokojenost však nelze vyjádřit o kontrolní a rozborové činnosti. Velitelé s velkým pochopením poskytují branné výchově všestrannou pomoc, uvol-

ňují své podřízené k výkonu určitých funkcí v branné výchově, ale stanovené úkoly zpravidla nekontrolují, ačkoli ostatní úkoly, které uložili, náročně prověřují. Tento stav má nepříznivý vliv i na hodnocení výsledků, kterých bylo na úseku výchovy dosaženo.

Předpis Zákl-2-1 stanoví, že plnění úkolů branné výchovy se pravidelně hodnotí na všech velitelských stupních, ve stejných lhůtách jako hodnocení úkolů bojové a politické přípravy. I když jde o úkol stanovený předpisem, který schválil ministr národní obrany, neplní se u všech pluků a divizí. Pokud se ovšem plní, pak zpravidla jen formálně. Většinou jde jen o všeobecný výčet akcí branné výchovy, na kterých se pluk divize podílely. Ve všech těchto hodnoceních chybí, k jakým výsledkům v branné připravenosti obyvatelstva pomoc vojsk vedla, jaký efekt měla opatření, na kterých se armáda podílela nebo která zabezpečovala, jak pomoc armády přispěla k vyšší kvalitě branné výchovy.

Je to způsobeno i tím, že není zcela jasné, co máme chápat pod pojmem výsledky branné výchovy. Koneckonců za výsledky můžeme považovat i splnění akce, vycházíme-li z čistě kvantitativních měřítek. Ovšem branná výchova neprobíhá samoúčelně, k tomu, abychom se mohli vykákat určitým množstvím skutečných opatření a akcí. Cílem branné výchovy je připravit občany na činnost za branné pohotovosti státu nebo pro službu v ČSLA. Výsledky branné výchovy se proto musí projevovat v kvalitě branné připravenosti občanů, v jejich branných vědomostech, dovednostech a návycích. Proto jen ty z akcí, které vojska uskutečňují nebo na kterých se podílejí, jsou efektivní, které vedou k takové kvalitě, k takovým výsledkům. Velitelé mají celou řadu možností, aby se o tom přesvědčili. Buď přímou kontrolou, např. v oblasti branné přípravy vojáků v záloze, nebo zprostředkovaně, získáním poznatků od místních vojenských správ, od státních nebo společenských orgánů a organizací.

Hledisko efektivnosti by měl mít velitel na paměti vždy, rozhoduje-li o podílu svého útvaru nebo svazku na branné výchově. Stává se, že organizace vyžadují od velitelů takové úkoly, které by armáda nemusela plnit, např. vyslání určitého počtu vojáků základní služby, někdy i s technikou, jen k potřebným terénním úpravám pro nějaký branný závod. Tyto úpravy by však mohli zabezpečit i sami členové organizace formou brigádnické pomoci apod. Pro brannou výchovu takto

vá pomoc velkou cenu nemá, posuzujeme-li požadavek z hlediska efektivnosti a výsledků branné výchovy. Obdobně organizace vyžadují vojáky základní služby k zajištění pořadatelské služby na určité branné akci apod. To vede k rozptylování pomoci armády, která by se měla hlavně soustředit k tomu, co branné výchově přináší efekt, co vede ke kvalitě branné přípravy a výchovy a k požadovaným výsledkům.

Jiný charakter má taková pomoc, která sice vede ke kvalitě branné výchovy, avšak není úměrná místu a úloze ČSLA v systému branné výchovy. Např. mnohde si stále orgány Svazarmu zjednodušují situaci v tom, že usilují, aby se vojáci z povolání stali cvičiteli branců. Výjimkou nejsou ani takové případy, kdy důstojníci v hodnosti majora nebo podplukovníka, absolventi vysokých škol, vedou s brancí základní výcvik v ČSLA. Můžeme to hodnotit jako neuvážené plýtvání silami. Zatímco v armádě vedou základní výcvik jednotlivce poddůstojníci základní služby, chtějí orgány v těchto případech, aby výcvik nižší hodnoty, který základnímu výcviku v armádě předchází, vedli vysoce kvalifikovaní odborníci armády. Ti by však mohli být daleko lépe v přípravě branců využiti k tomu, aby pro okresní nebo krajské výbory Svazarmu v celku zajišťovali přípravu cvičitelů nebo propagandistů z řad vojáků v záloze, nebo, aby pracovali jako vojenští zkušební komisaři.

Určovat do výkonných funkcí cvičitelů branců vojáky z povolání od vojsk je nevýhodné i z toho důvodu, že útvary plní celou řadu nepředvídaných úkolů v bojové přípravě. To pak narušuje pravidelný chod výcvikových středisek branců, množí se stížnosti na neodpovědný přístup vojáků k branné výchově apod. Je to jen proto, že velitel, který souhlasil s uvolněním svých důstojníků do funkcí cvičitelů branců, nehodnotil situaci a požadavek z hlediska vyšší efektivnosti, z toho hlediska, co více branné výchově prospěje. Netýká se to jen branců. Obdobná situace bývá občas i v branné výchově žáků, učňů a studentů, kdy zodpovědní pracovníci požadují, aby vojáci vedli např. branné cvičení namísto toho, aby školským orgánům poskytl odbornou a metodickou pomoc v tom, jak takové cvičení připravit, naplánovat a zajistit.

Radě obdobných nedopatření lze předejít za předpokladu dodržování ustanovení Směrnice pro zabezpečování branné výchovy vojenským materiálem (Všeob-sm-13). Ta konkrétně stanoví, kdy a za jakých podmínek může armáda po-

skytovat mimoarmádním orgánům a organizačním materiální a technickou pomoc. Např. velmi důležitým ustanovením je, že tato pomoc je plánována, že požadavky i na zapůjčení určitého materiálu nebo na ukázkou bojové techniky orgány a organizace uplatňují zpravidla jen jednou ročně, a to k 1. 10. každého roku, že mimořádné požadavky mají uplatňovat jen zcela výjimečně a minimálně měsíc předem. Důležité také je, že veškerou materiální a technickou pomoc ČSLA uskutečňuje jen smluvně. V případě, že nedošlo k uzavření smlouvy, pak riziko (např. při poškození nebo ztrátě materiálu) nese ten velitel, který o pomoci rozhodl. Tuto směrnicí mají i všechny mimoarmádní orgány a organizace, které se na branné výchově podílejí, a měly by ji proto dodržovat.

Vážnou brzdou v řídicí a organizačské práci mnohých velitelů na úseku branné výchovy je neznalost předpisů. Můžeme si to ve většině případů vysvětlit tím, že na odpovědné velitelské funkce přichází řada mladších a méně zkušených důstojníků, a že tedy určitou dobu trvá, než proniknou do všech svých povinností a úkolů, včetně těch, které plní na úseku branné výchovy. Stává se, že mnozí z těchto velitelů se snaží s velkým úsilím plnit i úkoly ve prospěch branné výchovy, aniž by věděli nebo jim někdo řekl, že v armádě k tomu platí určité předpisy, které upravují jejich odpovědnost i jejich povinnosti. To má za následek, že jejich řídicí a organizačská práce na tomto úseku je ži-

velná, vede k překračování nebo zase naopak k nedodržování kompetencí apod.

Určité problémy dělá i práce s těmi lidmi, kteří se v branné výchově angažují. Téměř od každého útvaru pracují desítky vojáků z povolání i základní služby v branné výchově. Pracují na různých úsecích, někteří jako funkcionáři nebo aktivisté společenských organizací, jiní opět jako učitelé zdokonalovací přípravy vojáků v záloze, propagandisté, vojenští zkušební komisaři, pionýrstí vedoucí apod. Všichni však v podstatě svou práci propagují armádu na veřejnosti, realizují vojenskou politiku strany na úseku branné výchovy obyvatelstva. Bylo by tedy správné a užitečné, kdyby např. velitel pluku nebo jím pověřený funkcionář jedenkrát nebo dvakrát v roce tyto vojáky shromáždil, vyhodnotil jejich práci a popřípadě ji i ocenil, ale hlavně, aby jim dal určité zaměření pro příští období, takové zaměření, které je pro všechny společné. Daleko lépe by pak pochopili své poslání v branné výchově obyvatelstva a uvědomovali si s větší naléhavostí, že jejich práce přispívá k prohlubování jednoty armády a lidu, k dobrému jménu armády v celé naší společnosti.

Podíl vojsk v současné praxi branné výchovy není zanedbatelný. Jde však o to, aby pomoc a angažovanost v branné výchově byla promyšlená a cílevědomá a hlavně, aby směřovala ke stanoveným cílům a přinášela užitek.

Pro další účast vojsk na branné výchově obyvatelstva má význam jejich správná orientace k těm úkolům, které vedení strany svým usnesením z 12. 1. 1979 stanovilo pro všechny orgány a organizace naší společnosti, včetně ČSLA. Tyto úkoly vyplývají ze skutečnosti, že současná mezinárodní situace i růst významu silné, spolehlivé obrany socialistických zemí pro udržení světového míru si vyžadují další prohlubování uvědomělého vztahu občanů k obraně. V branné výchově musí mít náležitý odraz i vědeckotechnická revoluce a její důsledky pro rozvoj vojenství. Narůstá i význam tělesné a psychické přípravy obyvatelstva pro činnost za branné pohotovosti státu.

Z hlediska těchto skutečností je rozhodující, abychom při další realizaci cílů branné výchovy důsledně vycházeli z těch základních cílů, úkolů a závěrů, které stanovilo vedení Komunistické strany Československa ve svém usnesení z 19. 3. 1971

a v jednotném systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR a které potvrdil a dále upřesnil XIV. a XV. sjezd KSČ. Zvláštní pozornost v období do XVI. sjezdu KSČ budeme věnovat splnění linie a úkolů XV. sjezdu KSČ a závěrů, které pro brannou výchovu vyplývaly z 11. a 12. zasedání ÚV KSČ. Budeme vyvíjet snahu k tomu, aby branná výchova byla chápána, ale také uskutečňována jako nedílná součást komunistické výchovy našeho lidu, jako jedna z důležitých stránek politické a ideologické činnosti strany, státních orgánů a společenských organizací. Všechny orgány a organizace musí usilovat o to, aby na úseku branné výchovy byla soustavně upevňována vedoucí úloha strany, aby se branná výchova opravdu stala záležitostí všech občanů, tak jak to stanovil XV. sjezd KSČ.

Bylo zdůrazněno, aby za rozhodující byly považovány výsledky dosažené v politické, ideové, odborné, technické, těles-

né a psychické připravenosti občanů pro činnost za branné pohotovosti státu. Tedy rozhodující je to, co občané umí, o čem jsou přesvědčeni, jak jsou skutečně připraveni k té činnosti, kterou by za zvláštních podmínek uskutečňovali k zajištění obrany vlasti.

Již základy jednotného systému branné výchovy zdůraznily, že jádrem branné výchovy se musí stát správná orientace občanů v základních ideových politických otázkách současné epochy a úsilí o plné pochopení vzájemného poměru třídních sil ve světě. Prohlubování politické a ideové výchovné práce s účastníky branné výchovy je nutné považovat za rozhodující úkol při dalším rozvíjení branné výchovy i v následujícím období. Zvláště půjde o další prohlubování a zkvalitňování vlastenecké a internacionální výchovy, o objasňování leninských principů výstavby a upevňování obrany socialistické vlasti a socialismu a o správnou orientaci v základních ideových a politických otázkách současné etapy. S daleko větším úsilím musíme zvláště mladší generaci objasňovat význam a úlohu Varšavské smlouvy a našeho spolenectví se Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialistického spolenectví. K tomu plně využijeme 35. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou a 25. výročí vzniku Varšavské smlouvy.

Měli bychom dbát na to, aby naše politickovychovná práce s účastníky branné výchovy byla přesvědčivá a účinná, spojená s celou naší výchovnou a politickou prací.

Vojenské útvary a svazky v současné době realizují usnesení PÚV KSČ z 28. 4. 1978 o zvýšení úrovně branné propagandy a účinnější popularizaci ČSLA ve spolenectví. Měli bychom si uvědomovat, že tato usnesení úzce souvisí se stranickým usnesením o branné výchově a že vytváří ještě daleko širší prostor pro realizaci úkolů branné výchovy.

Vojenské útvary a svazky vysílají řadu učitelů, vojenských zkušebních komisařů pro brannou přípravu záloh a branců a ovlivňují odbornou přípravu cvičitelů branců a často i učitelů branné výchovy civilních škol. Měli bychom do této jejich práce prosadit zásadu, že v případě občanů pro činnost za branné pohotovosti státu nebo pro činnost v ozbrojených silách jsou rozhodující praktické znalosti, dovednosti a návyky. Kdyby došlo k válce, měla by praktická a rychlá činnost rozhodující význam. Nikdo by už nikoho nepřezkušoval z vědomostí, z popisu zbraní, ochranných prostředků, z teoretických

znalostí o poskytování první pomoci apod. Připravenost obyvatelstva by prověřovala drsná realita války a šanci by měl jen ten, kdo by byl především prakticky připraven.

Daleko větší pozornost i z tohoto hlediska bychom měli věnovat přípravě kádřů. Stále ještě přetrvává zlozvyk, že skutečná příprava kádřů k organizování branné výchovy s využitím názorných ukázek je často zaměňována za plané mudrování a neúčinné porady o výcviku. Zdůrazňujeme-li požadavek praktických znalostí, dovedností a návyků u těch, které v branné výchově připravujeme, tím víc to platí i pro ty, kdo tuto přípravu vedou a řídí.

Pro zajištění kvality a účinnosti branné výchovy má vedle přípravy kádřů rozhodující význam promyšlená a cílevědomá řídicí a organizátorská práce. Bylo by správné, aby si velitelé a štáby uvědomovali i na úseku branné výchovy, že každý kdo úkol vydá, má povinnost k jeho splnění vytvářet podmínky a poskytovat vykonavatelům potřebnou pomoc.

Nedoceneně zůstává i socialistické soutěžení. Můžeme je organizovat mezi těmi, kteří se od útvarů na branné výchově podílejí, nebo i v rámci samotné branné výchovy. Měli bychom si uvědomovat, že většina činností v branné výchově se uskutečňuje na principu dobrovolné účasti. Vhodně zaměřená a dobře řízená soutěž, třeba i krátkodobá, může být vhodnou motivací pro pravidelnou účast v branné výchově i pro dosahování požadovaných výsledků.

S řídicí činností na úseku branné výchovy souvisí ještě jeden problém. Ne všichni, kteří se podílejí na základě rozhodnutí velitele na plnění úkolů v této oblasti, pracují s plnou odpovědností. Setkáváme se pak se stížnostmi, že důstojník, určený jako učitel pro zdokonalovací přípravu vojáků v záloze, neplní řádně tuto funkci, nedodrжуje tematiku stanovenou programy, nebo že vojenský zkušební komisař nedochází do určeného výcvikového střediska branců apod. Je někdy trapnou záležitostí, kdy např. 30 důstojníků a praporčíků v záloze si najde čas a dostaví se přes různé osobní potíže na zdokonalovací přípravu, avšak učitel od vojenského útvaru nepřijde. V případě, že je pověřen nenadálým služebním úkolem, je jeho povinností, aby za sebe zajistil náhradu nebo včas to oznámil příslušné okresní správě, která buď výcvik odvolá nebo zorganizuje náhradní program.

Některé z vojáků od útvarů dokonce považují svou účast na branné výchově za věc dobrovolnou, ačkoli k ní byli určeni

rozkazem nebo plánem velitele a jsou uvolňování i ve služební době. Je proto třeba dělat rozdíl mezi tou činností, ke které se např. voják z povolání zaváže sám jako člen některé z organizací Národní fronty a vykonává ji dobrovolně ve

svém volném čase, a tou činností, ke které je určen rozkazem velitele. Plní ji jako součást svých služebních úkolů, je za ni hodnocen a popřípadě i odměňován. Neplní-li řádně úkoly, musí být brán k odpovědnosti, byť šlo jen o brannou výchovu.

Uvedl jsem současné problémy i úkoly branné výchovy. Článek by měl napomoci velitelům a štábům ve správné orientaci na tomto úseku. Usilujeme všichni společně o důsledné splnění úkolů a závěrů XV. sjezdu KSČ, ale současně se zamýšlíme nad úkoly perspektivními, které budeme realizovat po roce 1980.

Uvědomujeme si jistě, že např. nové základní řády po zavedení do praxe vojsk budou muset plně proniknout i do všech oblastí branné výchovy. Obsah branné výchovy bude třeba dát do souladu s výcvikovými programy ČSLA, které budou zavedeny v nejbližší době do vojsk. Perspektivní úkoly nás však s ještě větší naléhavostí nutí k tomu, abychom vyřešili naše současné problémy, abychom v realizaci nového systému branné výchovy opět postoupili kus kupředu.

Poznávací funkce velitele v ozbrojeném zápase

Bojová činnost je cílevědomou činností. Poznání je její nezbytnou složkou, jejím důsledkem i podmínkou. Poznání slouží velitelům k tomu, aby nejen zachoval existenci jednotky, útvaru, svazku, svazu atd., ale aby soustavně zdokonaloval jejich připravenost v boji při střetávání s nepřítelem. V boji se rodí nové poznání, které povyšuje bojovou činnost na vyšší a dokonalejší úroveň.

Poznávání jako nezbytná součást velitelů a štábů vede k odhalování zákonitostí ozbrojeného zápasu a umožňuje velitelům vědomě stanovit úkoly a cíle bojové činnosti vojsk. Poznání je tudíž cílevědomou činností, která má konkrétní, bezprostředně praktický význam pro vedení boje. Pro velitele platí zásada, že čím dokonaleji poznává bojovou situaci, tím lépe se v ní dokáže orientovat, tím kvalifikovaněji přijímá rozhodnutí.

Společenskotřídní předpoklady poznávací funkce velitele v ozbrojeném zápase

Z hlediska společenskotřídního není lhostejné, zda funkce velitele je či není omezena reakčním či pokrokovým třídním zájmem, zda z dané poznávací funkce vyplývá či nevyplyvá zájem na poznání pravdy o společenském vývoji, zda je velitel nositelem vědecké či nevědecké ideologie apod. Tato skutečnost je mimo jiné důvodem, proč otázka třídní podmíněnosti poznání při analýze tak složitého společenského jevu, jakým je ozbrojený zápas, vystupuje s mimořádnou závažností do popředí.

Třídní determinace v sobě zahrnuje moment třídní příslušnosti velitele (vojevůdce) na daném stupni historického vývoje společnosti. Tato determinace má objektivní charakter. Třídní příslušnost buď otevírá bránu rozvoje poznávacích schopností velitele, nebo naopak je objektivní zábranou, která znemožňuje pravdivě poznat jak zákonitosti ozbrojeného zápasu, tak i zvládnutí forem a metod pravdivého poznávání společenských jevů, včetně ozbrojeného zápasu.

Třídní determinovanost poznávání sociálních jevů však nemůžeme chápat jednostranně.

Třídnost je vždy spjata s přijetím určitého světového názoru, podloženého kon-

krétní (materialistickou či idealistickou) filozofií. Tato skutečnost nezbytně ovlivňuje jak schopnost, tak i možnost poznání velitele. Velitel v socialistické armádě, který stojí pevně na pozicích dělnické třídy, na pozicích socialismu, je vyzbrojený vědeckým světovým názorem dělnické třídy, marxismem-leninismem, má daleko větší možnost poznávat pravdivě danou objektivní realitu (válku, ozbrojený zápas, konkrétní bojovou situaci), než velitel buržoazní armády, který stojí na pozicích buržoazie a opírá se o nevědecký (idealistický, náboženský) světový názor a o nevědeckou (metafyzickou) metodu poznání.

Totožnost individuálních a společenských zájmů, příznačná pro velitele socialistické armády, zaručuje maximální jednotu poznání a jeho praktickou realizaci. Tato jednota individuálního a společenského, jakož i poznání a jeho praktické realizace, která je vnitřně vlastní veliteli socialistické armády je významnou předností, kterou může velitel (vojevodce) socialistické armády zhodnotit v každé bojové situaci.

Připomínám slova klasiků o tom, že „Vládnoucí myšlenky nejsou nic jiného než ideový výraz vládnoucích materiálních

vztahů, jsou to vládnoucí materiální vztahy pojaté jako myšlenky; je to tedy výraz vztahů, které právě z jedné třídy dělají třídu vládnoucí, tedy myšlenky jejího panství. Individua, z nichž se skládá vládnoucí třída, mají mimo jiné i vědomí, a proto myslí; pokud tedy vládnou jako třída a pokud určují v celém rozsahu určitou epochu dějin, je samozřejmé, že to činí se vším všudy, že tedy vládnou i jako myslící, jako tvůrci myšlenek, že řídí produkci a distribuci myšlenek své epochy; že tedy jejich myšlenky jsou vládnoucími myšlenkami epochy." (Marx, K.—Engels, B.: Spisy, sv. 3, Praha 1958, s. 60.) Přechod vládnoucích myšlenek k jejich prak-

tické politické realizaci obstarává stejný třídní interes, který obstarává prostředky k zabezpečení této realizace. Tato skutečnost má nesmírný význam pro pochopení významu a úlohy třídnosti jako nezbytné součásti poznávací funkce velitele v ozbrojeném zápase.

Proto třídnost a stranickost z gnoseologického hlediska je zvláštním druhem sebeuvědomění subjektu poznání ozbrojeného zápasu, tj. velitele či vojevůdce. Toto sebeuvědomění má rozhodující podíl na vědecky pravdivém, nezkráceném zobrazení skutečnosti. Velitel v socialistické armádě se vyznačuje mimo jiné tím, že disponuje tímto druhem sebeuvědomění.

Gnoseologicko-metodologické předpoklady poznávací funkce velitele v ozbrojeném zápase

Gnoseologicko-metodologickým východiskem poznávací funkce většiny velitelů v buržoazních armádách je v oblasti teorie zpravidla idealistický, nábožensko-mystický či v nejlepším případě naivně realistický princip. Ve všech těchto případech vychází z nevědeckého pojetí podstaty a úlohy velitele či vojevůdce jakožto subjektu, který rozhoduje o výsledku války, bez ohledu na úlohu mas a na objektivní vývojové tendence. Princip rozhodující úlohy „vynikajících osobností“ v dějinách se prosazuje zcela nepokrytě i v té části vojenství, která je jeho nedlužitelnou součástí a která významnou měrou rozhoduje nebo přinejmenším spolurozhoduje o výsledku ozbrojeného zápasu — v oblasti poznávání vojenských jevů a procesů. Pěstování tradičního kultu vojevůdců je navíc v současné době stále více modifikováno závislostí velitelů a vojevůdců na buržoazních byrokratických institucích a finančním kapitálu.

Metodologicky je poznávací funkce velitele buržoazní armády deformována jednostranným, metafyzickým přístupem ke zkoumání války a ozbrojeného zápasu. Nepochopení obecných souvislostí a obecných vývojových tendencí a vývojových zákonů společnosti nutně plodí jednostrannost, schématismus a subjektivismus. Namísto pochopení podstaty ozbrojeného zápasu nastupuje povrchnost a empirismus. Takový jednostranný, povrchní odraz skutečnosti má za následek deformaci poznávací funkce, jednostranné přijímání závěrů bez pochopení širších a obecnějších souvislostí. Ve svých důsledcích vede k přezíravému poměru k teorii, k samotnému poznání. Subjektivismus, doplněný domýšlivostí, jednatostí a nadutostí vede zákonitě k podceňování teorie, jejímu na-

hrazování empirií a praktikismem, nebo utilitarismem či pragmatismem.

Gnoseologicko-metodologickým východiskem poznávací funkce velitele socialistické armády je nepochybně v oblasti teorie marxismu-leninismu vůbec a marxisticko-leninská filozofie zvláště. Marxismus-leninismus vychází z uznání rozhodující úlohy lidových mas v dějinách. Velitel (vojevůdce) může splnit svou úlohu jedině tehdy, bude-li ve své činnosti vycházet z tohoto základního materialistického východiska, bude-li se ve své poznávací činnosti opírat o zákonitosti dějinného vývoje společnosti a bude-li jeho činnost směřovat k naplnění progresivní vývojové tendence společnosti. Na tomto teoretickém východisku je založeno dialekticko-materialistické pojetí poznávací funkce socialistického velitele v ozbrojeném zápase.

Marxismus-leninismus vychází z toho, že poznání je veskrze lidská činnost, že plní obecnou funkci, funkci osvojování a přetváření skutečnosti.

Metoda, na níž je založena poznávací činnost velitele musí odpovídat požadavku pravdivého poznání společenské skutečnosti obecně a ozbrojeného zápasu jako její specifické oblasti zvláště. Touto metodou je bezesporu historický materialismus, nejen jako metodologický základ poznávání společenských jevů, ale i jako obecná teorie společnosti. Historický materialismus plní svou metodologickou funkci zejména tím, že jeho teorie vede k chápání společnosti jako dynamicky se vyvíjející, že umožňuje zachytit podstatu této dynamičnosti a je tudíž nástrojem získávání stále nových poznatků o společenské skutečnosti obecně i o jejích jednotlivých stránkách či částech. O význa-

mu a nutnosti využití této metody jako nástroje poznání ve vojenství M. V. Frunze řekl: „Rudý velitel se musí naučit dokonale ovládat onu metodu myšlení, ono umění rozboru jevů, které skýtá marxistické učení. Podstata této metody spočívá v tom, že pro nás nemůže být nic absolutního a strnulého; všechno je v pohybu a všechno se mění a každého prostředku, každé metody je možno v jisté situaci použít. Velitelovo umění se projevuje v dovednosti, jak vybrat z mnohotvárných prostředků, které má k dispozici, ty, které přinesou za dané situace a v dané chvíli nejlepší výsledky.“ (Frunze, V. M.: Vybraná díla, Praha 1953, s. 159.) Marxisticko-leninská filozofie je nepochybně součástí oně metody, která skutečně umožňuje veliteli vyznat se ve složité, mnohotvárné situaci jako je bojová činnost, ozbrojený zápas, válka.

Rozhodující gnoseologicko-metodologický základ poznávací funkce velitele socialistické armády tvoří nepochybně marxisticko-leninská teorie poznání.

Poznání je reálný historický proces, který uskutečňují v podmínkách armády velitelé a štáby na všech stupních velení.

Proces poznání je vždy výsledkem úsilí jednotlivců i kolektivů. Je v té či oné míře společensky determinován, což vyplývá ze samotné podstaty poznání jako sociálně determinovaného jevu.

Bojová činnost je takový sociální jev, který si přímo vyžaduje, ba dokonce vynucuje účast širokého kolektivu (štábu) na jejím poznávání. Ve všech stadiích bojové činnosti je při její analýze vždy zapotřebí řada specialistů. Bojová činnost není možná bez neustálého poznávání, bez získávání stále nových poznatků, jejich uspořádání, třídění a při přijímání rozhodnutí.

Představa o geniálním vůdci, který je schopen sám, na základě vlastních poznatků či vlastní intuíce řešit složitost soudobých bojových operací a přijímat kvalifikovaná rozhodnutí, je v podstatě chybná. Spolu s velitelem se na poznávání bojové činnosti, přijetí rozhodnutí, jakož i na jeho realizaci podílejí štáby a konec konců celé jednotky, které plní úkol. Geniální velitel či vojévůdce je geniální proto, že více ví, více zná, má bohatší zkušenosti a tudíž méně tápe a nachází dokonalejší a komplexnější plnění úkolů.

Zkušenosti velitele, jakož i jeho znalosti jsou vždy pouze zlomkem, částí celkového poznání. Jsou přínosné zejména proto, že vnášejí do poznání prvek nového. Jsou tudíž pokrokem ve způsobech poznávání soudobého boje. Samozřejmě

potud, pokud pravdivě zachycují procesy, které jsou soudobému boji adekvátní.

Dosahování pravdivých poznatků o současném stavu a vývoji ozbrojeného zápasu, jakož i o konkrétní bojové činnosti je jedním z nejdůležitějších požadavků, kladených na velitele všech stupňů velení. Velitel si musí být vědom, že neúplné nebo dokonce nepravdivé poznání nic nemění jak na konkrétní bojové situaci, tak také na osobní odpovědnosti velitele za přijaté rozhodnutí.

Určitý stav bojové situace a stupeň jejího poznání není a nemůže být konečným poznáním, nýbrž poznáním omezeným, částečným. Pravda o skutečném stavu nikdy není úplná, vyčerpávající; nepodává se „naráz“. Protože se bojová činnost vyvíjí dynamicky, vyvíjí se i její poznávání, vyvíjí se i proces dosahování objektivní pravdy o této činnosti. Chytit dosáhnout absolutní pravdy je nemožné, i když prvky absolutní pravdy jsou obsahem každé pravdy. Proto platí, že čím hlouběji pronikáme do podstaty jevu, tím více se přibližujeme absolutní pravdě.

Pro velitele z toho vyplývá závěr, že poznat dobře ozbrojený zápas či realitu bojové činnosti znamená proniknout do její podstaty. Poznání na úrovni empirie je poznáním omezeným, nedostatečným, relativním. V určitých případech může poskytovat nanejvýš více či méně přibližný obraz bojové situace, který nemusí postihovat její podstatu, stojí na povrchu a odráží pouze její jevovou stránku. Teprve racionální poznání umožňuje od jevové stránky k podstatě. Na této úrovni je schopen velitel zachytit podstatné vztahy a souvislosti.

Poznávání bojové činnosti neznamená získávat poznatky jen co do množství a šíře, ale proniknout do její podstaty. Jde tedy nejen o rozšiřování hranic o poznávaném objektu, ale zároveň o upřesňování jeho poznávání za hranice toho, co jsme až dosud o daném objektu znali.

Při poznávání ozbrojeného zápasu nedíí velitel o zmocnění se objektu na teoretické úrovni, tedy na rovině abstraktních úvah. Cílem ozbrojeného zápasu jako objektu poznání je porušení jeho danosti, jeho přetvoření. Výsledek poznávací činnosti velitele a štábu směřuje k praktickému přetváření dané bojové situace. Obsahuje v sobě nutně jednotu subjektivního záměru spolu s reálnými objektivními podmínkami, reflektovanými našim poznáním.

Součástí gnoseologicko-metodologické poznávací funkce velitele je nepochybně znalost základních rysů vojenské politiky

strany, zejména těch, které mají obecnou a dlouhodobou platnost. Mám na mysli závěry sjezdů komunistických stran, porad Politického poradního výboru Varšavské smlouvy apod. Ty přijímají vojenskopolitické závěry, které mají charakter obecného teoretického a metodologického východiska, formulovaného např. v socialistické doktríně, a které tvoří jádro obsahu socialistické vojenské vědy a vojenského umění.

Proces stanovení vojenských cílů totiž závisí mimo jiné na tom, „jaký je jeho metodologický, teoretický základ. Správněji mohou být vojenské cíle zformulovány a stanoveny vojenským tehdy, jsou-li založeny na vědecké analýze a prognóze společenského vývoje vůbec a války zvláště. Stanovení cílů je svým způsobem prognózou. Může být účinné jen tehdy, jestliže zachycuje hlavní tendence společenského vývoje vůbec, všestranně přihlíží k dynamicky se měnícímu vzájemnému poměru sil a k jiným činitelům, jež působí na charakter plnění vojenských úkolů.“ (Tuškevič, S. A.: Filozofie a vojenská teorie, Praha 1978, s. 103.)

Sjezd KSSS i ostatních marxistických stran socialistických zemí přináší důkaz o tom, že země socialistického společenství důsledně promítají obecné tendence soudobého společenského vývoje do vojeskopolitických závěrů. V dokumentech XXV. sjezdu KSSS se např. říká: „Stále více stoupá význam vědeckého výzkumu stěžejních problémů světového vývoje a mezinárodních vztahů, revolučního vzájemného působení a jednoty různých proudů, vztahů mezi bojem za socialismus, soupeření sil v hlavní otázce současnosti — v otázce války a míru.“ (XXV. sjezd KSSS, Praha 1976, s. 67.) Z těchto dokumentů, jakož i z dokumentů Politického poradního výboru Varšavské smlouvy naprosto jednoznačně vyplývá, že země socialistického společenství usilují všestranně o plnění „Programu míru“, současně však učiní vše pro zabezpečení ochrany zemí socialistického společenství. Vojenskopolitické závěry vycházející z těchto cílů plně odpovídají základním směrům společenského pokroku.

Poznávací funkce velitele spočívá tedy mimo jiné i v tom, že pochopení těchto vojeskopolitických cílů působí jako motivační prvek samotné poznávací činnosti velitele. Působí nejen jako mocný nástroj poznání skutečné podstaty války a ozbrojeného zápasu, ale i jako nástroj přesvědčení o spravedlivosti sledovaných cílů. Tato skutečnost nemalou měrou ovlivňuje průběh a výsledek boje. Má tudíž nejen

obecně teoretický a metodologický, ale i revolučně praktický význam.

Konkrétním projevem realizace vojenské politiky strany je dokonalá znalost socialistické vojenské vědy a vojenského umění, které nazýváme vojenskou teorií. Rostoucí úloha vojenské teorie v soudobé válce a narůstání složitosti jejího zdokonalování kladou vysoké nároky na úlohu a význam vojskoteoretického myšlení, logiky poznání, metodologie vojskovědeckého výzkumu a vyžadují nepřetržitý rozvoj a zdokonalování samotných metod a způsobů poznání.

Má-li velitel socialistické armády realizovat svou poznávací funkci je nezbytné, aby vycházel z toho, že „Marxisticko-leninská teorie je metodologií procesů probíhajících v armádě nového typu, která střeží socialistickou vlast, mír a bezpečnost národů. Odhaluje obecné podmínky a zákonitosti války a její specifické součásti — ozbrojeného zápasu, zkoumá podstatné vzájemné souvislosti mezi válkou a ekonomickými, sociálně politickými a ideologickými vztahy, určuje formy a způsoby jejího vedení a řízení, principy a pravidla ozbrojeného zápasu na obranu socialismu, teoretická východiska vojenské výstavby a vojenské doktríny.“ (Tuškevič, S. A.: Filozofie a vojenská teorie, Praha 1978, s. 17.)

Poznání nejobecnějších zákonů vývoje umožňuje poznání podstatných a nutných souvislostí války jako celku (např. souvislostí mezi válkou a politikou, válkou a ekonomikou) a umožňuje poznání souvislostí, které vyjadřují specifickou podstatu války, zejména její nejobecnější zákony (např. zákon určující úlohy politických cílů, zákon určující úlohy vzájemného poměru válčících stran apod.). Poznání těchto obecných zákonů je pak klíčem k pochopení těch souvislostí, které vyjadřují specifickou podstatu ozbrojeného zápasu a jeho obecných zákonů a zákonitostí, jakými jsou např. zákon souladu mezi charakterem ozbrojeného zápasu, způsoby a formami jeho vedení a mezi politickými cíli, zákon závislosti ferem a způsobů ozbrojeného zápasu na množství a kvalitě zbraní, bojové techniky apod. Velitel tudíž musí respektovat ve své poznávací činnosti fakt, že zákony a kategorie vypracované na půdě vojenské teorie jsou nezbytným nástrojem poznání podstaty ozbrojeného zápasu.

Marxismus-leninismus vychází z toho, že objektem poznávací činnosti je analýza a zevšeobecnění základních prvků války, které tvoří určitá politika a ozbrojené

násilí jako její pokračování ve specifické formě.

Vydeme-li z těchto dvou základních prvků, můžeme pak orientovat poznávací činnost velitele na analýzu základních prvků bojové situace.

Mezi základní prvky bojové situace počítáme: množství a kvalitu vlastních a nepřátelských vojsk; uskupení a činnost proti sobě bojujících stran; zvláštnosti prostorového a časového rozmachu bojové činnosti; ekonomickou zvláštnost válčiště zeměpisnou a meteorologickou specifiku válčiště apod.

Z toho vyplývá, že prvky, které podléhají analýze a zevšeobecnění, jsou velmi různorodé. Různorodost spočívá jak v kvantitativní, tak i kvalitativní charakteristice jednotlivých prvků, v jejich rozporuplnosti, v jejich dynamice, v různorodosti jejich vlivu na bojovou činnost apod.

Specifika poznání velitele spočívá v pochopení toho, že poznat bojovou situaci znamená současně poznat její jednotlivé prvky. Analýzou jednotlivých prvků bojové situace můžeme vymezit jejich specifiku a naopak pochopením jejich vzájemné souvislosti a podmíněnosti dospět k zobrazení jak na úrovni jednotlivých prvků (poznání jejich obecné platnosti), tak i na úrovni zevšeobecnění objektu poznávací činnosti velitele, tj. bojové situace.

Analýza různorodosti prvků bojové situace a jejich zevšeobecnění tvoří rovněž nezbytnou součást poznávací činnosti velitele.

Specifika poznávací funkce velitele spočívá tedy v tom, že spojuje znalost nejobecnějších zákonů společenského vývoje se znalostí obecných zákonů války, s poznáváním specifiky jednotlivých zákonů a zákonitostí ozbrojeného zápasu vůbec a jednotlivých typů a forem ozbrojeného zápasu zvláště, že realizuje jejich poznání v praktické bojové činnosti.

V poznávací činnosti velitele se tudíž soustřeďuje spojení poznání obecného, zvláštního a jedinečného a jejich rezultat ve formě realizace.

Výsledky poznávací činnosti velitele mají význam nejen z hlediska jejich bezprostřední praktické aplikace, ale i jako zdroj rozvoje vojenské teorie a vojenského umění. Velitel na těchto úrovních zevšeobecňuje zkušenosti bojové činnosti vojsk.

Současně musíme vidět, že zobecněním zkušeností ozbrojeného zápasu na úrovni vědecké teorie je tato zkušenost negována vyšším stupněm teorie, která se opět stává základem poznávací činnosti velitelů a štábů. Takováto metoda umožňuje pak soustředění rozvoje vojenské teorie a praxe. Umožňuje teorii i praxi orientovat se na klíčové otázky vedení boje při použití nejmodernějších vědeckých a technických prostředků, pokud možno s optimálním časovým předstihem.

Rozvoj poznávací funkce umožňuje soustředit poznávací činnost velitelů a štábů na nejdůležitější otázky vojenské teorie a praxe. Má-li se soustavně rozvíjet vojenská teorie i praxe, pak je nezbytné nutné soustavné pravdivé poznávání války a ozbrojeného zápasu jako významné součásti současné třídně rozdělené společnosti.

Takový rozvoj poznávací funkce velitelů umožňuje další vývoj a obohacení marxisticko-leninské vojenské teorie, současně však i hlubokou analýzu a kritiku buržoazní vojenské teorie a vojenského umění.

Velitel je tedy nezbytnou součástí společenského subjektu poznání. Vyplývá to z jeho úlohy, místa a funkce v systému armádního organismu. Nedílná velitelská pravomoc vytváří nejen možnost, ale přímo nutnost rozvoje poznávací funkce. Analýza a zobecňování na jednotlivých stupních velení vytváří pro rozvoj poznávací funkce velitele nezbytné předpoklady. Rozvoj vojenské teorie a vojenského umění není možný bez soustavného rozvoje poznávací funkce velitelů a štábů. Narušení či opomíjení této činnosti vede ke strnulosti, zkrtnatosti a k subjektivismu.

Naléhavý úkol — rozvíjet ekonomické myšlení velitelů a štábů

Naše socialistická armáda disponuje značnými materiálními a finančními prostředky, které je nutné čerpat a využívat v zájmu celé společnosti racionálně, efektivně a hospodárně. Významnou měrou k tomu může přispět ekonomická propaganda a agitace správně zaměřená na zkvalitňování ekonomického myšlení v zájmu dosahování vysoké efektivity, kvality a maximální hospodárnosti ve všech oblastech týlového zabezpečení. Ministr národní obrany ve svém vystoupení na XV. sjezdu zdůraznil, že je třeba využívat všech rezerv v hospodárném vynakládání všech prostředků k dalšímu zkvalitňování výchovy vojáků, k dalšímu zvyšování bojeschopnosti armády a ke

zlepšení materiálního zabezpečení jejich příslušníků.

Zkušenosti ukazují, že jedním z předpokladů zvyšování účinnosti ekonomické propagandy v zájmu zkvalitnění ekonomického myšlení všech kategorií vojáků je úzká součinnost a těsná spolupráce velitelů, politických pracovníků, týlových a technických orgánů, odborových a mládežnických organizací při usměrňování obsahu a úkolů ekonomické propagandy a agitace a především aktivní zapojení širokého aktivu do jejich každodenní práce.

Abyste tato činnost byla účinná, musí vycházet z konkrétních faktů a argumentů.

Hospodaření s PHM

Přestože nemůžeme jednoznačně stanovit pořadí důležitosti jednotlivých úseků hospodaření, je nesporné, že zejména dnes má mimořádný význam efektivnost hospodaření s pohonnými hmotami a mazivy.

Spotřeba PHM je nejen v ČSLA, ale v celém našem národním hospodářství přísně limitována. Povinností všech složek, orgánů a organizací je s limitovanými příděly PHM důsledně hospodařit, ne-

dopustit jejich překročení, naopak v duchu závěrů XV. sjezdu KSČ dosáhnout stanovených úspor.

Přes vcelku pozitivní výsledky hospodaření se stanovenými limity PHM musíme vidět rezervy, které ještě existují. Všichni velitelé, ať již jejich vinou nebo vinou nadřazených stupňů, limitovanou kázeň důsledně nedodržují.

Objektivní příčinou překračování stanoveného limitu PHM je zpravidla nesprávné a nedostatečně diferencované rozdělení limitu z nadřazeného velitel-

ského stupně. Je třeba správně chápat, že určujícím faktorem správného rozdělení limitů je především plné zabezpečení uložených hlavních výcvikových a hospodářských úkolů, nikoli tedy plánovaný průběh kilometrů a motohodin motorové techniky, jak se někteří velitelé dosud domnívají. Oba tyto činitele je nutné dostat promyšleným rozdělením do souladu. Nesprávně postupují při ukládání dalších mimořádných výcvikových a hospodářských úkolů nadřazené stupně tehdy, jestliže nový úkol z jeho zálohy zároveň nezabezpečují zvýšením přidělu PHM.

Subjektivní příčinou překračování stanovených limitů je neracionální provoz motorové techniky, neúplné vytěžování nákladních aut při přepravě materiálu a osobních vozidel při přepravě osob.

Společným jmenovatelem překračování stanovených limitů při výcviku vojsk jsou nedostatky v řídicí a organizátorské práci velitelů a štábů. Spočívají v nedostatečném ujasnění, prosazování a zabezpečování cílů a rozsahu vyvedení bojové techniky, požadavků a potřeb materiálního a technického zabezpečení výcviku vojsk, v neefektivním využití přípravy velitelů štábů a vojsk do doby polního výcviku a cvičení s vojsky. V důsledku nesplnění cílů taktických cvičení nebo střelb se řada těchto zaměstnání opakuje. Neúplnost materiálního a technického zabezpečení často vyžaduje řadu neplánovaných a zbytečných přeprav materiálu. To vše prodražuje výcvik, snižuje jeho efektivnost a také efektivnost hospodaření s limitem PHM. Nejde o omezování výcviku, ale o zamezení zbytečného plýtvání prostředky v důsledku nedostatečného předchozího zabezpečení a průpravy.

Na jaké konkrétní úkoly by bylo, na základě těchto skutečností, účelné zaměřit ekonomickou propagandu a úsilí odpovědných orgánů?

Jde především o správné chápání nutnosti zabezpečení dokonalého technického stavu motorové techniky a vysoké úrovně řídicí praxe řidičů a strojníků motorové techniky. Důležité je také používat PHM jen k účelům, pro které jsou určeny a v rozsahu do výše normované spotřeby. Svůj význam má také předcházení a zamezení jakéhokoli úniku PHM z motorové techniky, skladových a přepravních obalů na PHM do půdy a vody. Ne zcela zanedbatelný je také sběr opotřebovaných olejů a jeho vrácení jako suroviny zpět do výroby. Touto cestou by se mělo do výroby vracet 20 % z množství olejů vydaných do motorové techniky. Rozhodou-

jící význam má především pravidelné sledování a vyhodnocování efektivnosti spotřeby, přijímání včasných opatření k opravám techniky s nadměrnou spotřebou a zamezení provozu vozidel s trvalou nadspotřebou do doby jejich opravy. To předpokládá stále zkvalitňování součinnosti všech funkcionářů, kteří spotřebu plánují s orgány služby PHM, jak při plánování úkolů, tak při konkrétním hodnocení skutečné spotřeby a přijímání opatření nadspotřeby nebo při překračování stanovených limitů.

Ekonomická propaganda by měla soustavně ovlivňovat především příslušníky velitelského sboru a štábů odpovědné za řízení výcviku, provoz motorové techniky a hospodaření s PHM. Její těžiště musí směřovat vedle práce s veliteli především k řidičům, strojníkům, dílenským specialistům a specialistům služby PHM. Na šetření PHM musí být osobně zainteresováni především řidiči motorových vozidel.

Ekonomická propaganda bude účinná jen tehdy, bude-li ukazovat nejen na konkrétní fakta, ale bude-li také kriticky odhalovat příčiny pozitivních či negativních jevů v efektivnosti hospodaření, jejich důsledky, viníky nehospodárnosti a na druhé straně správně oceňovat ty, kteří se zasloužili o nejlepší výsledky. Nezapustitelnou úlohu přitom má zejména rozvoj socialistického soutěžení v šetření PHM.

Proviantní zabezpečení

Řádné stravování vojsk má přímý vliv na úroveň jejich bojeschopnosti, na upevňování zdraví, růstu tělesné a duševní výkonnosti a morálně politický stav vojáků. Výživové dávky stanovené pro vojáky základní služby jsou srovnatelné s výživovými dávkami těžce pracujících občanů. Energetická hodnota stravy trvale dosahuje stanovené normy 4100 kalorií. Vysoká spotřeba masa, která činí v průměru 105 kg na vojáka za rok, zajišťuje vojákům vysokou dotaci živočišných bílkovin. Na druhé straně se projevuje nežádoucí vysoká spotřeba tuků a v některých případech i nízká spotřeba mléka, mléčných výrobků, ovoce a zeleniny.

V čem jsou rezervy v efektivnosti při využívání prostředků, vynakládaných na stravování?

Přes veškerou uspokojivou úroveň zabezpečení výživy vojáků jsou problémy v efektivním využívání potravin v procesy přípravy stravy, při dávkování a rozdělávání stravy a v hospodaření s proviantní výstrojí a zařízeními v kuchyňských blocích. Negativně se na úrovni

efektivnosti hospodaření s proviantem projevují také nedostatky v hygieně stravování a škody a ztráty, které vznikají zejména při manipulaci s proviantem v proviantních skladech.

Zbytečné ztráty vznikají v důsledku neodebrání připravené stravy. Vyskytují se případy, že podíl nevydané stravy, zpravidla při večerech, kdy vojáci odcházejí ještě před jejím výdejem na vycházky, na kulturní akce apod., dosahuje až 20 %. Značné ztráty vznikají i v důsledku nesprávného vykazování počtů stravovaných. V peněžním vyjádření představují tyto ztráty až 1200 Kčs na každých 1000 stravovaných za den. Svůj podíl na tomto úniku hodnot může mít i tak „nevinná skutečnost“, jako je souběžná prodejní doba prodejen Pramen a jejich umístění přímo v kuchyňském bloku.

Značné ztráty vznikají v důsledku plýtvání chlebem. Na jednoho strávnicka činí odpad chleba v průměru 28–50 g denně. To u útvaru s 1000 strávnicků znamená ztráty v hodnotě 50 000 Kčs za rok. Podobně je tomu se ztrátami, které vznikají při uskládňování a škrabání brambor. Jejich výše dosahuje v průměru až 25 % spotřebovaných brambor, což na 1000 strávnicků činí až 80 000 Kčs za rok. Značné ztráty vznikají také nedbalou manipulací s porcelánovým a skleněným nádobím.

Jak tedy orientovat ekonomickou propagandu k zvyšování efektivity ve stravování? Především na prevenci těchto ztrát. Vhodnou formou jsou nástěnné ná-zorné tabule, umístěné v jídelnách, s konkrétními údaji o rozsahu vzniklých ztrát u útvarů s pranýřováním viníků a oceněním těch, kteří se zasloužili o dobré výsledky.

V konkrétní denní práci s lidmi je účelné se orientovat na:

— orgány proviantní služby, které vést k odpovědnosti při zajišťování, skladování, ošetřování a využívání proviantního materiálu,

— velitele jednotek, zejména k tomu, aby správným, přesným a včasným předkládáním počtů stravovaných a zabezpečováním organizovaného a úplného příchodu jednotek k výdeji stravy přispěli k vyšší organizovanosti a efektivnosti stravování,

— všechny vojáky, kteří jako strávnicki svým přístupem ke stravování mohou významně přispět k hospodárnému využití připravené stravy a omezování zbytků stravy (svou úlohu by mohlo sehrát i vy-pěstování správného vztahu vojáků k ně-

kterým tzv. nepopulárním jídlům, která jsou z hlediska správné výživy užitečná),

— pomoc pomocným zemědělským hospodářstvím útvaru, které svou produkcí významně napomáhají ke zlepšování úrovně stravování a snižují požadavky na odběr zejména masa z národního hospodářství (u vepřového masa v průměru až o 40 %),

— rozvoj socialistického soutěžení v proviantní službě.

Výstrojní zabezpečení

Prostředky na výstrojení vojáků jsou nemalé. Tak např.:

— peněžní hodnota výstrojení vojáka základní služby činí v průměru 5600 Kčs (roční opotřebení výstroje představuje 1600 Kčs),

— průměrné roční náklady na výstrojní zabezpečení vojáka v základní službě činí 2940 Kčs.

To vyžaduje, aby tyto prostředky byly využívány co nejefektivněji. Současná praxe je s tímto požadavkem v řadě případů v rozporu.

Projevuje se značná roznošenost výstrojních součástek. Vojáci dostávají nový materiál, zatím co ve skladech útvarů je použitý materiál. Velitelé před různými prověrkami a akcemi, s cílem dosáhnout odpovídající vnější vzhled jednotek, nařizují přestrojení vojáků do nových součástek, což je krajně neekonomické. Navíc v důsledku nedostatečné údržby a denního ošetřování mnohde k vědomému zkracování doby životnosti výstrojních součástek. Zvláště vysoké škody vznikají v důsledku nedostatečné péče, věnované stanovenému materiálu zejména ve výcvikových prostorech.

Mimořádně negativním jevem je vysoký rozsah škod a ztrát na výstrojním materiálu. Jen zhruba polovina je jich finančně uhrazována, druhá polovina je zpravidla odepisována na vrub státu. To znamená, že na jejich úhradu se podílí celá společnost. To však je pouze jedna stránka věci. Další náklady a komplikace vznikají v důsledku náhradového řízení, které po vzniku a zajištění každé škody musí následovat. Vyšetřovatelé plní funkci vedle svých běžných povinností a jsou tak zbytečně oddalováni od plnění úkolů bojové a politické přípravy.

Tento stav svědčí o tom, že ekonomická propaganda v tomto směru dosud málo ovlivňuje myšlení velitelů i vojáků. Rezervy jsou zvláště v

— prosazování správného chápání ekonomického dosahu využívání vhodného

druhu výstroje pro jednotlivé druhy zaměstnání,

- vypěstování pevných návyků u všech uživatelů výstroje v jeho běžné údržbě,

- prevenci škod a ztrát na výstrojním materiálu všeho druhu zejména důsledným plněním funkčních povinností všemi funkcionáři,

- cílevědomějším využíváním hodnocení výsledků hospodaření výstrojním materiálem ve výchovné práci u jednotek.

Stavebně ubytovací zařízení

V popředí zájmu celé naší socialistické společnosti oprávněně je požadavek maximálních úspor energií a paliv s cílem dosáhnout největších výsledků s nejmenšími náklady. V podmínkách armády je tento požadavek naléhavý.

Ročně nám narůstá spotřeba elektrické energie o 6–7 %. Největší spotřebu má různá vojenská technika, dílenské stroje, velkokuchyňská zařízení, zařízení k zabezpečení provozu objektů apod. Značnou položku tvoří spotřeba elektrické energie při zabezpečení osvětlování ve vojenských objektech.

Při zabezpečování hospodárného využívání energie sehrávají v posledních letech účinnou úlohu energetické (racionalizační) komise jako pomocný orgán velitelů. Přes řadu účinných zásahů, které směřují k hospodárnému využívání elektřiny zůstávají na tomto úseku rezervy právě v racionalizaci těchto opatření. Neří možné podceňovat ani taková opatření, jako jsou

- regulace intenzity osvětlení (velikosti žárovek používaných pro různé účely),

- přísný dohled na vypínání světel tam, kde nejsou potřeba,

- efektivní využití strojů (omezit na minimum chod naprázdno),

- dohled na čištění oken (špinavá okna snižují průsvitnost) apod.

K těmto úkolům je účelné vést trvale účinnou ekonomickou propagandu.

Nemenší význam má efektivní a hospodárné využívání paliv. Ušetřením pouhého 1 % spotřebovaných paliv získáme pro naše národní hospodářství tisíce tun tuhých i tekutých paliv. O realitě tohoto úkolu svědčí to, že např. trvalé přetápění místností o pouhý 1 °C vyžaduje zvýšenou spotřebu paliva o 5–6 %. Úspory tedy může přinést řízený režim vytápění,

regulace větrání místností, řádné utěsnění oken a podobná opatření. Svůj význam má i regulace topení tak, aby teplota odpovídala potřebám, aby nedocházelo k přetápění místností a aby se netopilo tam, kde to není nutné. Při lokálním vytápění jde zejména o řádnou instalaci kamen a využívání i méně hodnotných paliv.

Značné možnosti pro zvyšování efektivnosti ve využití prostředků jsou ve využití a péči o kasárenské zařízení a o ubytovací fondy. Jde zvláště o zařízení ložnic, kanceláří, skladů, jídelen, kuchyní, kluboven, učeben, politickovýchovných světlic. Ročně se vyrazuje pro opotřebení (mnohdy i násilně) v průměru 7 % využívaného zařízení. Setkáváme se i s násilně poškozeným zařízením, s tím, že se zařízení běžně neopravuje, že se s ním nakládá „jako s cizím“. Zapomíná se na to, že i toto zařízení se účtuje, že každý jeho pohyb může být vykonán jen na základě účetních dokladů.

V zájmu zvýšení úrovně hospodaření na tomto úseku bylo by proto účelné ekonomickou propagandu vést k správnému ekonomickému myšlení a

- efektivně rozvíjet zlepšovatelské hnutí,

- účinně využívat socialistické soutěže,

- zkvalitňovat práci energetických komisí,

- všestranně zabezpečovat důsledné dodržování stanovených norem spotřeby paliv, energií a vody s využitím promyšlených regulačních opatření,

- vytvářet hlídky hospodárnosti (reflektor mladých),

- rozvíjet a podrobovat práci netabulkových údržbářských hlídek, zdokonalovat jejich vybavení nářadím a materiálem k údržbě objektů a zařízení,

- zkvalitňovat kontrolní činnost velitelů všech stupňů,

- zkvalitňovat obsluhy kotlen, jejich odbornou připravenost a jejich výkon služby,

- ve výrobních a opravářských zařízeních vojenské správy klást důraz na vhodnou regulaci pracovní doby v souvislosti s energetickými špičkami a na zvyšování směnnosti.

V názorné agitaci se nabízí využití číselných údajů o vývoji spotřebny paliv a energií, propagace zlepšovacích návrhů na úspory paliv a energií, popularizace nejlepších jednotek v hospodaření a pranýřování lajdáctví a nezodpovědného přístupu k hospodárnému využívání prostředků.

Zdravotnické zabezpečení

Těžiště úsilí za zvyšování efektivnosti ve zdravotnickém zabezpečení není v do-
sahování úspor nákladů na léčebnou a
preventivní péči. Šetření léky a jiným
zdravotnickým materiálem není cílem.
Každý musí dostat vše dostupné, co je
pro udržení zdraví nezbytné. Nejde proto
o to, abychom náklady na léčení snižovali,
ale o to, aby bylo co nejméně těch, kteří
léčení potřebují. To znamená, že hlavní
úsilí záleží na prevenci, na předcházení
vzniku onemocnění. Prvořadou důležitost
přitom má, vedle plného prosazení režimu
vojenského života důsledně v souladu s
řády, zvláště dodržování všech zásad
bezpečnosti a pořádku, zejména na rizi-
kových pracovištích. Proto je správné za-
měření agitačně propagační činnosti
v ekonomické propagandě na podporu
zdravých mezilidských vztahů, zdravého
pracovního klimatu, plánovitosti a orga-
nizovanosti veškeré činnosti, zabraňování
vzniku stressových situací.

Celá naše socialistická společnost pod
vedením KSČ dosahuje při uskutečňování
závěrů XV. sjezdu KSČ významných úspě-
chů v rozvoji ekonomiky státu. Ta přízni-
vě ovlivňuje nejen životní úroveň lidí a
uspokojování jeho potřeb, ale vytváří
i příznivé podmínky pro výstavbu a za-
bezpečení naší lidové armády v zájmu její
maximální bojeschopnosti a plné bojové
pohotovosti.

Dosahované výsledky při plnění úkolů
bojové a politické přípravy, široký rozvoj
aktivity a iniciativy všech kategorií vojáků
jsou konkrétním projevem kladného

Na druhé straně je nutné vidět, že
i ve využití zdravotnického materiálu je
zapotřebí sledovat požadavky efektivnosti
a hospodárnosti. V poslední době stoupá
jeho spotřeba také v důsledku neúměrné-
ho využívání výbavy lékárníček motoro-
vých vozidel a lékárníček první pomoci
na pracovištích, v dílnách, na strážnicích
apod. Obvazový materiál je zneužíván pro
jiné účely, jako je např. vytýčování pro-
storů, k výzdobě, k čištění výbroje a vý-
stroje. Přitom nejde o materiál nijak lev-
ný, cena bavlny na světových trzích stále
stoupá.

Vojenské kolektivy mají možnost při-
spět i k vytváření nových hodnot. Je to
především propagace hnutí čestných dárců
krve, které přináší jak materiální, tak
morální zisk. K zabezpečení dostatku lé-
čiv a omezení potřeb jejich dovozu mohou
vojenské kolektivy přispět i širší účastí
na sběru léčivých rostlin, zejména v pod-
mínkách vojenských výcvikových pro-
storů.

vztahu k socialismu a ke Komunistické
straně Československa.

Efektivnost a hospodárnost při využí-
vání všech prostředků, poskytovaných na-
ší armádě k zabezpečení vysoké péče o vo-
jáka a trvalého růstu pohotovosti a při-
pravenosti naší armády, jsou významným
prostředkem k plnění požadavků hospo-
dářské politiky strany. K tomu, aby tento
požadavek byl stále lépe plněn, je nezbyt-
né trvale rozvíjet ekonomické myšlení
všech příslušníků armády v souvislosti
s plněním funkcí a postavením.

K PŘEKONÁVÁNÍ ZABEZPEČOVACÍHO PÁSM V ÚTOČNÉ OPERACI

Způsob bojové činnosti vojsk vševojskové armády při odražení nepřátelské ozbrojené agrese může mít různé formy v závislosti na způsobu rozpoutání války nepřítelem a konkrétní situaci.

V závislosti na podmínkách zahájení nepřátelské ozbrojené agrese a situaci vlastních vojsk může první operace vševojskové armády při svém zahájení nabýt formu pohraničního střetného sražení. V nepříznivých podmínkách (jestliže se nepříteli podaří dosáhnout předstihu v operačním rozvinutí vojsk, vytvořit rozhodující převahu nebo způsobit vojskům armády značné ztráty hromadným jaderným úderem při zahájení agrese) může armáda zahájit operaci odražením nepřátelských úderů s cílem vytvořit podmínky pro přechod hlavních sil do útoku. Na některých směrech se může při přechodu do útoku setkat s předem připravenou a zaujatou **hluboce členěnou nepřátelskou obranou**.

V tomto článku chci uvést hlavní zásady při překonávání nepřátelského **pásma boje na zdrženou**, popř. **zabezpečovacího pásma** při zahájení útočné operace vševojskové armády na začátku války.

Jak vyplývá z možných podmínek přechodu vševojskové armády do útočné operace, může být na některých směrech jedním z hlavních úkolů operace, v některých případech i jejím cílem, ovládnout nepřátelskou obranu na celou hloubku a vytvořit příznivé podmínky pro další rozvíjení operace frontu. Pak bude uspořádání nepřátelské obrany, zámysl a způsob jejího vedení jedním ze základních faktorů, který určí způsob vedení útočné operace.

Při přechodu nepřítele do **obran**y v důsledku **neúspěchu ve střetném sražení** po zahájení agrese bude se snažit nepřijmout hlavními silami boj v prostoru, kde utrpěly porážku (na čáře, na kterou byly sraženy). V pokračujícím

sražení by to zpravidla vedlo k dalšímu neúspěchu. V takovém případě bude nepřítel usilovat o vyvedení hlavních sil z dotyku, připravit a zaujmout obranu hlavními silami na výhodné čáře v hloubce. Bude se snažit o vytvoření příznivějších podmínek pro rozhodující sražení ve výhodném prostoru v hloubce. Odchod hlavních sil bude za těchto podmínek krýt vyčleněnými vojsky vedením boje na zdrženou.

Pokud bude nepřítel zaujímat obranu na některých směrech **záměrně předem** (před zahájením agrese), bude tomu tak především s cílem ušetřit síly a prostředky, aby je mohl použít na rozhodujícím směru. Obranou na méně důležitých směrech oslabit nebo zničit naše vojska, udržet důležité prostory a vytvořit i na těchto směrech podmínky pro přechod do útoku.

Také v tomto případě se bude nepřítel snažit především o využití výhodných terénních čar v hloubce. Hlavními silami připravit obranu na těchto čarách v hloubce, uchránit je před silnými palebnými údery při zahájení operace a připravit je k rozhodujícímu sražení ve výhodném prostoru.

Podle zásad polních řádů hlavních armád zemí NATO se v případech, kdy hlavní síly zaujímají obranu v hloubce, vytváří v rámci skupiny armád **zabezpečovací prostor**. Tento prostor se skládá ze **zabezpečovacího pásma** armádních sborů prvního sledu (americká armáda) nebo z **pásma boje** na zdrženou (západoněmecká armáda). Zabezpečovací pásmo armádního sboru USA může dosahovat **hloubku až 75 km**, pásmo boje na zdrženou armádního sboru podle zásad vedení bojové činnosti pozemního vojska NSR je **hluboké 30–40 km**.

[Poznámka: Vzhledem ke shodnému cíli a prakticky i stejným zásadám vedení bojové činnosti krycích vojsk v pásmu boje na zdrženou podle názorů armády NSR a v zabezpečovacím pásmu podle názorů armády USA používám pro označení těchto pásem pro zjednodušení termín „zabezpečovací prostor“ jako termín nadřazený a obecný. Určité odlišnosti se podle ustanovení polních řádů různých armád NATO projevují v uspořádání těchto pásem. V těchto případech, kdy tato pásma budou zřizovat dva sousední armádní sbory různých armád, bude zřejmě uspořádání pásem koordinováno v rámci skupiny armád].

Cílem bojové činnosti krycích vojsk v zabezpečovacím prostoru je zjistit složení a uskupení vojsk protivníka a směry jejich úderu, přinutit je k předčasnému rozvinutí hlavních sil, vyčerpávat a dezorganizovat je, způsobit jim ztráty, usměrnit jejich útok na směrech a do prostorů výhodných pro jejich zničení, klamat útočníka o uspořádání obrany a získat čas pro hlavní síly k přípravě nebo zdokonalování obrany a odražení útoku.

Vytvoření zabezpečovacího prostoru a vedení bojové činnosti v něm ať již v podmínkách, kdy nepřítel přešel do obrany **záměrně předem** nebo přechází do obrany v důsledku neúspěchu po zahájení agrese, nabylo v soudobých podmínkách vedení operace značného významu. Rychlé **překonání zabezpečovacího prostoru** má rozhodující význam pro další vývoj a průběh operace. Na směrech, kde přechod vševojskové armády do útočné operace bude mít formu útoku na nepřítel v obraně, bude překonání **zabezpečovacího prostoru** zpravidla důležitým dílčím **operačním úkolem** armády. Význam splnění tohoto operačního úkolu pro další vývoj operace je zvýrazněn také tím, že je spojen i s překonáním pohraničního jaderného minového pásu nebo v případě vedení operace bez použití jaderných zbraní s ovládnutím prostorů připravených pro zřízení jaderných minových zátarasů.

Uspořádání zabezpečovacího prostoru a zásady vedení bojové činnosti nepřítele v něm

Podle zásad vedení bojové činnosti pozemních vojsk západoněmecké armády může mít prostor obrany armádního sboru šířku 90—100 km. **Pásmo boje na zdrženou** organizované před předním okrajem obrany na vzdálenost 30 až 40 km se skládá z předsunutého postavení, postavení krycích vojsk a systému překážek a zátarasů. **Postavení krycích vojsk** se buduje ve vzdálenosti 15—20 km i více od předního okraje. Obsazují je krycí odřady v hodnotě 1 až 2 zesílených praporů (včetně průzkumných) od každé divize prvního sledu. Krycí odřady se rozmísťují s rozestupy 8—10 km. Obsazují a budují několik čar boje na zdrženou. Ve vzdálenosti 2—4 km před předním okrajem obrany zřizují jednotky vysílané brigádami prvního sledu **předsunuté postavení**.

Armádní sbor americké armády může bránit pásmo široké 60—120 km i více. **Zabezpečovací pásmo** organizované před předním okrajem obrany se skládá z **pásma činnosti krycích vojsk, všeobecného a bojového zajištění**. Krycí vojska mohou být vyčleněna v síle lehkého obrněného pluku, brigády až obrněné (mechanizované) divize a lehkého obrněného pluku. Krycí vojska v síle divize mohou působit na vzdálenost až 75 km od předního okraje obrany. Postavení všeobecného zajištění se zřizuje ve vzdálenosti 8—16 km od předního okraje obrany. Obsazují je jednotky a útvary v síle zesíleného praporu (včetně průzkumného) až brigády od divizí prvního sledu. Bojové zajištění vysílají brigády prvního sledu na vzdálenost 1—2,5 km od předního okraje obrany.

Do pásma boje na zdrženou armádního sboru NSR tak mohou být vyčleněny síly v hodnotě 5—8 zesílených praporů, do zabezpečovacího pásma armádního sboru USA může být vyčleněna hodnota 6—15 praporů krycích vojsk a dalších 3—6 praporů v postavení všeobecného zajištění.

Budou-li do zabezpečovacího prostoru vyčleněny větší síly, budou se zpravidla rozmísťovat na dvou postaveních za sebou současně. Na jednom postavení v zabezpečovacím pásmu nebo pásmu boje na zdrženou tak může být 5—8 zesílených praporů a na jeden prapor může připadat 10—15 km šířky pásma. Bereme-li v úvahu síly všeobecného zajištění, může být v zabezpečovacím pásmu armádního sboru USA celkem hodnota asi 9—21 praporu a hustota sil na celou hloubku zabezpečovacího pásma může dosahovat hodnotu jednoho praporu na 6—12 km šířky pásma.

V pohraničí může být součástí zabezpečovacího prostoru **jaderný minový pás** hluboký 15—20 km. V závislosti na důležitosti směru může v něm hustota jaderných min dosahovat 0,5—1 jadernou minu na 1 km fronty.

Bojová činnost krycích vojsk se podle zásad v polních řádech má vyznačovat vysokou manévrovostí, širokým využíváním neúčinnějších způsobů vedení palby a využitím výhodného terénu.

Způsob vedení bojové činnosti krycích vojsk je založen na kombinaci úporné, avšak dočasné obrany s útočnou činností s omezenými cíli při protiztečích. Střídáním těchto dvou základních druhů bojové činnosti se má útočník klamat o skutečném zámyslu, síle vojsk a uspořádání obrany. Vedení obrany v bojové činnosti krycích odřadů má převažovat.

Obranu na stanovených čarách chtějí vést s cílem nutit útočníka k neustálému rozvíjení a zahajování útoku, vyčerpávat ho, způsobit mu ztráty, vytvářet výhodné podmínky pro jeho ničení jadernými údery, údery letectva a palbami dělostřelectva.

Protizteče povedou pouze za výhodných podmínek s cílem zničit alespoň část vojsk nebo umožnit ústup silám v dotyku. V některých případech mohou být protizteče vedeny s cílem dokončit zničení uskupení útočníka na daném směru využitím účinků jaderných úderů nebo úderů letectva.

Hlavní zásady vedení bojové činnosti vojsk vševojskové armády při překonávání zabezpečovacího prostoru

Při správném chápání významu překonání zabezpečovacího prostoru při přechodu vševojskové armády do útočné operace vidíme, že je důležitým operačním úkolem, ale úkolem, který má rozhodující význam pro další průběh operace. Ke zmaření nebo alespoň vážnému narušení zámyslu nepřítele na další vedení operace je nutné překonat zabezpečovací prostor ve vysokém tempu. Při jeho překonávání je třeba však šetřit hlavní síly a uchovat jejich bojovou schopnost, nepřipustit nadměrnou spotřebu jaderných náplní a materiálu, zejména munice k ničení krycích vojsk nepřítele. Hlavním cílem bojové činnosti vojsk vševojskové armády bude překvapivě proniknout k přednímu okraji obrany hlavních sil nepřítele nebo je předejít v ovládnutí úzary výhodné pro organizaci obrany a vytvořit výhodné podmínky pro ovládnutí obrany hlavních sil nepřítele na celou hloubku z chodu nebo v krajním případě pro průlom této obrany se zkrácenou přípravou.

K dosažení tohoto cíle budeme překonávat zabezpečovací prostor nepřítele na směrech a k jeho překonání vyčleníme především předem předem odřady.

V závislosti na šířce útočného pásma, síle a uskupení nepřítele, síle a možnostech vlastních vojsk a množství výhodných směrů i jejich významu bude třeba v rámci vševojskové armády vyčlenit hodnotu 4—6 zesílených motostřeleckých (tankových) pluků jako předem předem odřadů divizí. Znamená to mít v prvním sledu 3—4 motostřelecké (tankové) divize a u každé divize 1—2 zesílené pluky jako předem předem odřady.

Takové uspořádání operační sestavy vševojskové armády umožňuje vyčlenit potřebné síly pro překonání zabezpečovacího prostoru a v prvním sledu vytvořit dostatečně silné uskupení k ovládnutí obrany hlavních sil nepřítele z chodu. Současně umožňujeme mít dostatečně silný druhý sled v hodnotě nejméně 1—2 divizí. Vytváří podmínky pro zesílení prvního sledu k ovládnutí nepřátelské obrany nebo rozvíjení úspěchu zasazením divize druhého sledu.

Vyčlenění 1—2 pluků jako předem předem odřadů divizí prvního sledu umožňuje vytvořit potřebnou převahu sil a prostředků ke zničení krycích vojsk nepřítele na důležitých směrech. Současně umožňuje vést manévrovou bojovou činnost na směrech, využití mezer v sestavě krycích vojsk, rychlé proniknutí do jejich očkrytých boků a hloubky sestavy.

Hlavním úkolem předem předem odřadů je proniknout sestavou krycích vojsk nepřítele ve vysokém tempu, vklínit se do sestavy divizí prvního sledu hlavních sil nepřítele, narušit tak celistvost jejich obrany, zabezpečit plynulý postup hlavních sil armády a vytvořit podmínky pro jejich zasazení k ovládnutí nepřátelské obrany z chodu.

Úspěch boje předem předem odřadů závisí na tom, zda se jim podaří zabránit krycím silám nepřítele plánovitě odejít na další postavení v hloubce nebo přinutit je k vedení boje **na dvou postaveních současně**. Tím mohou zmařit zámysl vedení boje krycích vojsk. Ten je založen na učištění bojové sestavy do dvou sledů, postupně do hloubky vedení obranné bojové činnosti, včas-

ném odpoutání se jednotek a vzájemném překračování dvou sledů krycích vojsk k včasné organizaci obrany na výhodné čáře v hloubce. Ke zmaření zámyslu vedení bojové činnosti krycích sil nepřítele mohou sehrát významnou úlohu i **taktické vzdušné výsadky** použité na směru postupu předsunutých odřadů k ovládnutí výhodných terénních čar, důležitých komunikačních uzlů a ničení jednotek krycích sil nepřítele.

Předusunuté odřady povedou rozhodnou a manévrovou bojovou činnost na směrech. V součinnosti se vzdušnými výsadky, a využitím jaderných úderů, úderů letectva, paleb dělostřelectva a ztečemi především do boků týlu budou ničit krycí odřady nepřítele, ovládnou prostory uzlů jaderných minových zátarasů, výhodné čáry v hloubce, komunikační uzly a důležité prostory v obraně pásma divizí prvního sledu nepřítele. Předusunuté odřady se nebudou na dlouhou dobu zavazovat ničením nepřátelských krycích odřadů. Silná ohniska odporu budou obcházet, poutat je slabšími silami a přenechají jejich ničení hlavním silám. Na směrech, kde bude obrana krycích vojsk nepřítele zvlášť silná, bude proto někdy nutné zasadit i hlavní síly divizí prvního sledu a nedopustit ztrátu tempa útoku.

Hlavní síly divizí prvního sledu postupují pod ochranou přímého pochodového zajištění v praporech nebo plukovních proudech ve vzdálenosti 15 až 20 km za předsunutými odřady v pohotovosti k zasazení ke zničení bojeschopných uskupení krycích vojsk nepřítele na směru postupu. Na směrech, na nichž nebudou postupovat divizní předsunuté odřady, budou zpravidla vysílány předsunuté odřady od pluků prvního sledu. Druhé sledy divizí budou postupovat ve vzdálenosti 20 km za prvním sledem připraveny k zasazení k průlomu nepřátelské obrany.

K zabezpečení včasné a dostatečně silné palebné podpory předsunutých odřadů i zasazovaných hlavních sil bude zpravidla většina organického dělostřelectva divizí použita k posílení předsunutých odřadů. Posilové dělostřelectvo divizí bude zpravidla postupovat na čele hlavních sil pod ochranou přímého pochodového zajištění. Část tohoto dělostřelectva určená k boji s prostředky jaderného napadení a dělostřelectvem nepřítele bude postupovat bezprostředně za předsunutými odřady.

Armádní dělostřelectvo se bude přesunovat s hlavními silami divizí prvního sledu. Při dostatečném počtu komunikací může postupovat i po samostatné ose. Část armádního dělostřelectva určená k boji s prostředky jaderného napadení nepřítele může postupovat i za divizním dělostřelectvem na čele hlavních sil divizí prvního sledu.

Přemisťování oddílů vojenských raket řídí velitel armády tak, aby většina odpalovacích zařízení byla v pohotovosti k vedení jaderných úderů nebo k účasti v 1. jaderném úderu.

Armádní raketová brigáda zaujímá po sledech prostory bojového rozmístění tak, aby hotovostní baterie byly neustále připraveny k ničení zjištěných nepřátelských prostředků jaderného napadení, většina odpalovacích zařízení kdykoli v pohotovosti k vedení jaderných úderů a v případě přechodu na vedení bojové činnosti za použití jaderných zbraní celá brigáda v pohotovosti k účasti v 1. jaderném úderu frontu.

Pro dosažení vysokého tempa při překonávání zabezpečovacího prostoru má značný význam překonávání zátarasů všeho druhu a jejího zabezpečení přesunu hlavních sil. Ke zjišťování uzlů jaderných minových zátarasů a vytvoření potřebného počtu odřadů zneškodňování jaderných min, vytvoření

příchodů v nepřátelských zátarasech, úpravu a zřizování komunikací bude proto nutné použít většinu ženijních jednotek armády k posílení divizí prvního sledu s určením především pro posílení předsunutých odřadů a k vytvoření armádních odřadů zabezpečení pohybu.

Při překonávání zabezpečovacího prostoru je nutné, aby velitel armády použil přidělené úsilí stíhacího bombardovacího letectva především k ničení prostředků jaderného napadení, míst velení, míst řízení a navedení taktického letectva, bitevních vrtulníků, jednotek krycích vojsk při zaujímání obranných postavení v hloubce nebo při odchodu do hloubky a hlavních sil divizí prvního sledu nepřítele. Bojové vrtulníky (palebné podpory) je nejúčelnější použít k přímé podpoře bojové činnosti předsunutých odřadů.

Při překonávání zabezpečovacího prostoru velitel a štáb armády usměrní průzkum ke zjištění prostředků jaderného napadení, čar připravených k obraně a stupně jejich ženijního vybudování, uspořádání obrany, neobsazených úseků a silných i slabých míst obrany nepřítele.

Na základě zpráv o složení, uskupení a rozmístění hlavních sil nepřítele, uspořádání a stavu vybudování obrany a výsledků boje předsunutých odřadů usměrňuje velitel armády postup divizí prvního sledu tak, aby včas vytvořil výhodné uskupení pro ovládnutí nepřátelské obrany z chodu, organizuje všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk s důrazem na zabezpečení hlavního uskupení armády a včasné soustředění materiálu, zejména munice pro průlom nepřátelské obrany.

Zvláštnosti překonávání zabezpečovacího prostoru se odrazí i ve stanovení úkolů vojskům. Velitel armády bude usilovat o to, aby překonání zabezpečovacího prostoru nevyžadovalo dobu delší jak jeden den. K tomu stanoví zpravidla jako obsah úkolu dne divizí prvního sledu zničit hlavní síly krycích vojsk nepřítele a ovládnout důležité prostory na předním okraji nepřátelské obrany, které naruší její celistvost a umožňují zasazení hlavních sil k jejímu ovládnutí z chodu. V některých případech stanoví zvlášť i čáru, kterou mají ovládnout předsunuté odřady. Obsahem bližšího úkolu divizí prvního sledu může být zničení hlavních sil krycích vojsk nepřítele a ovládnout obranná postavení. Obsahem následujícího úkolu v podmínkách vedení operace bez použití jaderných zbraní může být dokončení zničení nepřítele na přístupech k obraně a ovládnutí čáry výhodné pro zahájení útoku z chodu k ovládnutí důležitých prostorů nepřátelské obrany. Obsah bližšího a následujícího úkolu pluků jako předsunutých odřadů bude zpravidla shodný s obsahem úkolů divize.

Na závěr chci uvést, že překonání nepřátelského zabezpečovacího prostoru nabylo v soudobých podmínkách operačního významu. Při přechodu do útočné operace může být důležitým dílčím operačním úkolem armády. K jeho úspěšnému splnění je třeba při přípravě operace vzít v úvahu zvláštnosti jeho uspořádání a způsobu bojové činnosti nepřítele. Rozhodujícím úkolem útočné operace však je zničení hlavních sil nepřítele a ovládnutí jejich obrany na celou hloubku. Ke splnění tohoto rozhodujícího úkolu musí být zaměřeno úsilí velitele, štábu i vojsk armády i v případě překonávání zabezpečovacího prostoru.

K PRONÁSLEDOVÁNÍ V PRŮBĚHU OPERACÍ

Při konečném rozdrčení nepřítele má velký význam jeho úspěšné pronásledování. Význam pronásledování byl často zdůrazňován i v minulosti. Již ruský vojevůdce A. Suvorov poukazoval na jeho důležitost při dovršení úspěchu: „v boji nelze šetřit silami, nesmíme hledět na námahu, nepřítele je nutno pronásledovat ve dne i v noci, dokud nebude zničen úplně, neboť i les, který není úplně vykácen, znovu vyrůstá“.

Je znám i výrok Bedřicha Engelse: „... plody vítězství se zpravidla sklízají při pronásledování nepřítele, ... čím energičtější pronásledování, tím rozhodnější vítězství!“

Zkušenosti z minulých válek ukázaly, že ustupující nepřítel má možnost uspořádat vlastní vojska, obnovit operační či bojovou sestavu a postavit se na odpor, anebo dokonce přejít do protiútoků.

Ve Velké vlastenecké válce SSSR byly mnohé operace zakončeny rozdrčením německých fašistických vojsk v rámci pronásledování. Sovětská armáda v nich ukázala vzor rozhodného pronásledování nepřítele — čím rozhodněji je vedla, tím větších úspěchů dosahovala při ničení nepřítele a pronikání do hloubky jeho sestavy.

Ve válce s použitím jaderných zbraní bude mít bojová činnost velmi výrazný manévrový a rozhodný charakter. Bude se rozvíjet velmi nerovnoměrně do hloubky i šířky a na velkém prostoru. Zvláště při obchvatu křídel hlavních uskupení nepřítele a pronikání do jeho týlu bude pronásledování mnohem častějším jevem než tomu bylo v minulosti.

Vítězství bude na té straně, která podle situace dokáže promyšleněji použít jaderných zbraní k rychlému proniknutí do hloubky a vyjít na ústupové cesty protivníka a překonat překážky, vytvořené druhou stranou.

Za Velké vlastenecké války SSSR přecházela vojska k pronásledování zpravidla ihned po průlomu taktické hloubky obrany a po ovládnutí obranného postavení nepřátelských záloh, když byly rozdrčeny hlavní síly nepřítele, anebo když ztratil takticky výhodné postavení, nehodlal podniknout protiúder a byl donucen odvést vojska na obranné pásmo nebo postavení v operační hloubce. Přitom patřila vedoucí úloha při pronásledování tankovým svazkům a mechanizovaným skupinám v součinnosti s letectvem.

Tyto **obecné zásady mají platnost i v soudobých podmínkách** s tím, že v některých zvláště příznivých případech, hlavně po úspěšném použití jaderných zbraní, můžeme pronásledování zahájit již po prolomení prvního pásma obrany.

K pronásledování může též dojít po neúspěšném protiúderu nepřítele nebo tehdy, když nepřítel zahájil vyjití z boje.

Ve všech těchto případech se nepřítel bude snažit odpoutat od našich vojsk, zadržet náš útok bojem zadních vojáků, zátarasy, údery letectva, použitím zbraní hromadného ničení s přivedením záloh, aby získal čas k organizaci obrany na novém obranném postavení nebo pásmu.

Pronásledování bude charakterizováno bojem o vyjití do boků a týlu ustupujících vojsk nepřítele, snahou zabránit jim v přechodu do obrany na nové čáře, rozhodnou činností na směrech, rozhodností úderů na ustupující vojska a rozvinutím bojové činnosti do velké hloubky, nepřehledností situace a jejími rychlými změnami, úporností boje o získání času, nesnadností velení a udržování součinnosti, nutností překonávat zničené a zatarasené prostory a složitostí zásobování a odsunu.

Proto může pronásledování během operace střídavě přecházet v úporný střetný boj nebo i střetné sražení se zálohami nepřítele a znovu do pronásledování.

Tak např. v sandoměřsko-slezské operaci pronásledovala 59. armáda od 14. do 19. ledna 1945 nepřítele, 20. ledna byla zastavena silnými zálohami nepřítele, které zaujaly obranu na předem připravené čáře a vedla do 27. ledna úporné útočné boje s nepřítelem. Teprve 28. ledna bylo znovu obnoveno pronásledování a bylo ukončeno ovládnutím předmostí na řece Odry 31. ledna 1945.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války SSSR ukázaly, že hlavní cíl útočné operace — úplné zničení nepřítele — může být zajištěn jen tehdy, když taktický úspěch bude rozvinut v úspěch operační. Toho se dosahuje i rychlým přechodem do pronásledování.

V soudobých podmínkách může dojít k pronásledování v různých obdobích bojové činnosti — při úspěšném rozvíjení útoku vlastních vojsk v taktické či operační hloubce nepřátelské sestavy po průlomu a po úspěšném střetném boji (sražení), kdy hlavní uskupení nepřítele utrpělo značné ztráty a bylo donuceno zahájit odchod, nebo při jeho záměrném odchodu s cílem přeskupení a organizace obrany na nejdůležitějších směrech na mezilehlých postaveních nebo pásmech v hloubce obrany, nebo bude-li muset opustit operačně takticky nevýhodnou čáru obrany a v případě, kdy zahájí vyvádění vojsk za účelem vyhnout se obklíčení, nebo když přešel nepřítel k boji na zdrženou.

Cíl a způsoby pronásledování

Cílem pronásledování je rychle proniknout na cesty odchodu, dokončit obklíčení, zničení nebo zajmutí odcházejících vojsk nepřítele dříve, než se mu podaří dosáhnout stanoveného prostoru, nedopustit spojení jeho hlavních sil s přicházejícími zálohami z hloubky nebo zaujetí obrany na výhodných čarách v hloubce.

Pronásledování je v zásadě útok na ustupujícího nepřítele a může být vedeno různými způsoby. Podle způsobů vedení rozeznáváme čelní a souběžné pronásledování a použití současně obou způsobů.

Čelní pronásledování je způsobem manévru, při kterém pronásledující vojska převážně využívají těchže pochodových os jako ustupující část nepřítele, přetínají cesty odchodu jeho hlavních sil a rozhodnými údery ho po částech ničí.

Tento způsob manévru při pronásledování nemůže však vést k rozhodujícímu úspěchu, protože při něm jen zdržujeme odchod nepřítele a zabraňujeme jeho vyvedení z boje.

Souběžné pronásledování je způsobem manévru, při kterém pronásledující vojska zpravidla využívají pochodových os souběžných s osami ustupujících sil nepřítele.

Cílem souběžného pronásledování je předstihnout nepřítele, vyjít na jeho cesty odchodu, odříznout jeho ústupové cesty, obklíčit ho v součinnosti s vojsky, která pronásledují čelně a tím vytvořit podmínky ke konečnému zničení nepřítele jadernými zbraněmi a údery letectva.

Nejúčelnější a nejčastější bude použití současně obou způsobů pronásledování, kdy zpravidla část vojsk prvního sledu plní úkoly zdržování odchodu nepřátelských hlavních sil, zabraňuje jejich vyvedení z boje a umožňuje souběžně pronásledujícím vojskům pronikat do boků odcházejícího uskupení nepřítele v součinnosti se vzdušnými výsadky, přehradit jejich cesty odchodu a společným úsilím nepřátelské uskupení rozdělit a zničit nebo zajmout.

Čím hlouběji se naše vojska vklíní do bojové sestavy ustupujícího nepřítele, tím mnohostrannější bude jejich bojová činnost. Na úsecích, kde ustupujícím vojskům nepřítele hrozí obejít a obklíčení, budou pronásledující vojska odrážet protizteče nebo povedou střetné boje s nepřítelem, který kryje ústup. Tam, kde se krycím vojskům nepřítele podaří současně udržet hlavní ústupové cesty, bude mít pronásledování formu útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany se současným úsilím o obejít a obchvat krycích vojsk na úsecích, kde se pronásledování úspěšně rozvíjí, jakož i mezerami, které se vytvořily po jaderných úderech.

Hloubka pronásledování, doba jeho trvání a tempo závisí na:

- cílech bojové činnosti,
- sestavě ustupujícího uskupení nepřítele,
- počtu a použití jaderných zbraní,
- situaci a stavu pronásledujících vojsk,
- rázu terénu a množství překážek,
- povětrnostních podmínkách.

Zásady organizace pronásledování a použití druhů vojsk

Velký význam má nepřetržitost pronásledování. Jde o činnost vedenou s plným vypětím sil a maximálním využitím výzbroje a bojové techniky, ve dne i v noci, za jakéhokoli počasí, v jakékoli roční době, s využitím všech souběžných komunikací na směrech odchodu nepřítele.

Nepřetržitost pronásledování je spojena s jeho vedením ve vysokém tempu. Toho dosahujeme

- předejitím ustupujícího nepřátelského uskupení v jaderných úderech a využitím jejich výsledků,
- uskutečněním rozsáhlého manévru do mezer a na křídla ustupujících vojsk nepřítele.

Tempo pronásledování musí být větší než rychlost odchodu nepřítele, zejména jeho hlavních sil. K tomu jsou v současné době vytvořeny potřebné podmínky, protože organizace vojsk, motorizace a mechanizace vojsk zvyšuje možnosti vedení energických úderů na nepřítele na široké frontě při zahájení pronásledování a při vklínění se do jeho sestavy v nejkritičnějším okamžiku, kdy probíhá formování proudů a přerušování dotyku s pronásledujícími vojsky.

K udržení vysokého tempa pronásledování, předstížení v zaujímání důležitých silničních uzlů a přepravišť na směrech odchodu nepřítele, obklíčení a likvidaci ustupujících uskupení nepřítele můžeme účinně použít **vzdušných výsadek**.

Vzdušných výsadek můžeme využít též k ničení nepřátelských zbraní hromadného ničení a zásob těchto zbraní, k ovládnutí prostorů na směrech odchodu hlavního uskupení nepřítele, ke zdržení příchodu záloh, k zaujetí a udržení předmostí na vodních tocích a prostorů na obranných čarách a za radioaktivně zamořenými pásmy, k narušení velení vojskům a k dezorganizaci činnosti týlu nepřítele.

Při oboustranné možnosti použití jaderných zbraní a stejné rychlosti pohybu pronásledujících a pronásledovaných vojsk je tedy nezbytné, aby pronásledující vojska dosahovala vyššího tempa útoku s cílem předejít ustupujícího nepřítele v ovládnutí výhodných čar, přetrnout jeho ústupové cesty a údery do boku ohrozit jeho hlavní síly. V opačném případě získá nepřítel volnost jednání a pronásledování nedosáhne svého cíle.

Neustálé a rychlé pronásledování nám zabezpečí izolaci hlavního uskupení nepřítele od přicházejících záloh a tím i možnost zničit nepřítele po částech.

Těsný dotyk pronásledujících vojsk s nepřítelem dále znemožňuje nepříteli úspěšné použití zbraní hromadného ničení a zabezpečuje plnou bojeschopnost pronásledujících svazků, útvarů a jednotek.

Raketové vojsko při pronásledování ničí prostředky jaderného napadení, hlavní uskupení odcházejících vojsk při jejich nahromadění v průsmycích a na přepravištích, ničí zálohy a znemožňuje jejich manévry.

Dělostřelectvo ničí taktické prostředky jaderného napadení, podporuje bojovou činnost prvních sledů, zabezpečuje zasazení záloh a druhých sledů, ničí nepřítele na obranných čarách a odříznutá uskupení.

Letectvo při pronásledování ničí prostředky jaderného napadení a letectvo nepřítele, v součinnosti s vojsky ničí odcházející vojska, znemožňuje jim zaujetí obrany na mezilehlých čarách a zabraňuje v příchodu zálohám, nepřetržitě brání svá vojska, zabezpečuje vysazení vzdušných výsadek a jejich činnost v týlu nepřítele.

Vojsko protivzdušné obrany soustřeďuje hlavní úsilí sil a prostředků především na obranu raketového vojska, hlavní uskupení vojsk a vzdušné výsadek.

Ženíjní vojsko vede ženíjní průzkum, ničí a zatarasuje cesty a klade minové zátaras na cestách, kterých nepřítel využívá k odchodu. Dále zřizuje pomocné cesty, odstraňuje překážky a zátaras a obnovuje mosty na směrech činnosti vojsk, zejména na rovnoběžných cestách použitých při pronásledování a zabezpečuje překonávání vodních překážek z chodu.

K nepřetržitému zabezpečení vojsk materiálními a technickými prostředky při pronásledování je nutné rychle odtarasovat a obnovovat komunikace, včas vysílat za vojsky pohyblivé zásoby a opravářské prostředky, zásobovat vojska vzdušnou cestou a co nejvíce využívat místních zdrojů.

V rozhodnutí velitele pro pronásledování je nutné zpravidla uvést, jakého nepřítele a v jakém pořadí zničit, dále směr hlavního úsilí bojové činnosti. vyčleněné síly pro souběžné a čelní pronásledování a charakter jejich manévru. Je účelné stanovit hlubší bojové úkoly svazkům, útvarům a jednotkám, než je tomu při plánování útoku na bránícího se nepřítele. U svazků, zasazovaných z druhého sledu, se hlavní otázky pronásledování plánují předem.

Směr hlavního úsilí pronásledujících vojsk bude zpravidla pokračováním směru hlavního úderu dosavadní bojové činnosti, protože právě na tomto směru bývá zpravidla ve chvíli přechodu do pronásledování dosahováno největšího úspěchu. Zde se vytváří i hlavní uskupení vojsk v útoku. V případě, že se na směru hlavního úderu nepodařilo dosáhnout úspěchu, který by donutil vojska nepřítele k ústupu, můžeme úsilí vojsk přenést na jiný směr.

Operační či bojová sestava vojsk při přechodu do pronásledování bude s největší pravděpodobností taková, jaká se vytvoří při zahájení ústupu nepřítele. Může dojít ke změně při dalším rozvíjení pronásledování, zvláště při proniknutí do boků a týlu ustupujících vojsk.

Hlavní požadavky na sestavu vojsk zůstanou však v každém případě stejné. Je to:

- zabezpečení účasti maximálního množství sil při rozdrčení nepřítele,
- vedení rozhodných úderů do boků a týlu hlavního uskupení ustupujících vojsk nepřítele,
- udržení vysokého tempa pronásledování,
- zajištění účinného velení za pronásledování.

Kromě toho musí sestava zabezpečit ochranu před jadernými údery nepřítele, možnost rychlého přechodu z pochodových proudů do předbojových a bojových sestav s cílem plně využít výsledků úderů jaderných zbraní nadřazeného velitele a zabezpečit narůstání síly úderu.

Přechod k pronásledování a rozdrčení ustupujících vojsk zahajují svazky a útvary prvního sledu okamžitě z vlastní iniciativy poté, kdy nepřítel zahájil odchod.

V tomto období je hlavním požadavkem zabránit odtržení pronásledovaných vojsk a neposkytnout jim tak možnost využít tohoto odtržení k vedení jaderných úderů na útočící vojska hlavně do jejich přechodu k pronásledování a tím vyloučit větší ztráty a nutnost vedení bojové činnosti v pásmech silného radioaktivního zamoření. Proto má prvořadý význam včasné zjištění sledování:

- přípravy a zahájení (včetně směru) odchodu hlavních sil;
- postavení raketových svazků a útvarů, směry jejich přesunu a nové prostory rozvinutí;
- složení a charakter nepřátelských zadních vojů;
- počet mezilehlých obranných čar, charakter jejich vybudování;
- systém jaderných a klasických zátarasů, síly a uskupení vojsk na těchto čarách a konečnou čáru odchodu;
- počet a charakter zamořených pásem a zátarasů na směrech pronásledování;
- prostory soustředění záloh, jejich složení, směry pohybu a pravděpodobný způsob jejich využití.

Na plnění těchto úkolů se musí podílet komplexní průzkum. Úkolem průzkumných jednotek je odvážně pronikat do boků a týlu nepřátelské sestavy, zjišťovat přípravy vojsk k ústupu a ihned po zahájení ústupu nepřetržitě organizovat pozorování hlavních sil. Za výhodných podmínek mohou rovněž překvapivými útoky ničit objekty, zmocňovat se jich a narušovat velení v týlu nepřítele. Zvláště důležité místo při řešení průzkumných úkolů má vzdušný průzkum vzhledem k možnosti působení do velké hloubky.

Cílem radioelektronického boje při pronásledování nepřítele je především narušení provozu rádiových spojů nepřátelských vojsk, zvláště zadních voň, rušení jejich rádiového součinnostního spojení s letectvem, s přicházejícími zálohami a vojsky, která zaujímají obranu v týlu nepřítel.

Při pronásledování nepřítel je radioelektronické rušení ztíženo v důsledku prudkých a náhlých změn situace, požadavku rušení prostředků řízení vojsk nepřítel na přesunu, nedostatku zpráv a radioelektronickému systému přicházejících záloh nepřítel, značně omezené doby pro získání průzkumných údajů a na rozvíjení rušících prostředků.

Vzhledem k efektivnosti bude vhodné VKV spoje nepřítel rušit za pohybu a za krátkých zastávek. Při tom se budou rušící prostředky přemisťovat společně s vojsky.

V zájmu dosažení nepřetržitosti rušení KV rádiového spojení je třeba rušící prostředky členit tak, aby jedna část byla trvale rozvinuta a rušila a druhá postupovala s vojsky a byla připravena k rozvíjení v nových prostorech.

K vedení pronásledování

Jakmile svazky zjistí příznaky odchodu vojsk nepřítel, aktivizují svou bojovou činnost. Prudkými útoky se musí snažit zabránit plánovitému ústupu nepřítel a hlubokým a rychlým pronikáním do jeho bojové sestavy zabránit mu ve vedení jaderných úderů. V tomto údobí boje je důležité vést vlastní jaderné údery na vojska nepřítel, která opustila obranná postavení nebo pásma a dosud neustoupila do hloubky. K ničení ustupujícího nepřítel můžeme použít i letectva pro jeho schopnost účinného ničení pochodových proudů na komunikacích.

Pronásledovat nepřítel bude nejvýhodnější na směrech a bez přerušení. Při tom je třeba vést hlavní úsilí cílevědomě na těch směrech, kde se projevil největší úspěch. Včasné obejití ustupujících vojsk v součinnosti s aktivními čelními útoky umožní současně ohrožovat celou hloubku bojové sestavy nepřítel, vázat ho nepřetržitými útoky, ničit jeho hlavní síly, nedovolit jim spojit se s přicházejícími zálohami a upevnit tak vlastní situaci.

Nepřítel bude nejčastěji usilovat o vyvedení vojsk na obranné čáry, vytvořené v hloubce za přirozenými překážkami udržení takticky důležitých objektů silami zadních voň na přístupech k těmto čarám. Pro pronásledující vojska bude proto výhodné předejít nepřítel v dosažení těchto objektů a čar, ovládnout a udržet je. Proto je výhodné při pronásledování v rozsáhlé míře použít silných předsunutých odřadů z vojsk prvního sledu a tam, kde jsou pro to podmínky, i vzdušných výsadků.

Do předsunutých odřadů v první řadě vyčleňujeme tankové jednotky. Vzdušné výsadky mohou být i malé, ale vždy musí být dostatečně vybavené protitankovými zbraněmi, aby byly s to odolávat ustupujícím tankovým jednotkám nepřítel.

Hlavní síly musí být v neustálé bojové pohotovosti, aby mohly ihned poskytnout podporu předsunutým odřadům a vzdušným výsádkům nebo aby mohly plně převzít úkoly obou těchto uskupení v případě jejich zničení. Hlavní síly se v průběhu pronásledování zmocňují důležitých objektů, čímž maří organizovanou obranu ustupujícího nepřítel a zabráňují zaujímat novou obranu v hloubce silami přisunovaných záloh.

K rychlejšímu ničení ustupujících vojsk mohou přispět aktivní zásahy letectva, které je schopné samostatně zjišťovat nepřátelské proudy a vést na ně

útoky jadernými i klasickými prostředky ničení. Napadené nepřátelské uskupení je donuceno zpomalit tempo ústupu. Tím vytváří příznivé podmínky k jeho ničení našimi vojsky ve velmi krátkém čase.

Střídat vojska za pronásledování můžeme jen, bude-li to nutné po jaderných úderech nepřítele nebo z důvodu zvlášť velké únavy vojsk, zejména řidičů. Z jiných důvodů nesmí dojít k vystřídání, ani k jakémukoli zdržení postupu útvarů (svazků) v prvních sledech, abychom nešli ustupujícímu nepříteli možnost odpoutat se od našich vojsk.

Je-li nutné zasadit druhý sled (zálohy), pak vzhledem k zabránění přílišnému hromadění vojsk je nejlépe tak učinit na komunikacích souběžných se směry, na nichž postupují útvary prvního sledu. Jestliže to situace nedovoluje, pak vojska prvního sledu dočasně vyklízejí komunikace na dobu potřebnou k zasazení druhého sledu (zálohy).

Hlavními objekty pronásledování budou nepochybně hlavní síly a zadní voje ustupujících vojsk. Budeme však muset bojovat též s jednotkami nepřítele, které zůstaly v týlu našich vojsk. Abychom nesnižovali tempo pronásledování, mohou tyto ničit druhé sledy a zálohy, popř. uvolněné svazky, útvary a jednotky.

Nepřítel za ústupu využije všech opatření k tomu, aby nás co nejdéle zdržel. Proto bude vést průzkumně diverzní činnost v našem týlu, k vyřazení objektů jako jsou odpalovací zařízení raket, štáby, spojovací uzly apod. bude používat úderů letectva, na komunikacích zřizovat léčky atd.

Při tomto způsobu bojové činnosti vojsk nepřítele budou naše vojska usilovat o vedení nepřetržitého průzkumu, přibližovat orgány velení a posilové prostředky k vojskům a spolehlivě je chránit. Útvary a jednotky povedou rovněž rozhodný boj s diverzními skupinami nepřítele.

Nepřítel se bude snažit využít výhodné čáry, zejména vybudované nebo vodní překážky a na nich se budou ustupující snažit zastavit pronásledování. Nebude-li možné obejít zaujatá postavení nepřítele, zaútočí na ně předem odřady a jednotky z chodu, aby hlavní síly mohly rozvinout pronásledování tam, kde se jeví možnost úspěchu při překonávání spěšně zaujaté obrany.

Při pronásledování musí velitelé a štáby všech stupňů neustále znát situaci nepřítele a vlastních vojsk, včas reagovat na její změny, upřesňovat úkoly vojsk, podporovat jejich bojovou činnost palbou, pečovat o ochranu křídel a pevně velet. Bez toho nelze dosáhnout vítězství v této konečné etapě útočné bojové činnosti.

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM BOJE S VÝSADKY NEPŘÍTELE

V soudobém boji a operaci se stále více a právem dostává do popředí požadavek aktivního ničení vzdušného výsadku nepřítele. Při realizaci tohoto požadavku vycházíme z celkové analýzy určitých **základních předpokladů**, mezi které patří:

- časové období skutečného použití vzdušného výsadku,
- možnosti využití momentu překvapení (různé formy),
- druh výsadku (síly, hloubka vysazení, předpokládané zaměření, doba bojové činnosti v týlu protivníka),
- způsoby bojového použití s důrazem na varianty vysazení,
- předpokládané bojové možnosti jednotlivých druhů výsadku nepřítele,
- způsob zabezpečení výsadku dalšími prostředky,
- popř. další formy bojového použití výsadků nepřítele.

Rozebereme si obsah těchto základních předpokladů. **Prvním předpokladem** je vymezit jednotlivá **časová období skutečného použití** vzdušného výsadku nepřítele. Podle názorů vojenských teoretiků NATO, jakož i ustanovení amerických a západoněmeckých řádů a předpisů se předpokládá, že **část** nebo **brigádní aeromobilní taktické uskupení** může být vysazeno k plnění taktických i operačně taktických úkolů od **prvého** dne bojové činnosti. Trochu jiné je to u **operačního výsadku**, kde se předpokládá, že bude vysazen za 3 až 4 dny po zahájení a úspěšném rozvíjení útočné operace. Z toho vyplývá, že vojska mohou připravit účinná protiopatření v době, kdy nepřítel zahájí bojovou činnost.

Nepřítel však nemusí použít vzdušné výsadky až po zahájení agrese nebo pouze v jejím průběhu. Nemusí se přísně držet zásad v souladu s jejich předpisy. Nedocenění těchto skutečností může negativně ovlivnit včasnou přípravu předurčených jednotek a útvarů pro boj s výsadkem nepřítele.

Časově můžeme jednotlivá období předpokládaného použití vzdušných výsadků nepřítele vymezit do **čtyř fází**:

1. Před zahájením agrese nepřítelem. Zde může použít zejména speciálních výsadků v rozmezí několika měsíců, týdnů anebo dnů před vlastní agresí.

2. Při zahájení agrese přímo masovým použitím různých druhů vzdušných výsadků o různé síle a předurčení. Podrobnější varianta je uvedena ve VM čís. 6/79.

3. V průběhu agrese podle celkového vývoje. Přitom můžeme počítat i s použitím výsadků o větší síle, do podstatně větších hloubek k vedení „dlouhodo-

bé“ bojové činnosti i od armádních sborů, které v současné době s tímto „nepočítají“.

4. Po odražení agrese při vedení obranné operace nepřítelem a zejména po úspěšném zahájení a rozvíjení protiúderu zálohami skupiny armád.

Mohou se vyskytnout popř. i další nové fáze v důsledku rozvoje vzdušných výsadek.

Druhým předpokladem je vytypování **předpokládaných možností** nepřítele ve využití momentu překvapení.

Historie nás učí, že při bojovém použití vzdušných výsadek bylo skutečného úspěchu dosaženo všude tam, kde se maximálně využil moment překvapení. Současně také, pokud se při vysazení aplikovaly různé, popř. zcela nové formy. Uvedme si některé příklady.

Prvenství v prosazování nových myšlenek v oblasti různého použití vzdušných výsadek bezprostředně patří Rudé armádě. Třicátá léta se vyznačovala tím, že v Sovětském Svazu se věnovala značná pozornost rozpracování nové teorie hlubokého boje a útočné operace. Kladl se důraz na součinnost mezi rozhodnými účinnými akcemi pěchoty, mezi letectvem, dělostřelectvem, tanky a zejména novým druhem vojsk — vzdušným výsadkem.

První **přistávací výsadek** v počtu 15 mužů byl úspěšně použit k plnění **průzkumných úkolů** při zjišťování rozmístění bandy basmačů na podzim roku 1929. O necelý rok později opět přistávací výsadek v počtu již 45 mužů dovedným manévrem přehradil ústupové cesty, vytvářel léčky a zničil tuto bandu, která měla téměř desetinašobnou převahu. Prakticky šlo o **první bojové použití přistávacího výsadku** ve vojenské praxi.

První padákový výsadek byl ve vojenské historii vůbec vysazen při ukázkovém cvičení Moskevského vojenského okruhu dne 2. 8. 1930 v prostoru Voroněže v počtu 12 osob. V roce 1935 se na velkých manévrech vojsk Kyjevského vojenského okruhu, poprvé ve světové vojenské praxi, ověřovala nová sovětská teorie hlubokého boje a útočné operace. Kromě střeleckých a jezdeckých svazků se účastnil i mechanizovaný sbor a **smíšený výsadek**. Mocným dojmem na přítomné zahraniční pozorovatele zapůsobily hromadné útoky tanků a shození velkého výsadku v počtu 2 953 mužů.

Historie dokazuje, že v Sovětském svazu vytvořili **základní koncepci** v používání vzdušných výsadek.

Při použití vzdušného výsadku je tedy rozhodující moment překvapení. Je to velmi důležitý faktor, který ztrácí na své účinnosti jen pokud by se formy použití a vysazení stereotypně opakovaly.

I v tomto směru nám nabízí zkušenosti nedávná historie. Na počátku druhé světové války fašistická wehrmacht úspěšně použila **diverzních výsadek** proti Polsku, které byly organizovány z kolísavých živlů, nespokojenců včetně zfanatizovaných chlapců. Při obsazení námořních přístavů a letišť v Norsku byl vysazen **námořní výsadek** podporovaný palbou z „neutrální lodi“, která několik dnů předem zakotvila v přístavu. Nebo při obsazení pevnosti Eben-Emael a Albertova kanálu v Belgii využili **kluzáků** odpoutaných od vlečných strojů ještě za tmy a nad územím Německa.

Moment překvapení ovlivňoval i způsoby vysazení. V roce 1941 při obsazení Kréty za bombardovacími letouny byly připojeny **kluzáky**, po jejich přistání byl vysazen **padákový výsadek** a na závěr **námořní výsadek**.

Podle zkušeností z lokálních válek při neúspěšných bojích o město Seul v Koreji v roce 1950, kdy již docházelo k evakuaci amerických jednotek, pro-

vedly překvapivé vysazení námořního výsadku na opačné straně země u Inčonu. Obdobně bleskové zakončení agrese v Egyptě v roce 1956 ovlivnilo vysazení **vzdušného a námořního výsadku**. Ovládnutí letiště El Gamil a obsazení průsmyku Mitla umožnilo rychlý postup k Suezmu a k východnímu pobřeží Akabského zálivu. Zvláštností bylo, že padákový výsadek byl v průběhu bojů zesílen **námořní pěchotou přepravovanou na vrtulnících**.

Uvedené příklady ukazují, že v **soudobém boji** bude pravděpodobný nepřítel **využívat dalších i méně známých forem** použití vzdušného výsadku s **maximálním využitím momentu překvapení**.

V **prvém časovém období** není vyloučeno, že nepřítel použije „turistů“ příslušníků **speciálních výsadek** k organizování nepokojů za přispění „páté kolony“. Právě ta se může vytvářet z různých protistátních živlů, dalších nesympatizujících s dnešním režimem, různých „osvětářů“ z roku 1968, řady vyvlastněných majitelů továren a dalších. Nemůžeme opomíjet i účinnost psychologického působení na široké masy obyvatelstva (panika, zaručené zprávy, situace v zásobování, teror, nedostatek základních potřeb atd.). V této době je třeba počítat i s určitou účastí zastupitelských orgánů a úřadů dislokovaných na území státu.

V **druhém časovém období** k využití momentu překvapení může nepřítel využít území neutrálních států, popř. nezúčastněných zemí **k souseděování výsadekových jednotek, dopravního letectva** a k bojové přepravě vzduchem mimo účinný dostřel prostředků PVO našich vojsk. Jednotlivé druhy výsadku nepřítel se mohou též dostávat do týlu vojsk s využitím **kosmického prostoru** anebo po zemi — překročením státní hranice od sousedních států.

Obdobně v **dalších časových obdobích** mohou být použity různé varianty, které nás nutí neustále hledat účinná protipatření.

Třetím předpokladem je **druh výsadku** nepřítel, který může být vysazen do prostoru rozmístění vojsk.

Z celkové rozlohy teritoria našeho státu značná část tvoří zájmový prostor, kde je rozmístěna operační sestava vojsk prvního sledu frontu včetně příslušných týlových prostorů. Podle soudobých možností nepřítel můžeme počítat s tím, že do **prostoru rozmístění vojsk** bude vysazen **jákykoliv druh vzdušného výsadku** nepřítel **o různé síle** a od **minimální** do **maximální hloubky**.

Nebude však správné vycházet z matematických předpokladů podle variant bojové sestavy nepřítel při zahájení agrese a na tomto základě stanovit kolik výsadek, jakých a kam může nepřítel vysadit. Rozhodující bude moment překvapení. Ten spočívá i v tom, že od jedné divize může být podle současných norem a možností vojskového letectva vysazen **pouze jeden výsadek**. Ve skutečnosti může dojít k vysazení několika výsadek. Obdobně tomu bude u armádního sboru nebo skupiny armád. A mnohdy dojde k vysazení do prostorů, které podle předem vyhodnocených zámyslů a předpokladů mohou mít dočasně podřadný charakter.

Jakým způsobem budeme ničit jednotlivé druhy výsadku nepřítel v prostoru rozmístění vojsk?

Veškeré **speciální výsadky** v hodnotě skupiny (5—14 osob) by měly ničit v **prvém pořadí složky ministerstva vnitra**. Je samozřejmé, že celkový počet vysazených skupin nepřítel může dosahovat počtu několika desítek. V této době **jednotky LM** by měly věnovat **maximální pozornost zejména ochraně důležitých objektů, jakož i přístupů k nim**.

Složky MV a jednotky LM se však budou stěžít podíllet na aktivním ničení **dalších druhů výsadků** nepřítele. K tomu nemají přizpůsobenou organizační strukturu včetně bezprostředně nutných zbraní a bojové techniky. Proto je vhodné úkoly a zaměření těchto složek a jednotek **přísně diferencovat**.

Vojska budou ničit vzdušné výsadky nepřítele při **krátkodobém vysazení** (maximálně do 24 hodin, kde jde o taktické výsadky a vzdušné výsadkové přepady) a **dlouhodobém vysazení** (po dobu několika dnů, zpravidla operační výsadek).

V souladu s příslušnými předpisy a řády aktivní likvidaci výsadků nepřítele bude organizovat a řídit příslušný vševojskový velitel za předpokladu vysazení jednotlivých druhů výsadků do týlu útvarů, svazků nebo operační sestavy armád, popř. frontu.

Ovšem zde vycházíme z celkových možností příslušného velitele a konkrétně jaké síly a prostředky pro boj s výsadkem nepřítele může skutečně vyčlenit. Mnohdy může dojít k situaci, že zejména po jaderných úderech a vysazení výsadku nepřítele v hodnotě několika praporů nebo brigády nebude mít dostatek záloh. Pak účinný boj proti výsadkům nepřítele by si zasluhoval jiné řešení, které by bylo úzce spjato s organizační strukturou vojsk.

Čtvrtým předpokladem je určit možný **způsob bojového použití** výsadku nepřítele. Ve většině případů bude plně závislý nejen na druhu výsadku, ale i charakteru předpokládaného bojového úkolu v týlu našich vojsk. Současně i na celkové hodnotě vysazených jednotek, bojové techniky, vozidel a materiálu, která bude určitým způsobem limitována počtem a typem dopravních letounů a vrtulníků. V neposlední řadě v úzké návaznosti na celkové počty dopravního letectva a možnosti bojové přepravy vzduchem závisí i předpokládané varianty vysazení.

Jak možnosti bojové přepravy vzduchem ovlivňují varianty vysazení, ukáží na příkladě.

V soudobých podmínkách se předpokládá, že bojová přeprava **padákového výsadku** vzduchem z výchozího prostoru pro vysazení (v hlubokém týlu vlastního teritoria) může probíhat ve výšce až kolem 10 000 m. Při přibližování k čáře dotyku může výška dosahovat pouze 300 až 3 000 m. Výsadkáři s využitím stabilizačních padáků mohou seskočit i v průběhu letu k určenému cíli. Tím dochází k situaci, že výsadek je průběžně vysazen do několika prostorů na přistávací plochy o různých rozměrech. Zejména vysazení pomocí stabilizačního padáku podstatně ztěžuje připravit účinná protipatření proti výsadku během jeho klesání, které dosahuje rychlosti 25 m/s. V bezprostřední vzdálenosti nad terénem ve výšce 100–150 m/SOL je otevřen hlavní padák.

Zcela jiný způsob bojové přepravy vzduchem a vysazení se aplikuje u **speciálního výsadku**, který může být vysazen v menších skupinkách (3–5 mužů). Při vysazení z velké výšky probíhá seskok na ruční otevírání hlavního padáku se současným automatickým otevřením podle přístrojů a nastavené nadmořské výšky. Ke zmenšení rozptylu po přistání se využívají různé kombinace „společných“ padáků.

Dopravní letouny mohou však pronikat do týlu našich vojsk v malé (200–300 m), popř. v přízemní výšce (do 100 m). Moderní typy padáků umožňují bezpečné vysazení osob z výšky 150–100 m nad terénem. Obdobně vysazování z výšky 60–80 m pomocí nákladních padáků různého materiálu o hmotnosti do 1000 kg. Jsou také ověřeny způsoby bezpadákového vysazení nákladu a bo-

jové techniky až do hmotnosti 15 000 kg pomocí speciálního háku a pozemního brzdícího zařízení.

Uvedl jsem některé možnosti vzdušných výsadků nepříteli, které musíme průběžně vyhodnocovat a přijímat účinná protipatření. Zde nemají místo teoretické úvahy, že výsadek nepříteli bude včas zpozorován po vysazení, čímž se vytvoří podmínky pro jeho likvidaci. Popřípadě, že k jeho shromáždění po vysazení bude potřebovat delší dobu apod.

Patým předpokladem je stanovení předpokládaných **bojových možností** jednotlivých druhů výsadku nepříteli. Např. vojskové letectvo západoněmeckého armádního sboru je schopno lehkým dopravním leteckým plukem (2 roty každá po 2 vrtulnících UH-1B, nosnost 2 200 kg nebo 12 osob) přepravit celkově 88 tun. Dále střední dopravní letecký pluk (2 roty à 16 vrtulníků CH-53G, nosnost 9 000 kg nebo 38 osob) přepraví celkově naráz 315 000 kg. Každá letecká rota tohoto praporu je schopna přepravit za normálních podmínek až dvě mechanizované nebo motorizované roty bez vozidel, prakticky kolem 456 vojáků s osobní výstrojí a výzbrojí nebo 48 t materiálu. Z toho vyplývá, že celkově letecký prapor může přepravit až **zesílený prapor** s částí organické dopravní techniky.

Podle západoněmeckých názorů je pro boj v týlu protivníka předurčena především **vzdušná výsadková jednotka**, která má výzbroj a organizaci **přízpůsobenou bojovým úkolům a způsobům vysazení** na padácích nebo pro přepravu vrtulníků, popř. dopravními letouny. Ostatní mechanizované nebo motorizované jednotky mohou být vysazeny pouze s částí bojové techniky, ale s podstatně větším počtem protitankových zbraní.

Proto při vysazení vzdušného výsadku nepříteli v hodnotě **roty, praporu nebo brigády** bude třeba vyčlenit téměř stejné hodnoty jednotek z vlastních vojsk. V případě, že výsadek nepříteli bude vysazen v horském a zalesněném prostoru, pak bude nutné k jeho likvidaci vyčlenit 1 1/2 násobné hodnoty. Dokonce za situace, že povede obranný boj nebo při činnosti na velkém prostoru předpokládáme potřebu 2—3 násobné hodnoty oproti síle nepříteli. Je samozřejmé, že tyto požadavky ovlivní organizační struktura vlastních vojsk a pravděpodobného nepříteli. Přitom uvedený rozsah je neúměrný soudobým možnostem vojsk v rámci operační sestavy. V souvislosti s tím je třeba zvážit, zda nebude vhodné změnit organizační strukturu některých jednotek, popř. vytvořit **nové jednotky** předurčené pro boj s výsadky nepříteli.

Šestým předpokladem je vymezit rozsah a **způsob zabezpečení** vzdušného výsadku nepříteli dalšími prostředky.

Zkušenosti z druhé světové války a zejména lokálních válek dokazují, že jakýkoliv náznak použití vzdušných výsadků vytvářel u vojsk neustálou úhrozu. V této souvislosti bylo třeba vyčleňovat další zálohy nejen pro obranu a ochranu důležitých objektů a zařízení v bojovém pásmu, ale i v hlubokém týlu. Určitá nejistota, kdy, kam a jakým způsobem může být výsadek použit, zvyšovalo napětí a vyvolávalo depresivní stavy u vojsk.

V soudobém boji patří mezi **prvořadě požadavky** aktivně vyhledávat vzdušné výsadky nepříteli ještě ve výchozím prostoru pro vysazení, vedení rozhodujících úderů během soustřeďování, při bojové přepravě vzduchem a vysazení nebo v krajním případě jeho zničení bezprostředně po vysazení.

Tyto požadavky z naší strany vyžadují vyčlenit značné síly a prostředky z vojsk. Ze strany nepříteli ovlivňují konkrétní způsob zabezpečení vzdušného výsadku dalšími prostředky armádního sboru nebo skupiny armád.

Podle vojenských teoretiků NATO hlavním předpokladem úspěchu bojového použití vzdušného výsadku je:

- zabezpečení veškeré činnosti počínaje od zaujetí prostorů soustředění až po vysazení a vedení bojové činnosti,
- dokonalá organizace PVO prostorů soustředění, odletových letišť a zejména prostoru vysazení po celou dobu vedení boje v týlu protivníka,
- učlenění prostorů soustředění na velkém prostoru a volba většího počtu výchozích prostorů pro vysazení,
- rozdělení výsadku na menší jednotky a sledy, jakož i maximální zkracování všech etap přípravy,
- přelet z různých směrů a v různých výškách,
- vybojování nadvlády ve vzduchu s důrazem na pásmo přeletu a prostor vysazení,
- účinná letecká podpora taktického, vojskového, popř. dalšího letectva včetně bitevních vrtulníků,
- vedení jaderných úderů na operační zálohy, letectvo a prostředky protivzdušné obrany protivníka, které může použít ke zničení výsadku.

Podle zahraničních teoretiků celková rozloha výchozího prostoru pro vysazení může dosahovat různé rozměry. Např. pro výsadek v síle **praporu** se bude vyčleňovat 1 hlavní a záložní letiště a vyčkávací prostor o rozloze 15 km² (3 × 5 km). Pro výsadkovou **brigádu** již 4 až 5 hlavních a stejný počet záložních odletových letišť při celkové rozloze výchozího prostoru 300 až 500 km² (15 × 20 km až 20 × 25 km). Oproti tomu pro vzdušnou výsadkovou **divizi** může rozloha výchozího prostoru dosahovat 4 800 až 7 000 km² (60 × 80 až 70 × 100 km) s potřebou 13 až 20 hlavních a záložních odletových letišť.

Tyto normy platí pouze pro jednotlivé výsadky, kterých ve skutečnosti v rámci armádního sboru nebo skupiny armád může být několik. Z toho může me vyvodit i předpokládanou potřebu sil a prostředků u vojsk pro boj s výsadky nepřítel.

Posledním předpokladem je ujasnit si případné další formy bojového použití vzdušných výsadků nepřítel. V pásmu bojové činnosti vojsk můžeme předpokládat, že budou působit **všechny druhy výsadku nepřítel. Nejčastěji** to budou **speciální výsadky** předurčené k diverzní, záškodnické činnosti a plnění dalších speciálních úkolů. Obdobně i jednotky nepřítel předurčené k vedení zejména dlouhodobého průzkumu a k zabezpečení neustálého předávání nejnovějších zpráv z týlu našich vojsk. Mimo aktivní činnosti speciálních skupin, skupinek, popř. i diverzních dvojic nepřítel můžeme počítat s velmi častým využitím vzdušných výsadků k plnění **taktických** úkolů a vzdušných **výsadkových případů** formou zejména **krátkodobé bojové činnosti** maximálně do 24 hodin. Tyto formy a druhy výsadků mohou mít přímo **masový charakter**, což může být jako velká úhroza pro náš týl.

Vzhledem k požadavkům komplexního zabezpečení výsadku v hodnotě **brigády** (kolem 2 800 osob s potřebou 80 dopravních letounů) nebo dokonce výsadkové **divize** (14 000 osob s celkovým množstvím **460—520** dopravních letounů typu C-130, C-124 a C-141) můžeme pokládat, že k takovým vysazením bude docházet **pouze v ojedinělých případech**.

Další formy bojového použití se objeví s neustále narůstající aeromobilitou pozemních vojsk, která je charakterizována velkou pružností, manévrovací schopností, rychlostí vysazení, bezprostředním zahájením bojové činnosti po

dosažení stanoveného prostoru při zabezpečení značného taktického i operačního překvapení. Podle amerických předpisů může dojít k vysazování **části** nebo **celého brigádního aeromobilního taktického skupení** (tři prapory a posilové jednotky druhů vojsk), popř. i **aeromobilní divize** (přes 17 000 osob a kolem 422 vrtulníků typu OH-6A, AH-1G, UH-1H a CH-47).

Nemůžeme též vyloučit, že do prostoru vojsk mohou být vysazeny vzdušné výsadky nepřítele a aeromobilní vojska s různou kombinací a v současné době s neznámými prostředky.

Soudobá **protivýsadková obrana** tvoří součást bojové činnosti u všech vojsk, které jsou k této činnosti nejen dostatečně vyzbrojeny, ale i vycvičeny. Ovšem může dojít k situacím, kdy nepřítel použije vzdušných výsadků v podstatně **větším měřítku** a do více **prostorů**. Pak půjde o to, v jakém rozsahu můžeme předpokládat se zásahem proti výsadku nepřítele prostředky a silami vojsk, která v této době plní různé úkoly v pásmu bojové činnosti. Popřípadě zda pouze zálohy postačí vést aktivní a souběžný zásah do různých prostorů.

Nechci, aby vznikl dojem, že vlastní vojska v současné organizační struktuře nejsou schopna aktivně vyhledávat a zejména ničit výsadky nepřítele. Ovšem, chceme-li určitý problém řešit, můžeme si stanovit i nepříznivé pro nás varianty a vyvozovat teoretické závěry, jak předcházet vysazení těchto výsadků, popř. jak je ničit **bezprostředně** po vysazení v jednotlivých prostorech rozmístění vojsk.

Závěry se pak odrazí v opatřeních u vojsk (jednotlivých organizačních stupňů). Tato mohou zahrnovat:

- všechny **prostředky průzkumu** (včetně kosmického) budou neustále upřesňovat dislokaci výsadků nepřítele (prostory mírové dislokace, prostory soustředění, výchozí prostory pro vysazení s důrazem na vyčkávací prostory a předpokládaná odletová letiště),

- vyčlenění části **pohotovostních sil** raketového vojska, dálkového bombardovacího a strategického letectva k vedení bezprostředně nutných úderů,

- předurčení části stíhacího letectva a prostředků PVO jako **mobilní zálohy** k aktivnímu ničení vzdušných výsadků nepřítele ve vzduchu přehrazováním přiletového směru a pásma přeletu dopravního letectva nepřítele,

- vyčlenění **mobilní zálohy PVO** a dalších nezbytně nutných prostředků od vojsk k zabránění zásobování vzdušného výsadku nepřítele vzdušnou přepravou čerstvých jednotek, bojové techniky a zejména veškeré munice a různého spotřebního materiálu,

- u vojsk vytvořit jako pevnou součást bojové sestavy **protivýsadkové zálohy**, které co do síly a vybavení diferencovat podle organizačních stupňů.

Tento nový prvek bojové sestavy může mít víceúčelové využití. Mimo předurčení pro boj s výsadkem nepřítele vysazeném do prostoru bojového rozmístění raketového vojska, týlových skladů, zařízení apod., můžeme podle vývoje situace použít jako **vrtulníkový výsadek** do týlu nepřítele. Současně může podle potřeby plnit i další úkoly jako vševojsková záloha.

Vyčleněním **protivýsadkových záloh** vytvoříme reálnější podmínky pro pružnější zásah proti výsadku nepřítele v kterékoliv situaci. Při organizaci protivýsadkové obrany sehrává totiž rozhodující úlohu i **časový interval** od okamžiku rozhodnutí příslušného velitele až po možnost ničení výsadku nepřítele. Čím bude interval delší, tím vytváříme výhodné podmínky pro vysazené jednotky nepřítele. K vyčlenění takovéto možnosti a k podstatnému zvýšení **mo-**

bilnosti bude výhodné mít k dispozici vrtulníky příslušné modifikace pro **přepravu jednotek a bojové techniky vzduchem** k aktivnímu zásahu proti výsadku nepřítele a to v pásmu bojové činnosti, anebo rozmístění vojsk. V závislosti na situaci se vrtulníky mohou podílet na plnění **dalších úkolů** ve prospěch vojsk, včetně **bojové přepravy vzduchem** a vysazení **vrtulníkového výsadku** do týlu nepřítele.

Chceme-li zvýšit účinnost protivýsadkové obrany, můžeme tento problém řešit ve třech variantách:

První varianta vychází z celkových možností všech vojsk podle soudobé organizační struktury. Nevyžaduje žádné organizační změny.

Druhá varianta požaduje vyčlenit u každé motostřelecké [v další etapě i tankové] divize po jednom motostřeleckém praporu s předurčením jako **protivýsadková záloha** bez podstatných organizačních změn. Tato varianta vyžaduje jen dílčí změny v organizaci boje.

Třetí varianta odpovídá nejen požadavkům postupné modernizace, ale vytváří optimální podmínky pro plnění náročných úkolů nejen **protivýsadkové obrany**, ale i požadavkům **soudobé aerizace**. Jde o tato opatření:

a) u vševojskové zejména **motostřelecká divize**:

1. Vytvořit jeden **aeromobilní prapor**, který bude předurčen nejen k boji proti výsadku nepřítele, ale současně může být použit jako **vrtulníkový výsadek**.

2. Organizační strukturu tohoto praporu přizpůsobit pro podstatné zvýšení samostatné bojové činnosti proti výsadku nepřítele začleněním nebo posílením těchto jednotek a prostředků:

- zvýšením počtů účinných protitankových prostředků včetně PTRS,
- zvýšením počtů protiletadlových zbraní a kompletů,
- začleněním dělostřeleckých jednotek včetně minometné baterie pro vedení palby v horském a zalesněném terénu,
- jednotky z roty rušičů od armádního rádiového praporu REB k aktivnímu rušení a zahlšení rádiového provozu u nepřátelského výsadku po vysazení,
- jednotky radiačního a chemického průzkumu s příslušnou technikou,
- ženijní jednotky s příslušnou ženijní technikou a municí k mechanizovanému minování (odminování), ke zřízení zátarasů (průchodů), včetně prvků k zabezpečení pohybu,
- týlové jednotky se zesíleným zdravotnickým zabezpečením.

Ke zvýšení mobilnosti a akceschopnosti praporu vyčlenit **vrtulníkový pluk** ve složení 1 letka Mi-4 (nosnost 14 400 kg) a 2 letky Mi-8 (86 400 kg), dále 1—2 letky vrtulníků palebné podpory Mi-24, které postupně mohou nahrazovat starší typy Mi-4.

b) u vševojskové armády:

1. Vytvořit dva **aeromobilní prapory** (popř. pluk) předurčené pro boj s většími silami nepřátelských vzdušných výsadků.

2. Mimo vrtulníkového pluku mít k dispozici **smíšený vrtulníkový pluk** (1 letka Mi-8, 1 letka Mi-6, 1 letka Mi-24), který se má podílet na ničení výsadku nepřítele ve vzduchu. Např. **vrtulník** Mi-6 je schopen ze speciálních nádrží během několika sekund vyhodit „vodní pumu“ o hmotnosti 12 t. V případě potřeby se vodní náplň nechá zaměnit za zápalné látky, které postříkem

určitého prostoru znesnadní bojovou činnost výsadku nepřítele po vysazení. Obdobně vrtulníků od pluku můžeme využít pro rychlou přepravu mobilní zálohy PVO na požadovaný směr.

Tyto teoretické vývody se mohou zdát neúměrné soudobým možnostem vojsk. Právě proto by bylo nutné přizpůsobit organizační strukturu perspektivním požadavkům a tím vytvořit optimálnější předpoklady pro úspěšné ničení výsadků nepřítele v pásmu vojsk.

Vzhledem k tomu, že aeromobilní prapor by měl být u každé vševojskové divize, mohou se tyto jednotky bezprostředně podílet na ničení výsadků nepřítele při jejich vysazení i na území v rámci teritoria. Přitom jednotlivé aeromobilní prapory — protivýsadkové zálohy od divizí mohou působit při ničení většího výsadku nepřítele i formou soustředění činnosti.

Předpokladem také je, aby programy bojové přípravy zabezpečily těmto jednotkám dokonale procvičit zásady bojové činnosti v týlu nepřítele, jakož i zásady předpokládané činnosti výsadků nepřítele po vysazení a při vedení boje. Vše je také spojeno se znalostí takticko-technických dat jednotlivých zbraní, bojové techniky, bojových možností, organizací jednotek nepřítele až po znalost způsobů jejich ničení, včetně zacházení s kořistní technikou.

Vytvoření protivýsadkové zálohy současně vyžaduje, abychom rozpracovali nejen otázky spojené s výcvikem, ale i součinnostními vztahy a způsobem vedení.

V závěru chci uvést, že v článku jsem uvedl pouze několik možností řešení této problematiky. Otázky výcviku, vedení boje, sladění s územními orgány, popř. plánování si zasluhují samostatný článek. Bude vhodné též věnovat pozornost ničení speciálního výsadku nepřítele.

BOJ S PROSTŘEDKY JADERNÉHO NAPADENÍ NEPŘÍTELE

Ve Vojenské mysli číslo 5/79 byly zveřejněny názory na možnosti a organizaci boje s prostředky jaderného napadení nepřítele. Je velmi účelné této důležité otázce věnovat pozornost v odborném vojenském tisku a umožnit publikovat názory na hledání vhodných řešení. I my, členové vědecké rady náčelníka raketového vojska a dělostřelectva, považujeme za vhodné se vyjádřit k této tematice, zejména z hlediska plnění úkolů dělostřelectvem.

Cílem boje dělostřelectva s prostředky jaderného napadení protivníka je získání palebné převahy nad nepřítelem. Toho můžeme dosáhnout jen včasnou, přesnou a mohutnou palbou. Palbu vedeme zejména na dělostřelectvo protivníka a to nejen na palebné baterie, ale i na stanoviště řízení palby, místa uložení munice a prostředky dělostřeleckého průzkumu. Budou-li v dostřelu vlastního dělostřelectva i odpalovací zařízení, místa velení, místa raketového technického zabezpečení dělostřeleckých raket Honest John a Lance a stanoviště řízení a navedení taktického letectva, pak zvláště při vedení boje bez použití jaderných zbraní budeme tyto objekty umlčovat a ničit taktéž převážně dělostřelectvem. Vzhledem k rozmístění uvedených cílů v bojové sestavě nepřítele nemůžeme je umlčovat a ničit přímou střelbou, ale jen střelbou ze zakrytých palebných postavení. Z téhož důvodu je nereálné předpokládat, že tento úkol mohou plnit jednotky protitankových řízených střel, které jsou v sestavě mostřeleckých útvarů prvního sledu.

Potřebný počet dělostřeleckých baterií k ničení jednotlivých objektů udávají Pravidla střelby a řízení palby (Děl-2-1, tabulka 14) a vysvětlivky k těmto pravidlům poskytují potřebná zdůvodnění. Údaje v předpise jsou orientační a odpovídají minimálnímu počtu dělostřeleckých prostředků, který zabezpečuje dopravení požadovaného množství munice na cíl v krátkém čase. Přitom přihlížejí i k rozptylu, jenž se mění v závislosti na dálce střelby. Proto také na

str. 77 tohoto předpisu je zakotvena zásada: „Při střelbě [děl] na dálky větší než 10 km se spotřeba střel zvětšuje o 1/10 na každý kilometr dálky nad 10 km“ a počty potřebného dělostřelectva jsou stanoveny se zahrnutím této skutečnosti. Uvedená ustanovení jsou teoreticky zdůvodněna a v praxi ověřena. To je důvodem, proč tvrzení uvedená v článku, jako „k zničení odpalovacího zařízení nebo jednoho prostředku atomového dělostřelectva (jsou potřebné) 2 dělostřelecké baterie“ a „k ničení jedné SH 203,2 mm — 2 dělostřelecké oddíly“, považujeme za přílišné zjednodušení, které neodpovídá zásadám střelby dělostřelectva.

Polemická je i úvaha o možnosti využití střelby tanků ze zakrytých palebných postavení k ničení odpalovacích zařízení dělostřeleckých raket protivníka. Pomineme-li zhodnocení efektivnosti využití tanků k tomuto úkolu, pak stále zůstává řada nedeřešených otázek, jako např. zabezpečení přípravy palebných postavení pro tanky, příprava prvků střelby, pozorování a opravování palby, zabezpečení municí, rychlost vedení palby atd. Názor na použití tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení není nový a při nedostatku děl a raketometů jsou ve výjimečných případech tanky přibírány k umlčování opěrných bodů obrany nepřítele a cílů podobného charakteru. Pro střelbu na prostředky jaderného napadení, na dělostřelecké raketometné a popř. i minometné baterie se vyžaduje spolupráce s takovými prostředky, které tankové jednotky a útvary nemají i pro jejichž použití nejsou připraveny (např. s radiolokátory, s prostředky vzdušného průzkumu aj.). Na základě všech dosažených zkušeností ze cvičení i střelb proto použití tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení na uvedené cíle nepovažuje za účelné.

Stanovení nejvhodnějšího způsobu organizace boje s prostředky jaderného napadení je jistě složitá záležitost. Nemůžeme však určit zodpovědnost za jejich ničení pro jednotlivé stupně velení bez přihlídnutí k možnostem efektivně je ničit. Vzhledem k tomu, že rychlost zahájení, přesnost a mohutnost palby mají rozhodující vliv na dosažení požadovaného výsledku palby, může je včas a účinně ničit jen ten stupeň velení, který má odpovídající prostředky průzkumu a ničení. Z hlediska dělostřelectva spočívá proto těžiště boje s prostředky jaderného napadení nepřítele na divizním a armádním dělostřelectvu.

V soudobém boji se samohybným (tedy i atomovým) dělostřelectvem nabývá stále většího významu zejména rychlost zahájení palby a dopravení potřebného množství dělostřelecké munice na cíl. Čím delší bude doba od zjištění cíle do zahájení palby vlastního dělostřelectva, tím větší bude i předpoklad, že nepřátelská dělostřelecká jednotka opustí prostor, ve kterém jsme ji zjistili. Jedině účelný způsob je co nejrychleji zahájit na ni dostatečně přesnou a mohutnou účinnou palbu. Příprava i vedení této dělostřelecké palby je proto v kompetenci příslušného dělostřeleckého velitele nebo náčelníka (velitele dělostřelecké skupiny, náčelníka raketového vojska a dělostřelectva divize apod.). Tak je to stanoveno v Polním řádu ČSLA a Bojovém řádu dělostřelectva ČSLA. Má-li „rozhodnutí k ničení prostředků jaderného napadení přijímat výhradně velitel (armády, divize) na základě návrhů náčelníka štábu, popř. náčelníka operačního oddělení“, pak požadované rychlosti vedení palby nemůžeme dosáhnout. Velitel by musel rozhodovat a vydávat jednotlivé rozkazy k ničení každé zjištěné nepřátelské baterie, přičemž úloha, kterou sehrává zjištění, předání a vyhodnocení údajů dělostřeleckého a vzdušného průzkumu nedává pro to opodstatnění. V článku uvedený rozhodovací proces vševojskového velitele má své místo a použití při vedení raketových úderů a

hromadných paleb armády (divize). To ovšem neznamená, že vševojskový velitel nevychází dělostřelectvu pro boj s nepřátelskými prostředky jaderného napadení úkoly. Ve svém rozhodnutí stanoví například: „ničit nepřátelské prostředky jaderného napadení a dělostřelecké baterie ihned po zjištění“.

Náčelník raketového vojska a dělostřelectva armády (divize) má pro zabezpečení „včasného a přesného plnění úkolů uložených velitelem armády (divize) raketovému vojsku a dělostřelectvu k ničení prostředků jaderného napadení“ k dispozici celý štáb RVD v čele s náčelníkem štábu RVD. Obsah úkolů pro použití raketových jaderných zbraní a dělostřelectva je tak obsáhlý, že značně převyšuje možnosti jednotlivce. Tyto úkoly nespočívají jen v „předložení návrhu veliteli armády (divize) a v případě úderu“ (palby), ale zahrnují činnost podstatně složitější, která končí kontrolou výsledků raketového jaderného úderu a palby.

Ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení je tak závažným úkolem, že nemůžeme jej v boji oddalovat a plnit jen příležitostně. Nemůžeme proto „prostředky jaderného napadení, zvláště dělostřelecké rakety a atomové dělostřelectvo ničit současně s ničením hlavního uskupení nepřítele“, ale v souladu s ustanovením Polního řádu ČSLA (Vševojsk-1-1, čl. 32) musíme ničit a umlčovat tyto prostředky **okamžitě** po jejich zjištění. Tuto zásadu musíme prvořadě brát v úvahu při každé organizaci boje s prostředky jaderného napadení nepřítele.

Závěrem chceme znovu zdůraznit význam otázky času, má-li být boj s prostředky jaderného napadení protivníka úspěšný. Zdá se nám, že faktor času není v článku doceněn. Vyplývá to z řady tvrzení doprovázejících rozbory poměrně složitých rozhodovacích procesů, počínaje organizací průzkumu, přes návrhy náčelníků veliteli až po vydávání úkolů ke každému úderu (palbě).

V souladu s úkoly danými rozkazem ministra národní obrany na nový výcvikový rok věnujeme řešené problematice v raketovém vojsku a dělostřelectvu ČSLA pozornost. Důraz klademe především na zvyšování pohotovosti raketového vojska k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele a u dělostřelectva na další zvyšování efektivnosti paleb vedených na tyto prostředky.

RACIONALIZACE STŘELBY NA VELKÉ DÁLKY

Vědeckotechnická revoluce ve vojenství přináší trvalou modernizaci zbraňových, pozorovacích, stabilizačních, naváděcích a jiných systémů, které ovlivňují nejen kvantitativní, ale i kvalitativní nárůst nebezpečnosti také protitankových prostředků. Jako hlavní prvky uvádím ZHN a zvláště neutronové prostředky v současné době. Dále protitankové zbraně, u kterých půjde o rozvoj hlavních bojových a technických vlastností, jako je zvyšování

- dostřelu na 3—5 km,
- mobilnosti montáží na pozemní vozidla či vzdušné prostředky (hlavně vrtulníky),
- účinnosti střelby (aktivní, poloaktivní a pasivní systémy navádění),
- účinku v cíli (podkaliberní střely s oddělitelným pláštěm apod.).

Víme, že nejen ZHN, ale i současné protitankové zbraně nepřítele mohou **účinně** působit na naše tanky na vzdálenost **několika kilometrů**. Proto jejich předstížení v palbě či úderu, jejich zničení či umlčení **bude jedním z důležitých palebných úkolů** a bude záviset hlavně na efektivnosti střelby, která je dána časem pro splnění palebného úkolu a účinností střelby.

Potřebný čas bude záviset hlavně na **vycvičenosti osádky**, bojových vlastnostech zbraně a počtu vystřelených granátů. Účinnost střelby bude záviset hlavně na pravděpodobnosti zásahu, tj. charakteru cíle, **dálce střelby** a technických vlastnostech zbraně.

Některá kritéria jsou v podstatě dána a pro vojska neměnná. Některá můžeme ovlivnit (vycvičenost osádek) nebo eliminovat (dálka střelby) zvýšením počtu hlavních.

V závislosti na těchto kritériích může úkol úspěšně splnit pouze **soustředěná palba několika tanků**.

Proto v míru střelba na velké dálky (z odkrytých a polozakrytých palebných postavení) tankové jednotky (čety, roty) je důležitým prvkem **komplex-**

ní připravenosti tankistů k ničení nebezpečných cílů i při jejich malé pravděpodobnosti zásahu. Podle Tank-3-7 můžeme tuto střelbu plnit samostatně nebo při taktických cvičeních s **bojovou střelbou**.

Z důležitosti vycvičenosti vojsk k plnění tohoto úkolu vychází jednak patřičné ustanovení „Osnov střelb z tankových zbraní“ (Tank-3-7) a jednak náčelník Správy bojové přípravy — zástupce ministra národní obrany, který ve svých organizačně metodických směrnicích pro výcvikový rok 1978—79 nařídil pro taktickou a odbornou přípravu: „S každou tankovou a motostřeleckou rotou provést dvě rotní taktická cvičení, z nich **jedno s bojovou střelbou** a z toho u jedné třetiny rot v noci. Taktické cvičení s bojovou střelbou **ve dne provádět plnou ráží**.“

Je nám všem známa obecně platná a uznávaná zásada učit vojska tomu, co budou potřebovat v boji. Proto také „Osnovy střelb“ ukládají: „Při bojových střelbách a taktických cvičeních s bojovou střelbou se musí brát v úvahu **podmínky pravděpodobného bojiště**“ (str. 88—89).

V souvislosti s těmito skutečnostmi chci v článku posoudit, **zda současné podmínky** střelb na velké dálky jsou v **souladu s podmínkami** vedení boje na **pravděpodobném bojišti**. V případě disproporcí navrhnout možné řešení střelb na velké dálky tak, **aby vycvičenost osádek** a jednotek zůstala **nejméně na stejné úrovni**, ale **ekonomičnost výcviku se zvýšila**.

K tomu považuji za nutné řešit klasifikaci cílů na bojišti, analýzu podmínek střelb na velké dálky a racionalizaci střelb na velké dálky.

Klasifikace cílů na bojišti

Každý palebný prostředek vzhledem k účinku jeho střeliva v cíli je jinak nebezpečný. **Nebezpečnost** jednotlivých palebných prostředků musí znát **každý velitel** osádky či jednotky jako **základní kritérium** pro stanovení pořadí ničení cílů a z toho plynoucí řízení palby jednotky na bojišti.

Proto znalost základních bojových údajů o hlavních ZHN a protitankových zbraních nepřítelů (silueta, rozměry a účinná délka střelby) by měla být **pro každého vojáka samozřejmostí**.

Důležité cíle — jsou takové palebné prostředky nepřítelů, které jsou schopny vzhledem ke svým palebným možnostem způsobit vlastním jednotkám vážné ztráty nebo jejichž zničení může ulehčit nebo urychlit splnění vlastního bojového úkolu. Mohou to být tanky, samohybná děla, obrněné transportéry, PTRS, bezzákluzová děla, pozorovatelný, radiolokátory apod.

Nebezpečné cíle — jsou důležité cíle ve vzdálenosti jejich účinné střelby na vlastní jednotky.

Zvláště nebezpečné cíle — jsou ZHN (rakety, odpalovací zařízení a zbraně s jadernou hlavicí).

Pořadí ničení je zřejmé. V prvním pořadí — zvláště nebezpečné cíle, ve druhém pořadí — nebezpečné cíle, ve třetím pořadí — důležité cíle a ve čtvrtém pořadí — všechny ostatní.

Stanovení pořadí „nebezpečnosti“ cílů, zjištěných v určitém okamžiku, je druhým krokem při komplexním řešení střeleckých úloh. Proto také nové „Osnovy střelb“ kladou výcvik v **komplexním řešení střeleckých úloh** na jedno z prvních míst: „Při všech průpravných cvičeních je nutné procvičovat otázky **hodnocení důležitosti cílů** a určení **pořadí jejich ničení**. K tomu je třeba

ukazovat cíle ve skupinách. Podle počtu cílů ve skupině se stanoví doba na jejich ukázaní.“ (Tank-3-7, str. 25.)

Změna pořadí objevování různých cílů a stejných cílů v různých dálkách jsou praktickou aplikací těchto objektivně platných požadavků a prvními kroky k přiblížení terčové situace skutečným bojovým podmínkám.

Analyza podmínek střelby na velké dálky

Dálky cílů pro střelbu na velké dálky z odkrytých a polozakrytých postavení stanoví „Osnovy střelby z tankových zbraní“ Tank-3-7, str. 84–87, a to pro tankovou četou 2 700–3 600 m a pro tankovou rotu 3 000–4 500 m (dle druhu cíle). Vzhledem k těmto dálkám můžeme ke střelbě používat **pouze náboje tříštivotrhavé** s plnou nebo zmenšenou náplní. Hloubka ohrožených prostorů činí pro tříštivotrhavý náboj s náplní plnou 11 km a s náplní zmenšenou 9 km (Děl-1-20 „Ohrožené prostory“).

Přímou střelbu z tankového kanónu můžeme za pomoci zaměřovacího dalekohledu TŠ-2B-22 tříštivotrhavým střelivem náplň plná vést až do dálky 6 900 m. Je zřejmé, že dálka přímé střelby bude ovlivněna bojovými vlastnostmi tankového kanónu a konstrukcí zaměřovacího dalekohledu, ale např. **možnostmi pozorování a zjišťování cílů na konkrétním bojišti**. Tyto možnosti závisí v podstatě na počasí a na konfiguraci terénu.

Pro další analýzu uvažují povětrnostní podmínky optimální (tabulkové). Vlivu konfigurace zájmového prostoru Západoevropského válčiště si v dalším povšimnu podrobněji.

Odborná literatura uvádí možnosti pozorování (a tedy i vedení přímé palby) **na vzdálenosti poměrně kratší (viz tabulku 1)**.

Z tabulky 1 je zřejmé, že z tanku můžeme pozorovat a zjišťovat cíle **hlavně**

Tabulka 1

Závislost dalek pozorování na konfiguraci terénu

(viz VM 5/74, pplk. ing. J. Lank, CSc. „Dělostřelectvo v boji s protitankovými prostředky nepřítele“)

Podmínky pozorování \ Dálka pozorování	Četnost v %	1000 m	2000 m	3000 m
Převýšená pozorovatelná (více než 1 m nad terénem)	100			
Pomocí pozorovacích přístrojů protitankových zbraní (asi do 1 m nad terénem)	15			
	20			
	25			
	40			

do dálky 3 000 m (převýšení optické osy zaměřovacího dalekohledu TŠ-2B-22 tanku T 55 je asi 170 cm).

Ze srovnání dvou veličin (stanovených délek střelby pro tankovou četou nebo tankovou rotu a možností pozorování) vyvstávají tři hlavní problémy:

1. Zda naše střelnice **umožňují výcvik** k vedení střelby z odkrytých a polozakrytých palebných postavení na velké dálky **podle Osnov střelb**.

2. Zda autodestrukční střelivo zabezpečuje střelby na dálky stanovené Osnovami střelb.

3. Zda vzhledem ke **skutečným možnostem pozorování** v zájmovém prostoru **je třeba** cvičit tuto střelbu **na vzdálenosti uvedené v Osnovách střelb**.

ad 1. Víme, že řada našich tankových, součinnostních, dělostřeleckých či protitankových střelnic umožňuje přímou střelbu na dálky kolem 3 000 m, což je v podstatě shodné pouze **se spodní hranicí** délek požadovaných Osnovami střelb.

ad 2. Autodestrukční střelivo, které používáme v míru výhradně pro přímé střelby z tanku, je podle druhu zapalovače přivedeno k rozprasku **tabulkově za 3—5 s, tj. ve vzdálenosti 2 300—3 700 m**. Ze zkušenosti známe, že **ke skutečnému rozprasku** dochází ve vzdálenosti do 2 500 m.

ad 3. **Vyjdeme-li z obecně platného požadavku** „Učit vojska tomu, co potřebují v boji“, pak vzdálenosti k cílům při přímé střelbě na velké dálky tankovou jednotkou vzhledem ke konfiguraci terénu **můžeme zmenšit na 3 000 až 3 500 m**.

Na základě analýzy mohu formulovat tyto základní návrhy:

a) dálky přímé střelby v podmínkách jednotlivých cvičení střelb na velké dálky jednotkou upravit tak, aby **tanková četa střílela na dálky 2 700—3 200 m a tanková rota na dálky 3 000—3 500 m**;

b) pro zachování minimální hloubky ohrožených prostorů (což zabezpečuje střelivo autodestrukční) bude nutné nově řešit funkci autodestrukčních zapalovačů (návrh uvádím dále).

Racionalizace střelb na velké dálky

Navrhovaná úprava podmínek cvičení střelb z odkrytých a polozakrytých postavení na velké dálky jednotkou vychází hlavně z **potřeb vycvičenosti a možností střelnic**.

Jak jsem již uvedl, na dálky podle Osnov střelb můžeme střílet pouze tříštivotrhavým střelivem s náplní plnou či zmenšenou. To však není účelné vzhledem k potřebám vycvičenosti, je těžko proveditelné z hlediska možností střelnic a není ekonomické.

Na navrhované dálky bychom však mohli střílet střelivem tříštivotrhavým po nahrazení současných nárazových zapalovačů „nz 10 bv“ nebo „nz 10 av“ zapalovači autodestrukčními. Vhodný bude sovětský zapalovač VS-5, který zabezpečuje dostřel do 4 000 m. Pak dochází vlivem autodestrukce k rozprasku.

Hloubka ohrožených prostorů pro autodestrukční střelivo **současné konstrukce** je uvažována pro **maximální** dobu hoření zpožďovačů (5 s) a **maximální dálku** rozprasku 3 700 m **a činí 5 km**. Vzhledem k navrhovaným **maximálním dálkám** střelby 3 500 m a dálce rozprasku do 4 000 m zůstává hloubka

ohrožovaných prostorů stejná, což jistě proti hloubkám 11 km nebo 9 km není zanedbatelné (viz Dě1-1-20).

Hlavní výhody navrhovaného řešení vidím v naplnění požadavků „Učit vojska tomu, co potřebují v boji“ a v zachování dosavadní velikosti ohrožených prostorů.

Závěrem považuji za vhodné připomenout úkol, formulovaný generálním tajemníkem ÚV KSČ soudruhem Gustávem Husákem na XV. sjezdu KSČ: „Pro všechna odvětví národního hospodářství, pro výrobní i nevýrobní oblast je základním požadavkem zvyšovat **efektivnost, produktivitu a kvalitu práce**“. V současné době platí uvedené požadavky tím více.

V článku jsem chtěl přispět k realizaci těchto obecných požadavků **v podmínkách ČSLA**, při čemž hlavní význam vidím **ve zvýšení střelecké připravenosti tankových osádek, čet a rot**.

VZDUŠNÝ PRŮZKUM VE PROSPĚCH POZEMNÍCH VOJSK

Vzdušný průzkum zaujímá velmi důležité místo mezi všemi druhy průzkumu. V důsledku zvláštností, jimiž se vyznačuje průzkumné letectvo oproti ostatním druhům průzkumu (velká manévrovost, rychlost a možnost působit ve velkém prostoru a do značné hloubky), je vzdušný průzkum jedním ze základních zdrojů zpráv a údajů o nepříteli. Údaje vzdušného průzkumu umožňují rychle hodnotit situaci, určit důležité objekty nepřítelů, včas a cílevědomě použít síly a prostředky pro údery a rychle zhodnotit výsledky jejich činnosti. Tyto schopnosti vzdušného průzkumu zabezpečují efektivní využití soudobých mohutných prostředků ničení zejména na bojišti.

Všechny úkoly vzdušného průzkumu ve prospěch pozemních vojsk vycházejí z cíle, zámyslu a charakteru příští operace. Velký význam pro stanovení úkolů vzdušného průzkumu mají rovněž zprávy o nepříteli, získané jinými druhy průzkumu. Konkrétně pak úkoly vzdušného průzkumu stanovíme v závislosti na cílech a charakteru každého období operace pozemních vojsk. Takovéto spojení úkolů pozemních vojsk a vzdušného průzkumu se nejlépe odráží ve stálém soustředění úsilí průzkumu k včasnému získávání zpráv o nepříteli a jeho objektech.

Vzdušný průzkum v období do zahájení bojové činnosti organizujeme tak, aby včas a nepřetržitě získával zprávy a údaje o nepříteli, které jsou nutné pro plánování

a upřesňování plánu operace. Průzkum v tomto období se uskutečňuje lety z vlastního území bez narušení státních hranic a to vzdušným pozorováním, fotografováním a zejména s využitím palubních radioelektronických průzkumných přístrojů. Síly a prostředky vzdušného průzkumu se podílejí na zjišťování příprav nepřítelů k napadení, zámyslu a možného charakteru jeho činnosti. Jejich úsilí usměrňujeme ke zjištění pohybu vojsk nepřítelů ke státním hranicím, určení stupně přípravy výchozího prostoru jeho vojsk, upřesnění systému velení a rozmístění nejdůležitějších radioelektronických prostředků, jakož i k získání jiných průzkumných zpráv, které prozrazují jeho záměry. I přes to, že síly a prostředky vzdušného průzkumu jsou do zahájení války omezené plní důležité úkoly, které mohou velitelé a štáby využívat při plánování bojové činnosti.

Po zahájení bojové činnosti plní vzdušný průzkum důležité úkoly, které musí splnit v krátké době a jejich rozsah ve prospěch pozemních vojsk je značný. Činnost vojsk frontu proti nepřátelskému uskupení bude záviset značně na tom, nakolik vzdušný průzkum potvrdí v tomto období správnost údajů, získaných před zahájením války jinými druhy průzkumu. Proto hlavní úsilí zaměřuje na zjištění hlavního uskupení vojsk nepřítelů, od jehož rozdrčení závisí úspěch operace. Vzdušný průzkum v tomto období upřes-

ňuje rozmístění a sestavu prostředků jaderného napadení, prostory soustředění pozemních vojsk, rozmístění letectva po dokončeném letištním manévru, zjišťuje další prostředky PVO a místa velení, ověřuje výsledky úderů vlastních raket a letectva. Přitom počítáme, že po zahájení bojové činnosti změni svoji polohu až 70 % i více objektů, na které bude nutné vést průzkum. To podstatně ztíží řízení průzkumu, protože bude nutné upřesňovat a doplňovat plány i požadavky na vzdušný průzkum, zejména od vševojskových štábů. Všechny změny se musí velmi rychle dostat ke všem vykonavatelům úkolů průzkumu.

Vzdušný průzkum při odražení ozbrojeného napadení a při zahájení útočné operace frontu bude veden plným nasazením sil a prostředků. Velký rozsah úkolů průzkumu vyžaduje využívat v tomto období všechny síly průzkumného a část úderného letectva osádkami pro vzdušný průzkum. Bojové lety průzkumných letounů ke splnění úkolů vzdušného průzkumu musí být v tomto období uskutečněny v co nejkratší době a proto mají hromadný charakter.

Jedním z nejnáročnějších úkolů vzdušného průzkumu po zahájení a v průběhu operace je zabezpečit první a další jaderné údery. V jejich prospěch musí být vzdušný průzkum veden účelně, nepřetržitě a aktivně tak, aby dal pravdivé, přesné a úplné údaje pro použití raketového vojska a letectva. Průzkum k zabezpečení jaderného úderu musí zjistit velké množství objektů a určit mezi nimi potenciální cíle pro jaderné zbraně. Proto provedeme tento vzdušný průzkum na široké frontě pokud možno v celé hloubce dosahu prostředků vzdušného průzkumu a s takovou intenzitou, která zabezpečí získání požadovaných zpráv.

Tímto však nevylučujeme možnost hromadného použití průzkumného letectva k zabezpečení jaderných úderů. Hromadný vzlet na určité objekty se uskutečňuje bezprostředně před jaderným úderem k potvrzení nebo ověření dříve získaných údajů o objektech, na které mají jít údery. Chci zdůraznit, že tento průzkum vedeme především vzdušným pozorováním s cílem zjistit přesné souřadnice. Způsob zabezpečuje okamžité předání údajů rádiem z paluby letounu na příslušná velitelská stanoviště. Výjimečně může být uskutečněno vzdušné fotografování a to v případě, že letecký snímek využijeme k určení polohy a situace objektu ještě do zahájení úderu.

Důležitost vzdušného průzkumu ve

vzdušných operacích a k zabezpečení prvního jaderného úderu vede k tomu, že řízení vzdušného průzkumu a velení průzkumným leteckým útvarům a průzkumným silám jiných druhů letectva musí být v tomto období přísně centralizováno a uskutečňuje se z velitelského stanoviště letecké armády. Proto nelze v tomto období plánovat a vyžadovat vyčlenění nebo přidělení vzletů na výzvu ve prospěch vševojskových štábů kromě zálohy, udržované pro plnění nepředvídaných úkolů ve prospěch štábu frontu.

Jedním z hlavních cílů vzdušného průzkumu v průběhu operace je získávat údaje a zprávy k zabezpečení efektivní činnosti pozemních vojsk včetně raketového vojska, zvláště při překonávání obranných pásem nepřítele a ničení jeho operačních záloh. Síly a prostředky vzdušného průzkumu využíváme podle pokynů velitele frontu a rozhodnutí velitele letecké armády k plnění úkolů ve prospěch vševojskových armád v souladu s plánem vzdušného průzkumu. Bude nutné sledovat zjištěné objekty a vést průzkum nových objektů zejména v hloubce, přičemž hlavními objekty budou prostředky jaderného napadení a uskupení, které brání v postupu vojsk za útok.

Hlavní úsilí vzdušného průzkumu soustředíme na hlavní směry činnosti pozemních vojsk. Ve prospěch vševojskových armád využijeme především síly a prostředky stíhacích a stíhacích bombardovacích útvarů, určených k podpoře těchto armád. Frontové průzkumné letectvo provede průzkum především na směru hlavního úderu, přičemž ve prospěch vševojskové armády na hlavním směru bude zpravidla vyčlenováno úsilí průzkumných jednotek nebo přímo letounové vzlety. Toto úsilí bude štáb vševojskové armády využívat na výzvu přes středisko bojového velení letecké armády a to na objekty a prostory, které určil velitel vševojskové armády. V souvislosti s tímto chci připomenout, že vzlety na výzvu z vyčleněného úsilí nemůžeme využívat pro vzdušné fotografování, pokud nebyl tento úkol stanoven průzkumné osádce již dříve. Požadavky na vzdušné fotografování prostorů předkládají vševojskové štáby cestou svého nadřízeného štábu veliteli letecké armády.

Vzdušný průzkum v průběhu operace ve prospěch pozemních vojsk vedou i jednotlivé letouny nebo ve dvojicích a to ve třech zónách pásma průzkumu.

V první zóně do hloubky 100–150 km a ve druhé zóně od 100–150 km do 350–400 km od čáry dotyku vedeme tak-

tický vzdušný průzkum. Tyto zóny jsou charakteristické tím, že je v nich různý počet objektů s rozdílnou intenzitou jejich sledování.

Největší počet objektů bude v **první** zóně, kde kromě průzkumného letectva vedou vzdušný průzkum i určené osádky stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva, jakož i všechny osádky frontového a vojskového letectva při plnění bojových úkolů. Vzlety průzkumných letounů budou zpravidla uskutečňovány do určených prostorů na aktivních směrech bojové činnosti a to v krátkých intervalech. Některé prostory a objekty bude nutné sledovat přibližně každou 1,5–2 hodiny. Doba na průzkum každého objektu nebo prostoru může být různá, přičemž doba pobytu v jednom prostoru průzkumu včetně manévru by neměla být delší než 10 minut. Bojové lety průzkumných letounů do prostoru na pasivních směrech můžeme uskutečňovat přibližně po 3–4 i více hodinách. Osádkám se v této zóně zpravidla stanoví jeden hlavní a jeden vedlejší objekt. Ke splnění úkolů taktického vzdušného průzkumu v první zóně je nutné podle zkušeností plánovat okolo 220 až 240 letounových vzletů na den, z toho asi 70–75 % na aktivních směrech.

Ve **druhé** zóně nebude nutné vést taktický vzdušný průzkum celého pásma, protože počet zájmových prostorů, které je třeba prozkoumat, bude menší. Pro průzkum určíme osádkám již větší prostory průzkumu, které mohou dosahovat 100 i více km². Přitom počet prostorů nebo objektů k průzkumu při jednom letu může být vyšší než v první zóně (2–3). Závisí to na situaci v prostoru průzkumu a na trati letu, schopnostech průzkumné osádky, hloubce průzkumu a povětrnostních podmínkách. Do této zóny mohou létat za 4–6 i více hodin. Podle zkušeností budeme sem plánovat kolem 50–60 letounových průzkumných letů.

V **třetí** zóně od 350–400 km do hloubky vedeme operační vzdušný průzkum. Rozsah úkolů vzdušného průzkumu v průběhu operace v této hloubce je dán počtem hlavních komunikačních směrů, letišť, přístavů, prostorů mobilizovaných vojsk, týlových a jiných důležitých objektů. Bojové lety s úkoly vzdušného průzkumu do této zóny se uskutečňují 3 až 5krát za den na jednotlivé prostory nebo objekty, na méně důležitých směrech jen 1 až 2 lety za den. V této zóně předpokládáme potřebu 50–60 letounových vzletů denně. V souvislosti s úkoly operačního vzdušného průzkumu chci zdůraznit, že jeho síly a prostředky se budou maxi-

mální měrou podílet na vzdušném fotografování hlavních zájmových prostorů i v pásmu činnosti taktického vzdušného průzkumu vzhledem k tomu, že síly taktického vzdušného průzkumu nejsou k tomu vybaveny odpovídajícími prostředky. Půjde zejména o vzdušné fotografování obranných pásem, vodních překážek, prostorů pro vysazení výsadek, větších měst apod.

Propočty ukazují, že při plnění úkolů vzdušného průzkumu v průběhu frontové útočné operace bude třeba denně uskutečnit kolem 330–360 letounových průzkumných letů, z toho 50–60 operačního a 250–300 taktického vzdušného průzkumu. Předpokládáme, že každá průzkumná osádka pro operační průzkum vykoná 1,5–2 lety a každá osádka pro taktický průzkum 2–3 lety v průměru denně. V souvislosti s tím chci připomenout, že v některých obdobích operace např. při odrážení protiúderu, zasazování druhých sedlů vševojskové armády a frontu může být toto úsilí vzletů zvýšeno, v jiných situacích naopak sníženo. Tyto otázky upřesňuje denně štáb letecké armády tak, aby byly v souladu s úkoly operace a zabezpečovaly bojovou činnost pozemních vojsk, raketového vojska a letectva.

Při vzdušném průzkumu ve prospěch pozemních vojsk sehrává důležitou úlohu jeho efektivnost. Tato je určena především úplností, hodnověrností a včasným předáním průzkumových zpráv, údajů a informací zájmovým štábům. Prvořadý význam má zde doba předání získaných zpráv a údajů. Jak ukazují zkušenosti, nejoperativnější je předání zpráv z paluby rádiem ihned po zjištění průzkumových skutečností a jejich odposlech pozemními rádiovými přijímači. Tento zdroj je velmi výhodný, protože vševojskový štáb získává zprávy a údaje o nepříteli, jeho objektech a činnosti bezprostředně po zjištění a z prostoru odpovídajícího zájmu k řešení situace a vedení další činnosti.

Při odposlechu zpráv vzdušného průzkumu u vševojskových štábů respektujeme tyto hlavní zásady:

1. Pro přenos průzkumových hlášení osádek z paluby letounu se vytváří jednotná rádiová síť vzdušného průzkumu. V této síti, která je jednosměrná, předávají průzkumové zprávy a údaje všechny osádky frontového letectva pokud plní úkoly ve prospěch vševojskových štábů a štábu letecké armády. Počet frekvencí pro hlášení a odposlech může být různý a závisí na rozsahu účastníků odposlechu, počtu frekvencí na spojovacích přístrojích i množství spojovacích prostředků. Důle-

žitou zásadou je, že zprávy získané odposlechem na této síti se osádkám nepotvrzují.

V případě, že pro odposlech zpráv vzdušného průzkumu bude zřízeno více sítí např. samostatně pro taktický i operační průzkum včetně záložních a retranslačních sítí, musíme mít pro každou síť samostatný přijímač.

2. Organizace odposlechu zpráv vzdušného průzkumu musí vycházet z organizační struktury zpravodajských orgánů a průzkumných útvarů a z jejich vybavení technickými prostředky. Z ní vyplývají i možnosti odposlechu na jednotlivých stupních velení. Současné vybavení rádiovými přijímači R-313 a R-870 umožňuje odposlech u vševojskových a průzkumných útvarů, dále na štábech vševojskových divizí, armád a frontu.

3. Důležitým činitelem při odposlechu zpráv vzdušného průzkumu je možnost spojení s průzkumnými letouny nad územím nepřítelů. Současné prostředky mají praktický přímý dosah při letu v malých výškách omezený (kolem 70–80 km). Proto ke zvýšení dosahu a spolehlivosti příjmu zpráv při letech v malých výškách zabezpečíme hlášení osádek s využitím retranslačních stanic (např. RSL-11). Ty umístíme zpravidla ve vrtulnících, popř. i na vyvýšených pozemních objektech nebo v letounech. Pomocí této retranslace při letu vrtulníku na výšce 2400–2500 m se prodlužuje dosah odposlechu na vzdálenost kolem 250 km od palubní rádiové stanice průzkumného letounu. Kvalitní odposlech přes RSL-11 pozemními přijímači je přitom zabezpečen v okruhu 30–60 km od svislice vrtulníku s retranslátorem. Retranslační stanice zpravidla použijeme k zabezpečení spolehlivého odposlechu zpráv pro štáb frontu, vševojskové a letecké armády. Protože lety vrtulníků s uvedenými retranslačními stanicemi budou vedeny poblíž prostorů velitelských stanovišť, musíme jejich použití důkladně časově i prostorově plánovat tak, aby nedošlo k prozrazení těchto stanovišť.

4. Odposlech zpráv vzdušného průzkumu je úzce spojen s metodami jejich předávání z paluby letounů. Zprávy vysílají osádky za 1 až 5 minut po zjištění, v některých případech však za 15 až 30 minut. Tato doba je dána především schopností osádky určit polohu a ráz činnosti zjištěného objektu, přenést polohu do mapy, určit souřadnice a připravit text pro vysílání, popř. nutností změnit výšku letu pro zvýšení dosahu vysílání. To vše musí pilot vykonat současně s řízením letounu.

Je procvičována metoda, že pilot hlásí zprávu jednou ihned po zjištění z výšky kolem 500–1000 m a dále ji opakuje při letu k frontě nebo po přeletu fronty nad vlastním územím. Tuto metodu hlášení nebude moci pilot vždy použít vzhledem k situaci PVO, vzdušné situaci, počasí apod., proto některé zprávy bude hlásit pozdě, některé budou nesrozumitelné, ztratí spolehlivost nebo budou předány až po přistání při výsledku osádek.

Při odposlechu zpráv vzdušného průzkumu jsme získali již celou řadu dobrých zkušeností. Na mnoha cvičeních se odposlech stal nejrychlejším zdrojem zpráv o nepříteli, jeho objektech a činnosti. Mohu to potvrdit na základě získaných zkušeností a poznatků ze společných cvičení a zaměstnání leteckých a vševojskových svazů, svazků a útvarů. Např. při jednom komplexním průzkumovém cvičení vševojskového svazu bylo zachyceno a rozkódováno v prvním období z 50 vyslaných zpráv v průměru 84 %, v druhém období ze 110 vyslaných v průměru 82 % a ve třetím období z 30 vyslaných v průměru 79 % zpráv. Přitom jejich využitelnost dosahovala 80–90 %. I když na těchto cvičeních bereme v úvahu řadu zlehčujících podmínek, např. lety bez činnosti PVO, bez působení nepřátelských stíhačů apod., ukazuje se, že když tomuto zdroji zpráv věnujeme patřičnou pozornost, dosahujeme dobré až výtečné výsledky.

Dalším z operativních opatření využití zpráv a údajů vzdušného průzkumu je výslech průzkumných osádek, který je možný v průměru za 8–12 minut po přistání a může trvat 5–10 minut (v jednotlivých případech i déle). Výslechem ověříme zprávy a údaje vysílané osádkami z paluby letounu za letu, upřesníme polohy objektů v souřadnicích a získáme další údaje o činnosti nepřítelů a situaci v prostoru průzkumu i na trati letu. Výsledky výslechu předává štáb průzkumného leteckého útvaru a štáby leteckých svazků na štáb letecké armády za 3–5 minut po skončení výslechu a z letů na výzvu ve prospěch vševojskové armády i na štáb této armády přes středisko bojového velení letectva. Na štáb frontu předkládáme výsledky z výslechu přes zpravodajské oddělení letecké armády.

Důležité místo mezi zdroji zpráv vzdušného průzkumu ve prospěch pozemních vojsk má vyhodnocení mokřých a suchých negativů leteckých filmů. Vyhodnocené údaje jsou velmi důležité zejména proto, že obsahují již velmi přesné a úplné souřadnice objektů. Je však třeba počítat s delší dobou na získání zpráv z těchto

materiálů vzhledem k nutnosti jejich fotolaboratorního zpracování. Získané poznatky ukazují, že např. zprávy z vyhodnocení negativu leteckého filmu o 30—50 snímcích můžeme očekávat na štábu letecké popř. vševojskové armády v průměru za 50 minut, při složitém vyhodnocování až za 100 minut po přistání průzkumného letounu. S daleko delší dobou počítáme

při využívání leteckých pozitivních snímků. Např. dokument o stejném počtu snímků jako při vyhodnocování negativu můžeme získat nejdříve za 150 minut, při složitějším vyhodnocování a zpracování dokumentu až za 330 minut. Tato doba určuje i vlastní využití pozitivních snímků u vševojskových štábů, pokud v jejich prospěch se tyto zpracovávají.

V **závěru** chci uvést, že důležitým prostředkem taktického vzdušného průzkumu ve prospěch pozemních vojsk zejména vševojskových divizí prvního sledu frontu jsou vrtulníky. Mohou sehrát velkou úlohu při zabezpečení divizí průzkumovými zprávami a údaji, nutnými k organizaci a řízení boje, opravování palby dělostřelectva, vedení radiačního a chemického průzkumu a přepravě divizních průzkumných skupin. Využití vrtulníků pro vzdušný průzkum vzhledem k jejich aktuálnosti i při ničení objektů vyžaduje samostatné pojednání a výměnu poznatků a zkušeností.

ŽENIJNÍ BUDOVÁNÍ

VÝCHOZÍHO PROSTORU PRO ÚTOK

Zkušenosti z Velké vlastenecké války a izraelsko-arabského konfliktu ukazují, že při plánování 1. útočné operace armády půjde především o plánování a realizaci opatření k efektivnímu všestrannému zabezpečení úderného uskupení, které odrazí agresi nepřítele a přejde do rozhodného útoku.

Zaujímaní výchozího prostoru prvosledovými divizemi proto chápeme v souvislosti s přípravou 1. útočné operace v rámci příkrytí státní hranice. Příkrytí státní hranice není tedy samostatným duhem bojové činnosti, ale je součástí této plánovací operace. Pro efektivní příkrytí státní hranice se buduje pásmo příkrytí a výchozí prostor pro útok.

Do pásma příkrytí vyčleňují prvosledové divize určené síly, zpravidla v hodnotě do zesíleného motostřeleckého pluku od každé prvosledové divize. V určitých podmínkách může např. být na směru předpokládaného úderu hlavních sil nepřítele vyčleněna do pásma příkrytí i celá prvosledová divize.

Podle potřeby budou do pásma příkrytí předsunovány i další síly a prostředky prvosledových divizí — dělostřelectvo, oddíly vojskových raket (nebo jejich část), část sil PVO, ženijní síly a prostředky, PVS divize apod., popř. i část armádních sil a prostředků.

Pásmo příkrytí se buduje s předním okrajem ve vzdálenosti 1–3 km od státní

hranice na hloubku 20–30, někde až 40 km. Pluky vyčleněné do pásma příkrytí organizují obranu s využitím terénu na široké frontě o šířce 20 i více km a hloubce 10–15 km. Budují nejčastěji dvě, někdy i tři obranná postavení systémem rotních opěrných bodů, popř. praporečnických rájů obrany k přehrazení směrů předpokládaného útoku nepřítele.

Výchozí prostory prvosledových divizí pro útok se budují za pásmem příkrytí s předním okrajem ve vzdálenosti 20 až 30, popř. až 40 km od státní hranice na hloubku kolem 20 km. Zaujímají je hlavní síly prvosledových divizí terénu, osad a budovaných opevňovacích objektů. Zpravidla se rozmísťují po praporech podél cest, aby byly schopny co nejrychleji přejít do útoku.

Rozmístění hlavních sil divize není šablonovité. Musí odpovídat konkrétním podmínkám toho kterého směru předpokládané (vyhodnocené) činnosti nepřítele a v souvislosti s tím i úkolu dané divize.

Cíl a úkoly ženijního vybudování výchozího prostoru

Cílem ženijního vybudování výchozího prostoru prvosledové divize pro útok v 1. útočné operaci armády je vytvářet podmínky pro:

- skryté a včasné rozvinutí vojsk ve výchozím prostoru,
- ochranu živé síly a techniky před účinky prostředků ničení nepřítele,

— odrážení a ničení nepřítele, který pronikl na naše státní území,
— organizovaný přechod do útoku a přenesení bojové činnosti na území nepřítele.

Ke splnění tohoto cíle se v souladu s charakterem a posláním výchozího prostoru pro útok připravují a realizují hlavní úkoly ženijního zabezpečení, které můžeme rozdělit na:

- a) **úkoly v pásmu přikrytí**, jako je
- úprava a údržba cest pro přesuny a manévry,
 - ženijní vybudování postavení vojsk,
 - zřizování systému zátarasů,
 - ženijní opatření k maskování vojsk,
 - ženijní opatření k odstraňování následků po jaderných úderech nepřítele,
 - těžení a úprava vody;

- b) **úkoly ve výchozím prostoru**, jako je
- úprava a údržba cest,
 - ženijní vybudování výchozího prostoru,
 - příprava k zátarasování a ničení,
 - ženijní opatření k maskování vojsk,
 - ženijní opatření k odstraňování následků po jaderných úderech nepřítele,
 - ženijní opatření k ničení nepřátelských výsadek,
 - těžení a úprava vody.

Při plnění těchto úkolů plně využijeme opatření připravená na teritoriu v míru v rámci operační přípravy státního

území. Z hlediska ženijního půjde zejména o:

— výběr a pravidelnou údržbu cest pro veškeré plánované přesuny a manévry vojsk, včetně objížděk předpokládaných ohrožených prostorů, zpevňování objektů na cestách (zejména mostů) apod.,

— vybudované objekty k ochraně živé síly a palebné objekty,

— výběr vhodných prostorů pro zátarasování objektů pro ničení včetně přípravy potřebné dokumentace a ženijní munice,

— výběr, zpevnění a údržbu přechodů přes vodní překážky, včetně stálých brodů,

— výběr vhodných prostorů pro rozmístění vojsk s hlediska maskování a ukrytí živé síly a techniky apod.

Doplňková (a zplánovaná) opatření ke splnění uvedených hlavních úkolů ženijního zabezpečení budou při zaujímání výchozího prostoru pro útok plnit:

— vševojskové a vojskové jednotky a útvarů,

— organické ženijní síly a prostředky prvosledové divize,

— ženijní síly a prostředky předělené divizi pro předpokládaný přechod do útoku,

— případné síly a prostředky, které mohou působit ve prospěch prvosledové divize (armádní, frontové, teritoriální).

Rozbor úkolů a způsobu jejich plnění

Zde chceme poukázat na možnou metodu kalkulace ženijních prací, která však vždy závisí na konkrétních podmínkách, za jakých bude výchozí prostor budován. Z hlediska metodologického jsem si zvolil jeden z možných přístupů k těmto kalkulacím.

Rozsah a kvalita plnění hlavních úkolů závisí na řadě známých faktorů. Z nich rozhodující budou zejména čas — délka pobytu vojsk divize ve výchozím prostoru a množství sil a prostředků k plnění úkolů.

Délka pobytu vojsk ve výchozím prostoru pro útok od jeho zaujetí do zahájení bojové činnosti může být různá v závislosti na vývoji situace — od několika hodin do maximálně 2–3 dnů. Při tom podle současných zkušeností úplné vybudování výchozího prostoru divize pro útok v 1. útočné operaci armády vyžaduje dobu asi 3–4 dnů. V každém případě ženijní vybudování výchozího prostoru pro

útok předpokládá nasazení maximálně možného množství sil a zejména techniky. To umožní mimo jiné skutečnost, že výchozí prostor budeme budovat v podstatě mimo přímý dotyk s nepřítelem.

Z hlediska metodologického uvažují v další části tuto variantu pro rozbor úkolů:

— doba budování 12 hodin (prakticky 1 den či noc),

— vyčleněné síly a prostředky — minimálně 2/3 sil vševojskových útvarů a útvarů druhů vojsk a organické ženijní síly a prostředky divize.

Při rozboru jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení vycházím z platné cvičné organizace vojsk ČSLA, z norem pro použití sil a prostředků při budování (zejména z předpisu Žen-2-1) a uvádím již jen závěry, které vyplývají z podrobných propočtů.

S ohledem na možný rozsah článku

rozeberu pouze tyto úkoly ženiijního zabezpečení:

- úprava a údržba cest pro přesuny a manévry,
- ženiijní budování postavení vojsk v pásnu přikrytí,

— ženiijní budování výchozího prostoru divize pro útok,

— zřizování systému zátarasů.

Tyto úkoly mají svoji zvláštnost a jsou rozhodující pro vybudování výchozího prostoru.

Úkoly v pásnu přikrytí

Při úpravě a údržbě cest vycházím z toho, že pro potřeby přesunu a manévru předsunutých sil a prostředků divize je třeba v pásnu přikrytí prvosledové divize udržovat minimálně 2 podélné cesty od předního okraje výchozího prostoru divize pro útok až zhruba po záď 1. obranného postavení pluku v pásnu přikrytí. Kromě toho k zabezpečení příčného manévru je vhodné udržovat minimálně 1 příčnou cestu zhruba na úrovni palebných postavení předsunutého dělostřelectva (oddílu vojskových raket).

Tato minimální potřeba cest činí:

- 2 podélné cesty
cca 20–30 km $\times$ 1,3 = 26–40 km,
- 1 příčná cesta
cca 30 km $\times$ 1,3 = 26 km.

Celkem tedy asi = 50–70 km cest.

Přitom maximálně využijeme současně cesty na teritoriu (zejména podélné) k přesunu hlavních sil na čáru zasazení do útoku.

Plnění tohoto úkolu do zahájení bojové činnosti spočívá v trvalém průzkumu stavu cest, popř. v úpravách po narušení v důsledku provozu nebo povětrnostních vlivů. Tato opatření může plnit např. na příčné cestě vyčleněná jednotka pluku přikrytí a na obou podélných cestách ženiijní komunikační roty organického ženiijního praporu divize.

Kromě těchto základních cest budeme udržovat v provozu další cesty, vedoucí např. k palebným čarám a postavením, k čarám rozvinutí do protiztečí, plánovaným čarám minování, uvnitř palebných postavení dělostřelectva apod. Tyto si musí udržovat určené jednotky a útvary vlastními silami a prostředky, opět s využitím normálních cest, včetně polních a lesních.

Charakter ženiijního vybudování postavení vojsk musí odpovídat především požadavkům vedení aktivní bojové činnosti, zejména pak palby a nepřetržitého řízení této činnosti. V souladu s tímto požadavkem bude nutné budovat objekty:

— **K ochraně živé síly.** K tomu využijeme úkryty a krytá palebná stanoviště,

vybudovaná v pásnu přikrytí v míru a v dalším je postupně doplňujeme polními opevňovacími objekty (okopy, zákopy - zčásti nakryté, úkryty jednoduchého typu, pozorovatelné apod.). V rámci možnosti plně využijeme i upravené sklepní prostory v civilních objektech (odpočinkové, pracovní úkryty, obvaziště apod.).

— **K ochraně bojové a dopravní techniky a materiálu.** K tomu využijeme ochranných vlastností terénu, popř. budov v osadách a v dalším postupně podle času budujeme ochranné okopy. Pro vedení palby ihned začneme s budováním palebných objektů, zejména spojovací, objektů pro ochranu velitelských stanovišť apod.

— **Na místě velení.** Kromě využití již v míru vybudovaných nakrytých pozorovatelů a úkrytů ihned začneme s budováním dalších objektů k úkrytí živé síly a techniky, zejména spojovací, objektů pro ochranu velitelských stanovišť apod.

Potřeba objektů bude záviset přímo na bojových úkolech vojsk v pásnu přikrytí a pořadí jejich budování určuje velitel divize ve smyslu svého rozhodnutí. Podklad pro stanovení pořadí prací především s ohledem na možnosti divize mu ve svém návrhu připravuje ženiijní náčelník divize.

Uvedu **orientační kalkulace možnosti při ženiijním budování postavení vojsk:**

Jednotky pluku v obranných postaveních využívají především objektů vybudovaných v míru. Jde o palebné objekty pro LK a ruční protitankové zbraně, část objektů na místech velení, část pohotovostních úkrytů apod. Tyto objekty poskytují ochranu pro zhruba 1/3 živé síly pluku a jejich úprava si vyžádá čas okolo 4 hodin.

Pro vybudování nezbytné sítě zákopů v operních bodech využijeme především zákopový pluh (ZP 60/90) od ženiijní roty pluku. V uvažované době může vyhloubit až 12 km zákopů na hloubku 60–90 cm. Jde o nejnutnější potřebu zákopové sítě pro zhruba 6 rotních operních bodů. Zákopy na plný profil tj. 110 až 180 cm musíme prohloubit ručně, což by v uvažované době vyžadovalo potřebu asi 1400 vojáků (Žen-2-1/1, tab. 6). Tyto práce však budou vykonávat především vojáci od všech motostřeleckých praporů. Reálně

můžeme pro tento účel počítat s vyčleněním pouze asi 500 osob a zbytek osob do předpokládaných 2/3 vyčleněných pro ženijní budování použít k budování dalších objektů v rámci praporečnických rajónů obrany a v rámci pluku. Za tohoto předpokladu můžeme prohloubit a částečně nakrýt v uvažované době 12 hodin 1/3 z celkového množství zákopů předhloubených ZP 60/90, tj. asi 0,7 km zákopů v každém ze 6ti rotních operých bodů, neboli v podstatě ve všech postaveních družstev. Zbytek prohloubíme v dalším pořadí.

Zbytek osob do 2/3 vyčleněných od mostostřeleckých praporů může v této době např. ručně vybudovat až 15 pohotovostních úkrytů jednoduchého typu (Žen-2-1/1, tab. 16 až 85), tedy zhruba po jednom u každé rotě a zbytek na VS praporů.

Na VS pluku při nasazení organického rypadla můžeme vyhloubit až 480 m³ zeminy, nebo-li zhruba 8 krytů pro techniku (stavebních jam pro úkryty), tj. asi 50 % celkové potřeby, kterou doplníme využitím sklepních prostorů a budov v osadách.

Palebné okopy pro tanky můžeme pomocí organického buldozerového návěsného zařízení (BTU) u tankového praporu pluku vybudovat v rozsahu asi pro 1/2 tanků tohoto praporu. Ručně může osádka tanku okop vyhloubit pouze v polovičním rozsahu výkopu, v plném rozsahu pouze při současném použití trhavin (Žen-2-1/1, tab. 7). Kryty pro tanky (např. na VS praporu, v prostoru soustředění apod.) můžeme pomocí BTU vybudovat v rozsahu max. 1 kryt/1 h, ručně osádka tanku může v uvažovaných 12 hodinách vybudovat kryt pouze za pomoci trhavin, jinak pouze asi z 1/4 (Žen-2-1/1, tab. 10).

Palebná postavení dělostřelectva si budují dělostřelecké jednotky vlastními silami a prostředky ručně, popř. s pomocí trhavin. K tomu vyčleníme nejen obsluhy děl, ale uvažované 2/3 všech sil dělostřeleckých jednotek (útvárů). Za tohoto předpokladu mohou palebné okopy budovat tyto počty osob:

- plukovní baterie H 122 mm, 1 okop až 8 osob,
- plukovní baterie PL dvK 30 mm, 1 okop asi 4 osoby,
- divizní oddíl H 122 a 152 mm, 1 okop až 14 osob,
- divizní protitankový oddíl PTK 100 mm, 1 okop až 13 osob.

Možné hodnoty vybudování uvádím v tabulce 1.

U divizního raketometného oddílu RM 122 můžeme pro budování 1 krytu vyčlenit až 12 osob a kromě toho použít organické

ká 3buldozerová zařízení (BZ) na T-813. V daném čase můžeme pomocí BZ vybudovat kryty pro 2/3 RM 122, pro zbytek můžeme kryty vybudovat ručně pomocí trhavin, jenom ručně asi z 1/2 výkopu (Žen-2-1/1, tab. 10).

Předsunutý prostor bojového rozmístění (PBR) oddílů vojskových raket (ovr) budujeme jednak s využitím zmíněných 2/3 příslušníků oddílu a dále přidělenou ženijní technickou četou divizního ženijního praporu s 1 dozerem kolovým (DOK) a 1 autorypadlem (AR). Úplné vybudování PBR ovr vyžaduje vyhloubit asi 2500 m³ zeminy, z toho práce 1. pořadí představují asi 700—900 m³. Při použití přidělené ženijní techniky vyhloubíme v daném čase okolo 1000 m³, tedy v plném rozsahu potřebu 1. pořadí a část potřeby 2. pořadí. Kromě toho v postaveních jednotlivých baterií budou vybudovány nakrýté pohotovostní okopy pro živou sílu a na VS oddílu pohotovostní úkryty jednoduchého typu (3—4 ks).

Pro rozmístění PVS divize využijeme objekty vybudované v míru popř. upravené sklepy v osadě.

Systém ženijních zátarasů (a to jak nevýbušných tak výbušných) je velmi důležitou součástí ženijního zabezpečení ve výchozím prostoru pro útok jako celku a zvláště pak v pásmu překrytí. Za hlavní a neúčinnější druh zátarasů považujeme výbušné zátarasy, zejména protitanková minová pole.

Zatarasování v pásmu překrytí probíhá podle těchto zásad:

— v prvním pořadí zřizujeme zátarasy před předním okrajem obrany vyčleněných vojsk překrytí a v hloubce jejich prvního obranného postavení,

— současně zahájíme přípravu objektů k ničení na hlavních předpokládaných směrech útoku nepřítelů a prozkoumáme stanovené čáry minování pro pohyblivé odřady zatarasovací (POZ),

— v dalším pořadí zesilujeme zátarasy v celé hloubce obrany vyčleněných vojsk překrytí a připravíme uzly zátarasů a úseky důležitých cest k ničení v hloubce pásma překrytí,

— zátarasy zřizujeme především na předpokládaných hlavních směrech útoku nepřítelů a teprve v dalším pak ke krytí pasívních úseků bráněných menšími silami,

— před předním okrajem v hloubce 1. obranného postavení zřizujeme zátarasy s 1. stupněm pohotovosti, v další hloubce pásma překrytí s 2. stupněm pohotovosti (Vševojsk-2-2, čl. 171 a 172),

— veškeré zátarasy zabezpečujeme palbou jak pěchotními zbraněmi, tak zejména

Přehled a možnosti ženijního vybudování výchozího prostoru msd za 12 hodin (1 den či noc)

Objekt	Minimální potřeba	Způsob budování	Procento vybudování									
			10	20	30	40	50	60	70	80	90	
V pásmu přikrytí:												
Zákopová síť předhloubená na h = 60 — 90 cm	20 km	1 ZP 60/90										
Prohloubení zákopů v postavení družstev + částečné nakrytí	81 ks	ručně										
Palebné okopy pro UKL a ruční protitankové zbraně	261 ks	ručně										
Pohotovostní úkryt JT	27 ks	ručně										
Kryty pro techniku na VS msp	16 ks	1 AR + ručně	1/									
Palebné okopy pro tanky	44 ks	1 BTU + ručně										
		ručně + trhavi- nami										
Palebné okopy pro plukovní baterii H 122 mm	6 ks	ručně										
Palebné okopy pro plukovní baterii PL dvK 30 mm	9 ks	ručně										
Palebné okopy pro divizní oddíly H 122 mm a H 152 mm	54 ks	ručně										
Kryty pro RM 122	18 ks	3 BZ-813 + ručně										
		ručně + trhavi- nami										
Prostor bojového rozmístění oddílu vojskových raket	2500 m³	1 DOK, 1 AR + ručně	2/									

Ve výchozím prostoru hlavních sil divize:		
Zákopová síť předhloubená ve 2 PRO na h = 60 — 90 cm	10 km	2 ZP 60/90
Prohloubení zákopů v postaveních družstev + částečné nakrytí	54 ks	ručně
Palebné okopy pro UKL a ruční protitankové zbraně ve 2 PRO	174 ks	ručně
Nakryté pohotovostní okopy pro družstvo (osádku)		ručně
Pohotovostní úkryty JT	1 na četú	ručně
Kryty pro techniku (OT, BVP)		ručně ručně + trhavi- nami
Kryty pro tanky	asi 120 ks (5/)	5 BTU – ručně ručně + trhavi- nami
Kryty pro techniku na VS pluků	3 × 16	2 AR + 1 bull.
Palebné okopy pro PLK 57 mm	24 ks	ručně
Objekty na VS divize (převážně pro techniku, zejména spojovací)	1800 m³	1 RA + ručně

Údaje v tabulce 1. vycházejí z orientačních kalkulací uvedených v článku a z předpokladu, že pro ruční práce bude použito minimálně 2/3 osob od jednotlivých útvarů a jednotek.

1/ Kromě uvedených údajů se předpokládá využití terénu a zejména budov v osadách.

2/ Uvedený údaj představuje 1 okop pro odpalovací zařízení, 1 kryt pro přepravník s raketou, 1 pohotovostní úkryt u baterie, 2-3 úkryty na VS oddílu a pohotovostní okopy pro osádky.

3/ Jde o okopy pro živou sílu, rozmístěnou mimo obrněnou techniku.

4/ Budují osádky obrněné techniky jako současný úkryt pro sebe a to pro tu techniku, která nebude moci využít přirozených ochranných vlastností terénu.

5/ Počítá se, že zhruba 1/3 tanků od obou msp a tp využije přirozených ochranných vlastností terénu.

V tabulce jsem použil výkonové normy z předpisu ŽEN-2-1, z tab. 8 a 9.

jejich napojením na systém protitankových palem,

— připravené uzly zátarasů musí tvořit součást vybudovaných četních a rotních opěrných bodů,

— účinnost zátarasů zvyšujeme jejich návazností na přirozené terénní překážky.

Na zřizování systému zátarasů v pásmu příkrytí se budou zpravidla podílet:

— technické hlídky rot Pohraniční stráže (TH rot PS),

— motostřelecké jednotky vyčleněné do pásma příkrytí (od pluku až 1 motostřelecká rota),

— pohyblivý odřad zatarasovací (POZ) msp vyčleněného do pásma příkrytí,

— POZ divize prvního sledu,

— do 1 ženijní čety od divizního ženijního praporu prvosledové divize,

— popř. další jednotky divizního ženijního praporu, pokud nebudou plnit jiné úkoly ženijního zabezpečení (např. 1—2 pontonové čety, průzkumná četa přepravní a výsadekové rot).)

Kromě těchto sil mohou v pásmu příkrytí prvosledové divize, zejména na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítel, působit:

— POZ armády (ženijní zatarasovací prapor armády),

— ženijní zatarasovací rota protitankového pluku armády (PTZ),

— 1—2 ženijní prapory armádní ženijní brigády.

Použití těchto armádních ženijních sil a prostředků však bude závislé na jejich bojové pohotovosti v době zaujímání výchozího prostoru pro útok. Můžeme s nimi počítat v případě, kdy prvosledová divize bude budovat svůj prostor v rámci výchozího prostoru armády pro útok.

Za uvedených předpokladů můžeme uvažovat u divize s těmito hodnotami zatarasování:

Při ženijním budování pásma příkrytí budou kladena protitanková minová pole předem:

— technickými hlídkami rot PS (asi 7 TH v pásmu divize) jednorázově 7×200 bm . 1400 bm,

— 3 msč od msp příkrytí jednorázově po 300 až 500 bm 3×300 až 500 900—1500 bm,

— POZ msp příkrytí hodnotou 2—3 pokládek se 3 univerzálními minovými ukladači (UMU) 2—3×400 bm 800—1200 bm,

— POZ divize hodnotou

2—3 pokládek se 4

UMU 2—3×500 bm . 1000—1500 bm,

Celkem protitankových

minových polí 4100—5600 bm.

Jestliže šířka pásma příkrytí v rámci prvosledové divize v sobě zahrnuje tankové směry o celkové šířce 10 km, pak taktická hustota protitankových minových polí, položených předem, dosáhne hodnoty $H=0,45$ až $0,56$. Tato hustota na jedné straně by měla, spolu s předpokládaným manévrem zátarasů během vedení bojové činnosti, vyhovujícím způsobem postačovat k vedení obranného boje msp a na druhé straně by neměla negativně podstatně ovlivnit zasazení hlavních sil divize do útoku. Kromě těchto sil a prostředků můžeme pro kladení protitankových minových polí podle situace využít i POZ pluků ze sestavy hlavních sil divize hodnotou 2 pokládek, což představuje při 3 POZ pluků $3 \times 2 \times 400$ bm až 2400 bm protitankových minových polí a zvýšení taktické hustoty H na $0,65$ až $0,8$.

Uvažované hustoty v případě pronikání nepřítel na naše území můžeme zvýšit manévrem zátarasů POZ msp příkrytí a POZ divize, kde 1 pokládka uvedených POZ představuje asi 1200 bm protitankového minového pole a zvýšení taktické hustoty H na $0,53$ — $0,68$ (resp. $0,77$ — $0,92$).

Síly a prostředky pro kladení protitankových minových polí použijeme prvosledově takto:

1. U protitankových minových polí položených předem:

— TH rot PS, motostřelecké čety a POZ msp příkrytí před předním okrajem 1. obranného postavení, popř. v jeho hloubce (POZ msp),

— POZ divize před druhým obranným postavením a v jeho hloubce;

2. V případě manévru zátarasů při pronikání nepřítel:

— POZ msp příkrytí na 1. obranném postavení a mezi 1. a 2. obranným postavením,

— POZ divize před a na 2. obranném postavení a dále v hloubce pásma příkrytí,

— POZ armády (popř. s PTZ A) v hloubce pásma příkrytí (hodnota 1 podkládka POZ A = cca 3000 bm, ženijní zatarasovací rot v sestavě PTZ A dalších cca 3000 bm).

Kromě kladení protitankových minových polí můžeme další ženijní síly použít:

— 1 až 2 pontonové čety divizního ženijního praporu pro přípravu 1 až 2 rotních uzlů zátarasů, nebo k přípravě komunikačních směrů k ničení v délce 1 až

2 × 15 km, nebo ke kombinaci obou způsobů zatarasování,

— OZP pluku přikrytí a OZP divize mohou v případě potřeby při pronikání

nepřítele připravit rychlé ničení cest, které udržovaly.

Propočty musíme vždy přizpůsobit konkrétním podmínkám.

Ženíjní úkoly ve výchozím prostoru divize pro útok

Cesty ve výchozím prostoru prvosledové divize pro útok musí zabezpečovat jeho rychlé zaujetí a rozmístění hlavních sil divize, možnost podélného a příčného manévru v prostoru, rychlé opuštění prostoru v případě potřeby a rychlý přechod hlavních sil divize k zasazení do útoku.

Potřeba cest vyplývá ze způsobu možného rozmístění hlavních sil divize ve výchozím prostoru. Útvary divize budou zpravidla rozmístěny převážně podél cest v praporečnických popř. i rotních celcích. Proto základní potřebu cest tvoří minimálně:

— 2 podélné cesty, navazující směrem ke státní hranici (k čáře zasazení do útoku) na cesty, určené pro přesun hlavních sil divize na čáru zasazení,

— 2–3 příčné cesty zpravidla na úrovni pluků 1. sledu, pluku 2. sledu a týlu divize.

Na předpokladu, že hlavní síly divize zaujmou prostor o rozloze 20 × 20 km, činí potřeba údržby uvedených základních cest celkovou délkou 100 až 130 km.

Plně využijeme sítě cest na teritoriu, které jsou upravovány a pravidelně udržovány v míru. V době zaujímání až do jeho opuštění bude třeba organizovat pravidelný průzkum stavu těchto cest a popř. nutnou úpravu dílčích úseků cest poškozených provozem nebo povětrnostními vlivy.

Tyto úkoly budou plnit především OZP pluků a divize mezi něž je třeba rozdělit odpovědnost za údržbu jednotlivých základních cest. Při nutných úpravách použijí materiál z místních zdrojů (silniční, lesní správy apod.).

Kromě základní sítě cest ve výchozím prostoru bude třeba udržovat další určité množství vedlejších cest, které vyplyne z potřeby útvarů pro dílčí rozmístění jednotlivých proudů praporů na konkrétních podmínkách a i v tomto případě v maximální míře využijeme již udržovaných cest, včetně polních a lesních. Jejich další údržbu si zajišťují jednotky vlastními silami a prostředky.

Charakter ženíjního vybudování výchozího prostoru pro útok, musí odpovídat především požadavkům ochrany živé síly a techniky před ničivými účinky ničení nepřítel, zejména letectva a jaderných prostředků. Dále pak požadavku efektivního použití protiletadlových prostředků.

Ke splnění těchto požadavků využijeme v první řadě přirozených ochranných a maskovacích vlastností terénu a podsklepených budov v osadách, zejména pro ukrytí živé síly a pro místa velení. Tyto vlastnosti terénu bereme v úvahu již při volbě výchozího prostoru. Stálé objekty doplníme budováním polních opevňovacích objektů, kde dodržujeme tyto hlavní zásady:

— pro živou sílu budujeme nakryté okopy a pohotovostní úkryty jednoduchého typu,

— živou sílu v obrněných prostředcích je výhodné chránit budováním krytů přímo pro tyto prostředky,

— pro techniku budujeme kryty podél cest, aby umožnily rychlé vyvedení jednotlivých proudů na cesty (v případě, že celá divize buduje výchozí prostor, buduje v plném rozsahu objekty v praporečnických rajónech obrany),

— v plném rozsahu budujeme objekty v palebných postaveních protiletadlových prostředků, popř. v prostoru bojového rozmístění oddílů vojenských raket (části, která nebyla předsunuta do pásma přikrytí),

— na místech velení pluků a divize, rozmístěné mimo osady, budujeme objekty pro ukrytí živé síly, pro práci štábu a pro ukrytí zejména spojovací techniky,

— týlové jednotky a zařízení divize rozmístíme především v osadách (sklepích) a takto poskytnutou ochranu doplníme budováním potřebných objektů (okopů) pro techniku, materiál — zejména munici, PHM a proviant.

Výchozí prostor budou budovat především organické síly a prostředky pluků a divize. S možným posílením divize, např. ženíjní opevňovací jednotkou armády, můžeme počítat zpravidla jen v případě, že celá divize je určena do pásma přikrytí a buduje výchozí prostor. S posílením můžeme počítat až počínaje druhým dnem zaujímání výchozího prostoru.

Dále uvedu **propočty možností divize při budování výchozího prostoru**, má-li jeden pluk v pásmu přikrytí a hlavní síly budují po jednom praporečnickém rajónu obrany u pluku prvního sledu a ostatní jsou v okopech (krytech) podél cest.

Pro částečné budování obranných postavení (praporečnických rajónů obrany) můžeme použít od každého msp 1. sledu po

1 ZP 60/90 a jednom motostřeleckém praporu, který vybuduje a obsadí praporek obrany (PRO).

ZP 60/90 v daném čase vyhloubí až 12 km zákopu hlubokého do 90 cm. Asi 5 km bude využito pro vybudování jednoho PRO, zbytek může tvořit základ zákopové sítě pro dobudování obranných postavení v případě, že by divize byla nucena přejít místo do útoku k vedení obranného boje. Vyčleněné 2/3 sil od mspr mohou jako v případě mspr přikrytí prohloubit a částečně nakrýt zákopy v postavení všech družstev. Při tom část těchto sil může budovat ručně pohotovostní úkryty jednoduchého typu a pozorovatelný jednoduchého typu [Žen-2-1/1, tab. 16]. V daném čase mohou vybudovat např., po jedné pozorovatelně pro velitele rot a velitele praporu a po jednom pohotovostním úkrytu na rotu a na VS praporu.

V prostorech rozmístění zbývajících sil pluků 1. sledu, pluku 2. sledu, útvarů druhů vojsk a týlu budujeme nakryté pohotovostní okopy [Žen-2-1/1, příl. 3 ad 54], popř. po jednom pohotovostním úkrytu jednoduchého typu na četě. Živá síla — osádky obrněných vozidel (OT, BVP) — buduje přímo kryty pro tuto techniku ručně. V daném čase jsou však osádky schopny tyto kryty vybudovat pouze částečně, v plném rozsahu pouze za pomoci trhavin [Žen-2-1/1, tab. 10].

U tankových jednotek kromě využití ochranných vlastností terénu můžeme pro budování krytů využít BTU a v daném čase u každého tankového praporu vybudovat kryty pro zhruba 1/3 tanků. Pro zbytek tanků budují kryty osádky tanků ručně, v plném rozsahu jedině za pomoci trhavin, jinak pouze zčásti [Žen-2-1/1, tab. 10].

K budování objektů na VS pluků využijeme organického autotypadla (u tp buldozeru). V daném čase může vyhloubit asi 500 m³ zeminy, tj. pro asi 8 krytů pro techniku (stavební jam pro úkryty). Toho množství postačuje za předpokladu, že část VS pluků bude rozmístěna s využitím budov v osadách.

K budování VS divize přidělíme zpravidla 1 ženijní družstvo od divizního ženijního praporu s 1 autotypadlem. Kromě toho objekty na VS budují i další jednotky — příslušníci VS. Pomocí autotypadla můžeme v daném čase vyhloubit asi 500 m³ zeminy. V případě rozmístění VS divize pině v terénu, potřebujeme vyhloubit asi 1800 m³ zeminy, což si vyžaduje přidělit další zemní stroj — např. dozer kolový — k pokrytí této potřeby. To však není realizovatelné bez posílení divize ze stupně armády. Proto budeme nedostatek řešit

kombinovaným rozmístěním VS divize osada-terén, s maximálním využitím budov v osadách (sklepních prostorů), což bude v podmínkách výchozího prostoru v 1. útočné operaci armády typické.

V palebném postavení protiletadlového pluku budujeme potřebné objekty ručně. Při vyčlenění minimálně 2/3 osob pluku pro tento účel může 1 palebný okop pro PLK 57 mm budovat až 12 osob, což v daném čase umožní vybudovat okopy pro všechny PLK [Žen-2-1/1, tab. 9.]. Zbytek sil pluku může budovat potřebné úkryty (kryty) pro místa velení a techniku pluku. Plně dobudování palebného postavení protiletadlového pluku by si však vyžádalo dobu nejméně 2 dnů.

Zatarasování a ničení v této variantě zaujetí a budování výchozího prostoru budeme připravovat v omezené míře. Minová pole budeme klást pouze před předním okrajem budovaných a obsazených praporek rájů obrany. Protitanková minová pole může klást jedna motostřelecká četa od každého mspr pluku 1. sledu, vyčleněného k obsazení vybudovaného rájů obrany, každá četa jednorázově 300—500 bm protitankového minového pole. Dále POZ pluků 1. sledu pokud budou použity k minování předem ve prospěch msp v pásmu přikrytí — každý hodnotou asi 800—1200 bm protitankového minového pole. Celkem může takto být před předním okrajem z obou praporek rájů obrany položeno 1100 až 1700 bm protitankových minových polí, ve kterých budou ponechány a vytýčeny průchody.

Těžší přípravu k zatarasování a ničení bude spočívat především v rekognoskaci čar dalšího minování včetně plánovaných manévru zatarasování pohyblivými odřady zatarasovacími, v průzkumu vybraných os a objektů na nich pro ničení a v určení a přípravě sil a prostředků pro plnění úkolů zatarasování a ničení pro případ, že by nepřítel měl úspěch a divize by byla nucena částí sil nebo celá přejít ve stanoveném prostoru do obrany.

Rekognoskaci zabezpečí ženijní průzkumné hlídky z počtu organických ženijních jednotek divize. Úkoly průzkumu vybraných os pro ničení mohou plnit i OZP pluků a divize v rámci údržby těchto cest.

Pro případ přechodu k zatarasování a ničení, je účelné vytvářet v určených prostorech polní skládky ženijní munice a materiálu, vyvezené k tomu účelu z předsumnutých skladů ženijní munice. Při přechodu do útoku polní skládky předáme týlovým orgánům, které v součinnosti s teritoriálními orgány zabezpečí jejich likvidaci.

Štábní kultura

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek maršála spojovacích vojsk A. I. Bělova, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“ čis. 8/1979.

Neustálý růst efektivnosti prostředků ozbrojeného zápasu a jimi podmíněná vysoká intenzita bojové činnosti, její vysoká dynamičnost a rychlý spád kladou neustále větší požadavky na velení vojskům, zvýšení jeho spolehlivosti a operativnosti. V rámci toho má důležité místo příprava orgánů velení, zlepšování jejich organizační struktury, vybavení soudobými prostředky velení, spojení, zavádění samočinné výpočetní techniky, zdokonalování metod práce ve velení vojskům a rovněž zvyšování štábní kultury.

V podmínkách vysokého tempa vědeckotechnického pokroku, za současné úrovně technického vybavení vojsk, v neustále rostoucím rozsahu práce a prudkém zkrácení časových lhůt v procesu velení vojskům získává samotný pojem „štábní kultura“ čím dále, tím širší smysl. Ve vztahu k orgánu velení tento pojem znamená především **vysokou kvalitu a operativnost organizátorské práce velitelství, štábů, politických orgánů a služeb při řízení vojsk v jakékoli situaci, a to jak při přípravě a vedení bojové činnosti, tak také v míru.** V bojové situaci je štábní kultura, umění štábu v krátké době organizovat splnění určených úkolů v souladu s přijatým rozhodnutím velitele.

Vysoká štábní kultura jakéhokoli orgánu velení se projevuje v:

- přesně sladěnému systému sběru, zpracování a doručení informací o situaci,
 - sladěné práci při přípravě podkladů pro přijetí rozhodnutí,
 - zabezpečení včasného přijetí nejúčelnějšího rozhodnutí,
 - kvalitní plánování bojové činnosti,
 - komplexním využití všech technických prostředků velení, spojení a prostředků automatizace,
 - celkové organizovanosti, výkonnosti a tvůrčím splnění určených úkolů, ve vysoké operativnosti velení vojskům.
- Pojem „štábní kultura“ se rozšiřuje na celý komplex hlavních otázek, spojených s činností ve velení. Zvýšení jeho kvality a efektivnosti je jednou z důležitých podmínek zdokonalování velení vojskům v celku.

Rozhodující úlohu ve velení vojskům tak jako dříve mají nadále lidé. Nakonec jejich kvalita je závislá na ideově politické úrovni, odborné připravenosti, organizátorských schopnostech a úrovni štábní kultury každého důstojníka.

Štábní kultura důstojníka, velitele nebo příslušníka štábu a politického pracovníka — to je především vysoká odbornost, služební způsobilost, dělnost, umění správně zhodnotit situaci, operativnost v práci při přijetí rozhodnutí, určování úkolů, plánování bojové činnosti, přesná organizace práce vojsk a v terénu. Dále je to hluboká znalost bojových možností vlastních vojsk a nepřítelů, schopnost předvídat vývoj událostí, umění zvolit hlavní článek ve své činnosti, stručně, úplně a jasně formulovat myšlenky, včas a kvalitně zpracovat dokumenty, přesně a rychle připravit rozhodnutí. Je to také dovedné využívání soudobých prostředků velení a samočinné výpočetní techniky. Nakonec je to široký rozhled, kultura řeči, tvůrčí přístup k práci, připravenost ke splnění povinností v rámci vzájemné zastupitelnosti a snaha po dalším osobním zdokonalování. V dalším vysvětlíme nejdůležitější aspekty štábní kultury

Prvořadý význam má **odborná příprava důstojníka orgánu velení**. V závislosti na vybavení vojsk složitou soudobou technikou a výzbrojí, neustálém zdokonalování způsobů jejich použití a trvalém růstu úrovně všeobecného a technického vzdělání vojáků, probíhají hluboké kvalitativní změny v charakteru a obsahu štábní práce. Stává se více tvůrčí a vysoce intelektuální, vyžaduje všestrannou odbornou připravenost, mimořádně morálně politické a fyzické kvality.

Nedostatečná profesionální příprava důstojníka štábu a nesprávné plnění jeho funkčních povinností se vždy záporně odrazilo na činnosti vojsk.

Základem vysoké odborné připravenosti důstojníka kteréhokoli orgánu velení vojskům musí být:

- hluboká znalost odkazu klasiků marxismu-leninismu z oblasti vojenství,
- zvládnutí principů vědecké organizace řízení práce a soudobých metod velení,
- dovedné spojování každodenní běžné práce s hledáním nových nebo zdokonalením dosavadních forem a způsobů práce orgánů velení (nebo jeho jednotlivých funkcionářů) na základě nejnovějších výsledků vědy a techniky.

Mezi další prvky kvality, které určují úroveň odborné přípravy důstojníka, patří především rozšiřování a prohlubování znalostí orgánu velení v příslušné oblasti vojenského umění, dále schopnost nejen přesně a včas splnit vlastní funkční povinnosti, ale dosáhnout plnění určených úkolů podřízenými stupni. K tomu jsou

potřebné takové kvality jako je ukázněnost, tvůrčí přístup k práci, vysoký pocit zodpovědnosti, neochvějná vůle a vysoké organizační schopnosti. Ze všech vyjmenovaných kvalit je velmi důležitá schopnost důstojníka prakticky plnit stanovené úkoly. Proto praktické návyky musí být hlavním kritériem hodnocení služebních kvalit každého důstojníka orgánu velení.

V komplexu faktorů, které charakterizují úroveň štábní kultury a zejména odbornou připravenost důstojníka orgánu velení, je určujícím umění plnit práce spojené s plánováním, a to nejen bojové činnosti, ale také jakéhokoli procesu řízení vojsk. Rozpracování plánu na základě východních podkladů, hluboká znalost skutečného stavu věcí, všestranné sladění různých opatření a spolehlivé jejich zabezpečení — to vše tvoří předmět zvláštní pozornosti v orgánech velení, protože v přesně rozpracovaném plánu jsou již objektivní předpoklady k jeho splnění.

Úspěšnému plánování v mnoha směrech napomáhají hluboké všeobecné a odborné znalosti důstojníka orgánu velení. K velení musí být určování lidí vysoce vzdělaní, energičtí a iniciativní, práce schopní a samostatní ve svých úsudcích a činnostech, současně však taktičtí a skromní v životě.

Má-li důstojník všechny tyto rysy, můžeme počítat s tím, že plně zvládne své povinnosti, získá potřebnou rovnováhu rozumu a charakteru a co je neméně důležité, rychle získá pochopení a podporu kolektivu, ve kterém pracuje. Analýza činnosti různých orgánů velení umožňuje udělat závěr, že v soudobých podmínkách, kdy se řídicí práce vyznačuje vysokým vypětím, značným rozsahem úkolů a zkrácením doby na jejich splnění není možné se obejít bez vysokých individuálních kvalit každého pracovníka štábu. Je to dáno i tím, že tito tvoří základ, na němž se v kolektivu vytváří situace bojové mobilnosti, vysoké sebekázně a celkové nálady k úspěšnému splnění stanovených úkolů, formuje se nakonec i jednotný, sladěný a lehký řízený kolektiv, který vyřeší jakékoli nejsložitější úkoly.

Vytváření takového kolektivu do značné míry závisí na době získání potřebných pracovních návyků každým jeho příslušníkem. Štábní kultura není vrozenou vlastností. Důstojník ji získává v procesu vykonávání funkce. Štábní kultura je přímo závislá na cílevědomosti a intenzivnosti nácviků plnění funkčních povinností. Metody, které používáme k rychlejšímu zapracování důstojníka štábu, jsou

velmi různorodé a závisí na konkrétních podmínkách a úkolech, které má plnit orgán velení. Proto chceme zdůraznit účinnost takových metod, jako je např. ukázka těch postupů a úkolů, při jejichž plnění důstojník ještě neziskal potřebné návyky, nebo společná práce mladých důstojníků se zkušenými pracovníky štábu. Praxe potvrzuje, že dovedným používáním a spojováním těchto metod se nám podaří v krátké době dosáhnout rychlého zapracování mladého důstojníka štábu a zvýšení jeho odborné přípravy.

S úrovní odborné přípravy bezprostředně souvisí skoubenost kolektivu štábu a účinnost praktické práce každého důstojníka a každého orgánu velení, stupeň jejich vlivu na stav věci u podřízených vojsk. Podle hloubky tohoto vlivu a na základě konkrétních výsledků činnosti vojsk hodnotíme i účinnost jejich práce. Např. dopustil-li se kolektiv štábu velení nebo oddělení na cvičení zásadních chyb při organizaci bojové činnosti nebo ve velení vojskům v celku, projevila se v tom především nedostatečná odborná příprava příslušných náčelníků a jejich podřízených, nízká efektivnost kolektivní praktické práce, nízká štábní kultura a neodpovídající skloubenost tohoto kolektivu.

V soudobých podmínkách kolektiv štábu v procesu velení vojskům musí umět, jako nikdy předtím, s jistotou předvídat vývoj událostí; v opačném případě se může stát jen „záchrannou skupinou“, která se bude zbytečně snažit odstraňovat nedostatky, které se projevují na jednotlivých úsecích práce. K tomu především potřebujeme dobře připravené důstojníky s vysokou štábní kulturou a všestrannými praktickými návyky. Při řešení tohoto úkolu hraje důležitou úlohu kvalitně organizovaný výběr důstojníků pro práci ve štábech.

Současné musíme mít na zřeteli to, že k získání maximální efektivnosti práce malého nebo velkého kolektivu orgánu velení má vedoucí úlohu nejen dobře organizovaný výběr kádrů. Velký význam pro sládenou práci má vytvoření pevného a příznivého mikroklimatu, pohody a vzájemné náročnosti vypracování jednotného chápání procesu a jevů v řídící činnosti, dosažení nejvyššího stupně sládenosti kolektivu, který musí mluvit jednou řečí, a dávat stejný smysl myšlenkám jednotlivých výrazů.

V současné době je velení vojskům jak v míru, tak zvláště při vedení bojové činnosti natolik složité, že je závislé jen na kolektivním rozumu. V perspektivě bude tato složitost pravděpodobně na-

růstat ještě rychlejšími tempy. Proto přihlídnutí ke zdůvodněným názorům a návrhům odborníků a kolektivnost při přípravě výchozích podkladů pro přijetí rozhodnutí velitele mají prvořadý význam; to umožňuje vyhnout se nedomyšleným, neodůvodněným nebo tzv. „volným“ rozhodnutím.

Práce orgánů velení je do značné míry upravována příslušnými řády a předpisy (zvláště v obsahu). Avšak praxe neustále nastoluje nové problémy a otázky, někdy i dokumenty pro řízení nepředpokládané. Proto hledání nových forem, všestrannější zdůvodnění a realizace způsobů plnění těchto problémů v závislosti na konkrétních podmínkách a faktorech, široká tvůrčí práce, iniciativní a novátorské plnění úkolů jsou neoddělitelnými vlastnostmi příslušníků orgánu velení, které svědčí o jeho vysoké štábní struktuře.

S úrovní štábní kultury organicky souvisí otázka umění kolektivů štábů předvádět výsledky operace nebo bojové činnosti. V současné době rozhodnutí k vedení boje nebo operace nemůže být oprávněné, nebudou-li jeho základem: pečlivé rozpracování několika variant rozhodnutí k plnění bojových úkolů, jejich analýza, srovnání a pravděpodobnostní prognóza operační situace. Uskutečňujeme je jak s využitím poměrně jednoduchých metod, tak i složitých komplexních modelů, realizovaných na samočinném počítači. Tento požadavek není módní záležitostí, ale přirozeným důsledkem rozvoje operačního umění a zdokonalování procesu velení vojskům.

Orgány velení sovětských ozbrojených sil v letech Velké vlastenecké války se vždy vyznačovaly snahou připravit přesnou prognózu plánovaných operací, na jejímž základě byla přijímána převážná většina rozhodnutí. Takto připravovaná rozhodnutí byla dostatečně zdůvodněna a jejich splnění zpravidla vedlo k očekávaným výsledkům.

Umění předvídat průběh bojové činnosti, bezchybně stanovit kritické okamžiky, předvídat narůstání krizových situací a včas přijímat příslušná protipatření — to vše bylo vždy příznakem vysoké úrovně profesionálního mistrovství nejen velitelů, ale také štábů jako orgánů velení vojskům. V soudobých podmínkách tyto vlastnosti nabývají ještě na větším významu, protože proces válečných střetnutí se neustále komplikuje, je stále více dynamičtější a mnohostrannější.

Využití mobilních, dalekonosných a vysoce účinných prostředků boje k předstížení nepřítelů v činnosti může mít v řadě

případů větší přednosti, než např. úder s převahou sil vedený po dlouhodobém jejich soustředování. Na základě zkušeností z lokálních válek posledních let vyplývá, že dosažení překvapení může 1,4 až 2,6krát zvýšit naději na úspěch. Především nepříteli v činnosti ovšem znamená především předjetí ho ve zhodnocení situace, přijetí rozhodnutí, doručení úkolů vojskům a v organizaci jejich splnění. Je-li štáb nebo jiný orgán velení schopen včas rozpracovat a připravit veliteli originální návrh na rozhodnutí nový způsob splnění bojových úkolů nebo správná opatření k dosažení překvapení, svědčí to o vysoké štábní kultuře a vyzrálosti daného kolektivu.

Důležitou součástí vysoké štábní kultury je **přípravenost štábu na efektivní organizátorskou práci u vojsk**. Jde nejen o kontrolu splnění vydaných rozkazů a nařízení, ale i o schopnost štábu poskytnout vojskům pomoc při přípravě k bojové činnosti, zvláště o dovednou organizaci práce v terénu ke sladění a koordinaci společné bojové činnosti všech druhů vojsk. Práce v terénu s podřízenými je jedním z nejdůležitějších principů přípravy bojové činnosti. Toto přesvědčivé potvrzení zkušenosti z Velké vlastenecké války a praxe cvičení z poválečného období. K maximálně účinnému uskutečňování organizátorské práce u vojsk a plnění (v časově omezené době) značného množství složitých otázek musí mít hlavní příslušníci štábu mimořádné organizátorské schopnosti, přesné znalosti o způsobu splnění jednotlivých úkolů, použití a činnosti druhů vojsk (speciálních vojsk) a služeb. Dobře připravené orgány velení před výjezdem velitele do terénu **kompletně připravují dokumenty, přesně rozpracovávají otázky, které bude velitel řešit na jednotlivých stanovištích v terénu, jasně stanoví způsob i dobu práce a složení účastníků**.

Při práci v terénu věnujeme hlavní pozornost sladění nebo upřesnění jen těch zásadních otázek, které musíme vyřešit konkrétně na daném stanovišti (v daném prostoru). Hluboce promyšlenou a přesnou práci v terénu vytvoříme potřebné předpoklady k úspěšnému splnění bojových úkolů vojsky.

Jedním z ukazatelů vysoké štábní kultury a sladění orgánů velení je **vzájemná zastupitelnost důstojníků**. Speciatizace a rozdělení funkčních povinností jako hlavní řídicí páka zvyšování operativnosti v činnosti důstojníků štábu musí být dovedně spojována s principem vzájemné zastupitelnosti. Zkušenosti z Velké vlaste-

necké války svědčí o tom, že v průběhu bojové činnosti nepřevyšovala naplněnost orgánů velení svazků a svazů zpravidla 60—75 %; i přesto plnily stanovené úkoly v plném rozsahu. To by nebylo možné bez patřičné vzájemné zastupitelnosti důstojníků a generálů orgánů velení. Počítat s kompletním naplněním štábů v podmínkách soudobé války je nereálné. **Proto význam principu vzájemné zastupitelnosti v řídicí činnosti neustále narůstá.**

Důležitou úlohu při zvyšování štábní kultury důstojníků a ve sladění orgánů velení mají **příslušní velitelé a náčelníci**. Umění vytvořit v kolektivní situaci vzájemné náročnosti a srdečnosti, neměnit podřízené, důvěřovat jim, dělit se s nimi o starosti i práci a šetrně zacházet s kádery — to jsou vlastnosti, které musí mít velitel (náčelník). Jsou stejně důležité jako vysoká odborná příprava. V každém kolektivě mohou být nedostatky a v důsledku toho i konkrétní jejich nositelé; proto je nejdůležitějším úkolem vedoucího funkcionáře vytvořit takové ovzduší, aby kritické připomínky přiměly pracovat ještě lépe a kvalitněji.

Prvořadou úlohu má vedoucí funkcionář také v otázkách zvyšování odborné úrovně důstojníků a generálů štábů a ve vytvoření podmínek, aby štáb byl hlavním orgánem velení. Při řešení těchto úkolů má velký význam dovedné spojování různých forem praktického výcviku důstojníků štábu. K tomu musíme široce využívat především operačně taktická, vojsková a velitelsko-štábní cvičení, komplexní a samostatné štábní nácviky, operačně taktické a taktické letučky atd. Důstojníci orgánů velení zejména v průběhu operační přípravy zdokonalují se v praktických nácvicích organizovat a zabezpečovat bojovou činnost, připravovat potřebné operačně taktické a technické propočty, rozpracovávat různé plány a další dokumenty. Prohlubují si návyky v účinném využívání všech prostředků automatizace a mechanizace.

Těžko můžeme docenit úlohu vedoucího funkcionáře také ve jmenování důstojníka do funkce. **Přesné stanovení funkčních povinností, systematická kontrola jejich plnění, dovedný výběr úkolů, družná spoluúčast, pozornost k potřebám podřízených, spojená s vysokou náročností** — to vše v mnoha směrech napomáhá rychlejšímu zapracování mladého důstojníka štábu.

Všechno úsilí vedoucího funkcionáře, všechna opatření ke zlepšení štábní kultury důstojníků budou však probíhat velmi pomalu, nebudou-li sami důstojníci věnovat patřičnou pozornost pravidelné

samostatné přípravě. Měli by prostudovat zejména dokumenty velení armády, nové studijní pomůcky a materiály z periodického tisku; osvojit si konstrukci a analýzu možností výzbroje, bojové techniky a prostředků velení; cvičit se ve zhodnocení situace v přípravě různých pro-
počtů a zpracování bojových dokumentů.

Systematická a cílevědomá samostatná příprava příslušníků orgánů velení je nemyslitelná bez houževnatosti, vytrvalosti

a snahy každého důstojníka k vlastnímu zdokonalování. Vyžaduje správné rozdělení osobního času, objektivní analýzu silných a slabých stránek, umění statečně překonávat potíže a neustále zdokonalovat svou štábní kulturu. Zkušenosti ukazují, že jen při splnění těchto podmínek mohou důstojníci štábu v krátké době a plně zvládnout funkční povinnosti, dále zvyšovat účinnost řídicí práce a tak získat uznání a vážnost ve svém kolektivu a u vojsk.

V současném období rozvoje vojenství neustále narůstá vliv velení vojskům na výsledek operací nebo bojové činnosti. Čím vyšší je stupeň velení, tím větší je jeho vliv. Praxe klade na velení neustále vyšší požadavky. K jejich realizaci jsou potřebné dokonalejší mechanismy a způsoby velení, kromě toho i dokonalá organizátorská práce. V současné době, tak jako nikdy před tím, je potřebná přesná a sladěná činnost orgánů velení, vysoká odpovědnost každého důstojníka na splnění povinností.

Jedním z nejdůležitějších faktorů, které napomáhají splnění těchto požadavků,

je vysoká štábní kultura. V ní se totiž soustřeďuje v podstatě celý komplex znalostí a návyků, které potřebuje každý důstojník štábu a celý kolektiv orgánů velení k úspěšné praktické práci. Boj za vysokou štábní kulturu není samoúčelný. Je jednou z reálných cest neustálého zkvalitňování metod a obsahu řídicí činnosti. Zvyšování úrovně odborné přípravy, hledání a plné využívání značných možností systému velení, které je založeno na nejnovějších výsledcích vědy a techniky, to je hlavní podmínkou dalšího zdokonalování řízení vojsk.

Spojení — základ velení

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek maršála spojovacích vojsk A. I. Bělova, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“ čis. 5/1979.

Spojení jako základní prostředek zabezpečení velení vojskům a použití zbraní v současném období rozvoje vojenství nabylo na významu důležitého faktoru, který charakterizuje bojovou pohotovost systémů velení ozbrojených sil v celku. Již v letech Velké vlastenecké války řády Sovětské armády zdůrazňovaly, že ztráta spojení v boji a operaci se rovnala ztrátě velení vojskům a porážce. V soudobých podmínkách, kdy spojení se stalo „centrálním nervovým systémem“ výjimečně složitého vojenského organismu, jeho nedocenění a chyby v organizaci by měly nedozírné následky.

Orgány velení vojskům na všech stupních mají k dispozici velmi účinné a složité systémy a prostředky velení. Mezi nimi mají nejdůležitější postavení soudobé spojovací prostředky. Vlivem vědeckotechnického pokroku se poměrně rychle rozvíjejí principiálně nové spojovací prostředky. Jsou materiální základnou, která tvoří nejen podstatu zdokonalování forem a způsobů organizace a udržování spolehlivého spojení v boji a operaci, ale také strukturu štábů a metody plnění složitých úkolů velení.

Tuto dialektickou vzájemnou podmíněnost úrovně rozvoje spojovacích prostředků a stavu velení vojskům názorně potvrzují historické zkušenosti.

Největší pokrok v oblasti velení byl zaznamenán v 19. století, kdy se objevily elektrické spojovací prostředky, které způsobily skutečnou revoluci v teorii a praxi velení vojskům.

Vynález telegrafu a jeho široké využití v systémech velení podstatně urychlily výměnu informací jak mezi vojensko-politickým řídicím orgánem státu a bojující armádou, tak i mezi veliteli a štáby bezprostředně na bojišti. Telegrafní spojení bylo hlavním prostředkem pro předávání bojových rozkazů a nařízení vojskům a pro sběr hlášení o bojové situaci v krátké době a nezávisle na vzdálenostech.

Vynález telefonního spojení a jeho zavedení do orgánů vojenského velení znamenaly novou kvalitativní změnu v rozvoji spojovacích prostředků. Telefon umožnil přímý styk orgánů všech stupňů velení, zvláště v průběhu bojové činnosti.

Avšak ani telegraf, ani telefon ještě nezabezpečovaly vysokou operativnost a organizaci spojení. Na zabezpečení tohoto požadavku bylo zapotřebí ještě mnoho času. To bylo největší slabinou spojení v armádě.

V květnu roku 1895 dal velký ruský učenec a vynálezce A. S. Popov světu rádio. Jeho široké použití ve prospěch velení vojskům znovu způsobilo revoluční změny ve spojení v armádě. Podstatně

vzrostla operativnost jeho organizace, vznikaly výhodné podmínky k zabezpečení nepřetržitého spojení s objekty v pohybu (plavidla, letouny), zvýšila se odolnost velení.

Větší možnosti spojovacích prostředků značně zvýšily operativnost práce velitelů a štábů při sjednocování úsilí vojsk a sil k dosažení cílů boje a operace. Současně revoluční přeměny v rozvoji spojovacích prostředků měly za následek důležité změny v principech, formách a způsobech jejich použití, organizační strukturu orgánů velení a spojovacího vojska, metodách práce velitelů, štábů, výcviku a výchovy vojáků spojovací odbornosti.

Pokroku při řešení těchto a dalších aktuálních úkolů bylo dosaženo v průběhu Velké vlastenecké války a zejména v poválečných letech na základě využití bohatých zkušeností, které získali příslušníci spojovacího vojska a orgány velení. Tyto zkušenosti jsou nejcenějším majetkem sovětské vojenské vědy, teorie a praxe spojení v armádě a v mnoha směrech neztratily význam ani v soudobých operacích. Důležité jsou např. takové principy organizace spojení jako je komplexní použití různých druhů a prostředků spojení v rámci jednotného systému velení, vytvoření spojovacího systému na základě přímých spojovacích směrů mezi místy velení atd.

Jak v Sovětském svazu, tak i v dalších státech došlo ke zvláště rychlému rozvoji spojovacích prostředků v poválečných letech.

Hlavními směry tohoto procesu byly:

- rozšíření používaných rozsahů frekvencí;
- zvýšení spolehlivosti, kapacity a ochrany proti rušení;
- zvětšení dosahu spojení, zvláště za pchybu;
- zabezpečení utajení spojení;
- snížení hmotnosti rozměrů spojovací techniky a maximální unifikace;
- automatizace procesů ladění o kontrola činnosti.

V letech Velké vlastenecké války měla Sovětská armáda jen dva druhy elektrického spojení, a to rádiové a linkové. Přitom rádiové spojení bylo převážně krátkovlnné. K zabezpečení linkového spojení využívaly operační stupně velení polní a stálé vzdušné linkové vedení. Tyto druhy spojení mají dnes nový kvalitativní obsah. Kromě toho byly vyvinuty dokonalejší prostředky.

V dnešní době se hromadně používají rádiové, radioreléové, troposférické, lin-

kové, kosmické a pohyblivé spojovací prostředky. Svými kvalitativními možnostmi se zásadně liší od spojovacích prostředků armády z minulé války.

Je pochopitelné, že nový stupeň v rozvoji spojovacích prostředků armády staví před teorii a praxi vojenství celou řadu složitých problémů, které mohou být řešeny jen na základě hluboké analýzy jak kladů, tak i nedostatků každého druhu a prostředku spojení.

Rádiové spojení, bez ohledu na jeho omezenou kapacitu a možnosti radioelektronického rušení, bude i nadále jedním z neoperativnějších spojovacích prostředků. Je široce využíváno pro spojení mezi orgány velení na všech stupních k řízení vojsk. V jeho rozvoji se dnes projevuje tendence k postupnému snižování podílu krátkovlnných prostředků na úkor zavádění nových druhů spojení, dále i zvyšování úlohy velmi krátkovlnného rádiového spojení. Současně s tím rychlost navazování spojení a velký dosah krátkovlnného rádiového spojení, možnost udržování spojení přes prostory pro vojska nedostupné i s pohyblivými objekty činí z něho jako i rádiové spojení v celku jediný prostředek zabezpečení velení. Rádiové prostředky se v důsledku toho dále rozvíjejí a zdokonalují.

Prostředky radioreléového a troposférického spojení umožňují efektivněji využívat technické vybavení a přepravu, zabezpečují rozvinování kabelů s velkým množstvím kanálů vysoké kvality, ve srovnání s rádiovým spojením se dají lépe utajit a jsou odolnější proti rušení. Mají neustále širší použití při vytváření jak stálých, tak i polních spojovacích sítí, prakticky nezávislých na roční a denní době.

Náhodně proto není, že podíl radioreléových a troposférických prostředků v systému velení v mnoha armádách neustále narůstá. Jejich další zdokonalování jde cestou zvyšování ochrany proti rušení, automatizace procesů obsluhy stanic a linek, zvyšování počtu kanálů, možnosti délky linek, zkracování doby na rozvinování stanic a seřizování kanálů.

Rozvoj linkového spojení v poválečných letech směřoval především k vytvoření mnohakanálových polních kabelů na velkou vzdálenost, které v současné době vytlačily polní a stálé vzdušné spojovací linky. I když kabelového spojení vzhledem k jeho neskladnosti a složitosti pokládání linek i k velkému množství použití sil a dopravních prostředků k jeho organizaci se značně snížil, používáme je na všech stupních velení jako prostředek,

který můžeme nejvíce utajit, vyloučit rušení a má nejlepší kvalitu spojovacích kanálů.

V současné době pokračuje rozvoj a zavádění kosmického spojení do systému velení vojskům. Dálka jeho činnosti je prakticky neomezená, kvalita kanálů se rovná radioreléovému spojení a odolnost nezávisí na ionosféře.

V ozbrojeném zápase s širokým používáním jaderných zbraní a principiálně nových druhů bojové techniky se zásadně mění podmínky řízení vojsk. Válka bude globální, aktivní bojová činnost bude vedena současně ve všech sférách, tj. na zemi, ve vzduchu a na moři, významně se zvýší dynamika bojů a operací. V těchto podmínkách nabývá na zvláštním významu princip centralizovaného a komplexního využívání všech druhů a prostředků spojení v armádě.

Jakýkoli spojovací prostředek, jakkoli dokonalejší nemůže ovšem zabezpečit pevné velení vojskům na kterémkoli stupni velení. To musíme brát v úvahu při zdokonalování systémů velení organizace spojovacího vojska a jeho technického vybavení.

Spojení v armádě rozvíjíme s přihlédnutím k rostoucímu významu faktoru času v soudobé válce. Boje, sražení a operace budou natolik rychlé, že od velitelů a štábů budeme často vyžadovat okamžitou činnost, mimořádnou operativnost v přijímání rozhodnutí, při doručování úkolů vykonavatelům, sběru zpráv o situaci a v reakci na její směry. Tyto důležité úkoly můžeme úspěšně plnit jen tehdy, vytvoříme-li spolehlivý systém velení, který bude plně odpovídat požadavkům vysoké operativnosti, nepřetržitosti, pružnosti a utajení.

Nejdůležitějším požadavkem na soudobý systém spojení je vysoká bojová pohotovost, která zabezpečuje spolehlivé velení ozbrojeným silám v jakýchkoli podmínkách zahájení válečné činnosti. Historické zkušenosti názorně svědčí o tom, že hlavním způsobem rozpoutání války agresorem bylo vždy nenadálé napadení. Proto velení a spojení musí být v neustálé připravenosti ke splnění úkolů v jakýchkoli složitých podmínkách situace. Přerušení jejich práce i na krátkou dobu může mít velmi těžké následky. Čím vyšší je stupeň velení, tím pronikavější je tento problém. Neshmíme zapomenout na příslušná poučení ze začátku Velké vlastenecké války. Nízká bojová pohotovost spojovacího vojska, především jeho neodpovídající vybavení technikou, nedostatečná připravenost válečnických z hlediska spojení a další nedostatky v organizaci velení, byly jedněmi z příčin vážných neúspěchů v činnosti

vojsk pohraničních vojenských okruhů v červnu roku 1941.

Řešíme-li problematiku zvyšování bojové pohotovosti spojovacího systému, počítáme s tím, že musí zabezpečit velení ozbrojeným silám v případech odražení agrese. Abychom tento úkol splnili včas, musí být pohotovost spojovacího systému vyšší než pohotovost štábů, vojsk a bojových prostředků, kterým s jeho pomocí velíme.

Současné s rostoucím významem stálé pohotovosti spojovacího systému zvyšují se požadavky i na jeho operativnost; jejím hlavním kritériem je doba předávání informací. Operativnost spojení má zvlášť důležitý význam ve velení raketovému vojsku, letectvu a vojsku PVO. U těchto vojsk při stanovení doby předávání informací musíme počítat nejen s hodinami a minutami, ale i sekundami.

Proto musíme neustále hledat cesty zkracování času na předávání a přijímání zpráv o situaci, rozkazů a nařízení, analyzovat možné příčiny zdržení, vědecky přistupovat k organizaci spojení, rozmísťování míst velení, spojovacích uzlů, k řešení všech dalších otázek ve velení vojskům a řízení zbraní.

Čas na předávání informací je přímo závislý na kapacitě daného spojovacího směru. Soudobé systémy velení jsou charakteristické trvalým růstem počtu zdrojů informací a jejich rozsahem. Proto zvyšování kapacity spojovacího systému jen zvětšováním počtu kanálů a spojovacích prostředků a dále zlepšováním jednotlivých parametrů by bylo nesprávné a neospravedlnitelné. Tento problém musíme řešit zvyšováním jejich kvality, např. na základě širokého zavádění číslicových metod a zvyšování rychlosti předávání různých informací (telefonem, telegrafem, fototelegrafem), což umožní efektivněji využívat každý kanál, dále na základě centralizovaného rozdělování informací, automatického vyhledávání a spojování korespondentů.

Podstatně vzrostly požadavky na hodnověrnost předávání operačních informací. Jestliže nás ještě nedávno plně uspokojovala hodnověrnost, při níž na sto předaných znaků mohly být dvě až tři chyby, v současné době po zavedení prostředků automatizovaného velení tyto požadavky mnohokrát vzrostly.

K jejich splnění musíme neustále zlepšovat kvalitu spojovacích kanálů, zdokonalovat přístroje pro zvyšování hodnověrnosti informací, které by vylučovaly nejen technické nedostatky, ale také umožňovaly opravovat subjektivní chyby.

Jedním z nejdůležitějších požadavků na spojení je jeho vysoká stabilita, tj. schopnost pracovat vysoce kvalitně a spolehlivě za hromadného používání prostředků jaderného a palebného ničení a radioelektronického umlčování nepřítele. Řešíme-li tento problém, musíme brát v úvahu nejdůležitější podmínky situace. Přitom vyřazení jednotlivých prvků spojovacího systému a dokonce celých článků nesmí citelně ovlivnit plnění stanovených úkolů.

V těchto složitých podmínkách má velmi důležitý význam vytvoření široce rozvinutého spojovacího systému s komplexním využitím všech prostředků a druhů spojení, který by byl schopen přestavby v krátké době.

Vysoká dynamičnost bojové činnosti, časté přemísťování míst velení a potřeba zabezpečení velení za pohybu kladou kvalitativně nové požadavky i na mobilnost spojovacího systému. Tento systém musí zabezpečit rychlé rozvinutí, svinování, přemísťování a změnu struktury vybudování v souladu se vzniklou situací a tempem postupu vojsk, v krátké době zřizovat spojení, operativně zabezpečit manévry spojovacími kanály a prostředky.

Abychom zabezpečili vysokou mobilnost, spojovací techniku umísťujeme na dopravních prostředcích s vysokou průchodností, široce využíváme prostředky mechanizace práce při rozvíjení spojovacích linek, používáme automatizace procesů regulace i vyladování kanálů, navazování spojení a kontroly jeho kvality.

Nejdůležitější součástí soudobých spojovacích systémů jsou vizažovací radioelektronické prostředky. Toto na jedné straně upoutává zvláštní pozornost zahraniční technické špičkové, na druhé straně klade vysoké požadavky na zabezpečení utajení výměny všech druhů informací, na místa jejich vysílání a dále na opatření proti pokusům nepřítele předat v systému velení nepravdivé informace.

Nutnou podmínkou a nejdůležitějším prostředkem zabezpečení utajení je dodržování pravidel utajeného velení vojskům při využívání technických prostředků velení, stanovení a přísné dodržování odpovídajících režimů práce různých druhů spojovacích prostředků, plánování a uskutečňování opatření k utajení rádiového provozu.

Základem soudobého spojovacího systému je komplexní používání rádiových, radioreléových, troposférických a linkových spojovacích prostředků. Buduje se na jednotlivých organizačních a technických principech.

Spojovací systém připravujeme větší-

nou předem. Jeho kostrou je stálá nosná spojovací síť, která může být základem k rozvíjení polních spojovacích sítí.

Jednou z charakteristických zvláštností všech současných linkových spojovacích prostředků, používaných pro vybudování polních systémů, je velké množství jejich kanálů. Proto způsoby organizace spojení po směrech k podřízeným štábům, vzniklé v období druhé světové války a používané v poválečných letech, bylo nutné upravit.

To souvisí nejen s tím, že rozvíjení mohutných radioreléových, troposférických a kabelových linek je ztíženo častým přemísťováním míst velení, ale také s požadavkem zvýšit odolnost systému velení v celku.

Neustálé rostoucí ekonomické možnosti státu, rozvoj vlastní radioelektroniky a průmyslu pro výrobu spojovacích prostředků, kromě toho i v posledních letech uskutečněné výzkumy nám umožnily přejít k novým principům budování polních spojovacích systémů.

Charakteristickou zvláštností polního spojovacího systému je jeho vysoká mobilnost, která musí plně odpovídat mobilnosti vojsk a charakteru soudobých operací. Polní spojovací systém musí zabezpečovat co nejrychlejší rozvíjení polních spojovacích uzlů a linek, zabezpečovat orgánům velení potřebné množství a kvalitu spojovacích kanálů a umožňovat udržovat spolehlivé spojení s veliteli a štáby na přesunu. Mezi důležité požadavky patří dále zajistit nepřetržitost spojení při častém přemísťování míst velení.

Pro zabezpečení kompletního plnění těchto úkolů musíme současný polní spojovací systém rozvíjet na základě nosné sítě a směrů přímého spojení mezi místy velení. V armádách hlavních států NATO je polní nosná síť budována podle typu „síťka“. K tomu jsou využívány mnohokanálové radioreléové a troposférické spojovací prostředky, s jejichž využitím jsou rozvíjeny mohutné spojovací osy linek, propojované v určených vzdálenostech spojovacími rokadami. V místech křížování spojovacích os a rokadových linek jsou vytvářeny nosné uzly, které mají důležitý význam při rozdělování kanálů podle informačních směrů.

Směry přímého spojení mezi místy velení organizujeme s pomocí rádiových, troposférických (s omezeným počtem kanálů) a dalších prostředků.

K dokonalejší realizaci možností soudobých způsobů organizace spojení musíme neustále zdokonalovat přístroje automatického přepojování kanálů na nosném spojovacím uzlu jako hlavního prostředku,

který zabezpečuje podstatné zkrácení doby na rozdělování, vytváření a manévr spojovacími kanály.

Účinnost každého automatizovaného systému velení vojskům přímo závisí na tom, nakolik v něm využívaný spojovací systém zabezpečuje průchod celého toku informací se stanovenou rychlostí a hodnotovostí. Pokusy některých států řešit tento problém na úkor vyčlenění přímých spojovacích kanálů pro každý automatizovaný systém vedly k nedostatečně vysoké efektivnosti jejich využívání; nutnost zabezpečení požadované spolehlivosti předávaných informací k vytvoření zálohy pracovních kanálů. To mělo za následek zvětšování spojovacích uzlů, nepřípustné jejich přesycení přístroji pro přepojování a kontrolu, zvětšení počtu obsluh a nakonec snížení mobilnosti.

Struktura spojovacího systému je stále složitější, rozvětvenější a mnohokanálovější.

Abychom zabezpečili jeho vysokou účinnost v podmínkách silného palběného a radioelektronického působení nepřítelů, musíme jít cestou dalšího rozvíjení automatizovaného spojovacího systému.

V automatizovaných spojovacích systémech USA, NSR a dalších států, kromě

komplexní automatizace procesů zřizování spojení, předávání, přijímání a zpracování informací, je automatizované přepojování kanálů, sběr, zpracování a analýzy stavu spojení, předvídání selhání spojení na hlavních informačních směrech a pomocí techniky, zpracování a určování úkolů k obnovení přerušovaného spojení atd.

Automatizace velení vojskům a spojovacího systému nesnižuje úlohu člověka. Osvobozuje ho od náročné práce, rozšiřuje jeho možnosti pro tvůrčí práci a umožňuje soustředit úsilí k plnění nejdůležitějších úkolů.

V procesu zdokonalování technické základny spojení v armádě zvyšujeme požadavky na úroveň odborné přípravy a morálně bojových kvalit vojáků spojovacího vojska. Ve spojovacím vojsku neustále roste počet specialistů, probíhá jejich diferenciaci, zvyšuje se podíl specialistů, bezprostředně spojených s obsluhou nové spojovací techniky, automatických a automatizovaných systémů. To vyvolává nutnost vědecké organizace výcvikového procesu, stálého zvyšování kvality technické a speciální přípravy a výchovy vojáků, maximálního zjednodušování podmínek využívání spojovacích prostředků a automatizovaného velení vojskům.

Takový je význam, nejdůležitější požadavky a principy spojení v armádě. Další hluboké zkoumání a praktické zavádění výsledků výzkumu do oblasti spojovacího systému v souladu s organizací vojsk a způsoby velení v soudobých operacích jsou jedním z nejdůležitějších úkolů sovětské vojenské teorie, všech velitelů a štábů.

různé

DĚJINY DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY 1939–1945

10. díl. Dokončení porážky fašistického Německa.

Na začátku roku 1979 vyšel v Moskvě desátý díl dvanáctisvazkových „Dějiny druhé světové války 1939–1945“ pod názvem „Dokončení porážky fašistického Německa“. Knihu připravil Institut vojenské historie ministerstva obrany SSSR ve spolupráci s Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, institutem obecné historie Akademie věd SSSR a Institutem historie SSSR Akademie věd SSSR.

Autorský kolektiv za čtení N. I. Šelechova v knize objasňuje události závěrečného období druhé světové války v Evropě (leden – květen 1945). V jeho průběhu společným úsilím armád států anti-hitlerovské koalice, za rozhodující úlohy sovětských ozbrojených sil byla dokončena porážka fašistického Německa. Aktem o bezpodmínečné kapitulaci skončila zločinná cesta agresora. Fašismus v Německu přestal existovat jako státní politický systém a vojenská síla.

V závěrečném období války v Evropě, tak jako i dříve, probíhaly na sovětsko-německé frontě rozhodující události. Od ledna roku 1945, od Baltského moře po Drávu, vedly sovětské ozbrojené síly zdrucující údery na hlavní strategická uskupení nepřítele. V průběhu viselsko-oderské, východopruské, budapeštské, vídeňské, berlínské, pražské a dalších velkých útočných operací zabezpečily rychlou porážku hlavních sil wehrmachtu a vítězné ukončení války v Evropě. Výsledek operací roku 1945 prokázal tak rostoucí sílu sovětských ozbrojených sil a přednosti jejich vojenského umění.

Všechny nejdůležitější situace a závěry desátého dílu jsou všestranně zdůvodněny. Jsou zpracovány na základě argumentů a bohatých historických pramenů, na základě velkého množství nových dokumentů a archivů Sovětského svazu a mnoha jiných států světa.

Svazek je úplnou a hlubokou analýzou situace, která vznikla na frontách před vedením největších strategických operací. Hodnotí situaci a plány stran, průběh a výsledky ozbrojeného zápasu. Objasňuje politické, ekonomické a vojenské příčiny vítězství Sovětského svazu a jeho ozbrojených sil, jasně ukazuje vedoucí úlohu komunistické strany při porážce fašismu,

hromadné hrdinství a hrdinské činy sovětských vojáků a pracovníků týlu.

Kniha se skládá z úvodu, dvou částí a závěru. Obsahuje kromě toho chronologický přehled hlavních událostí, abecední seznam jmen, geografických názvů a přehled map.

V souladu s konkrétními popisovanými problémy má kniha tuto strukturu:

První část — „**Závěrečné vítězství v Evropě**“ obsahuje rozbor vojenskopolitické situace v posledním období druhé světové války v Evropě, operací sovětských ozbrojených sil k osvobození Polska, Maďarska, Československa a Jugoslávie, přípravy a vedení berlínské operace a konečně opatření a podmínky bezpodmínečné kapitulace fašistického Německa. Má dvanáct kapitol:

1. Vojenskopolitická situace v Evropě a plány válčících stran.
2. Osvobození Polska.
3. Porážka hitlerovských vojsk ve východním Prusku.
4. Krymská konference.
5. Útok Sovětské armády ve východním Pomořansku a Slezsku.
6. Osvobození Maďarska, Rakouska, Československa a Jugoslávie.
7. Bojová činnost sovětského válečného loďstva.

V první části autoři analyzují vojenskopolitickou situaci, která vznikla v Evropě na začátku konečných sražení v roce 1945. Podrobně charakterizují stav ozbrojených sil válčících stran, především Sovětské armády a válečného loďstva. To umožňuje hlouběji pochopit podstatu a charakteristické zvláštnosti přípravy a vedení nejdůležitějších operací tohoto období války.

V důsledku energických opatření komunistické strany a sovětské vlády, hrdinného úsilí všeho lidu na začátku roku 1945 značně vzrostly počty a technická vybavenost armády a válečného loďstva.

Na frontě bojovalo 473 střeleckých, vzdušných výsadkových a jezdeckých divízií, 21 tankových a 12 mechanizovaných sborů a velké množství dalších svazků a útvarů.

Spolu se sovětskými vojsky bojovaly: bulharská, polská a dvě rumunské armády, československý armádní sbor, francouzský letecký pluk „Normandie — Němen“. K 1. lednu roku 1945 měly 347 100 vojáků a důstojníků, 3 979 děl a minome-

8. Útok spojeneckých vojsk v západním Německu a v severní Itálii.

9. Válečná činnost na Atlantickém oceánu a na Středozemním moři.

10. Hnutí odporu národů Evropy. Další revoluční změny.

11. Dobyť Berlína. Dokončení osvobození Československa.

12. Bezpodmínečná kapitulace fašistického Německa.

Druhá část — „**Politika, ekonomika a vojenské umění**“ popisuje hlavně úlohu politického řízení, organizátorské a ideologické práce strany v sovětských ozbrojených silách a v národním hospodářství SSSR, dále charakteristické rysy vojenského umění válčících států a mezinárodní vztahy v závěrečném období války v Evropě. Má pět kapitol:

13. Organizátorská a ideologická práce komunistické strany.

14. Další vzestup národního hospodářství Sovětského svazu. Přejedání k mírové výstavbě.

15. Válečná ekonomika hlavních kapitalistických států.

16. Vojenské umění ozbrojených sil válčících států.

17. Mezinárodní vztahy. Boj SSSR za demokratický mír.

tů, 181 tanků a SHD, 427 bojových letounů. Na sovětsko-německé frontě bojovalo (bez zálohy Hlavního stanu) celkem 6,7 miliónů lidí, 107 300 děl a minometů, 12 100 tanků a SHD, 14 700 bojových letounů. Sovětská vojska měla převahu nad nepřitelem: v živé síle — 1,8, v dělech a minometech — 1,9, v tankích a SHD — 1,5, v bojových letunech — 3,6násobnou.

I když fašistické Německo prožívalo velkou krizi, přesto mělo k dispozici značné ozbrojené síly. Německé fašistické vedení mělo na sovětsko-německé frontě 169 divízií (z toho 22 tankových a 9 motorizovaných) a 20 brigád. Spolu s maďarskými jednotkami mělo hitlerovské Německo na východní frontě 3,7 miliónů lidí, 56 200 děl a minometů, 8 100 tanků a SHD, 4 100 letounů.

Na západní a italské frontě soustředili hitlerovci 103 divízií a 4 brigády, které měly ve svém složení 1,9 miliónu lidí, 45 000 děl a minometů, 3 500 tanků a SHD, 2 700 letounů.

Na sovětsko-německé frontě mělo tak

německé fašistické velení 1,7krát více sil než na západě a v Itálii.

Po přechodu sovětských ozbrojených sil do rozhodného útoku v lednu roku 1945 se tento poměr ještě více změnil, protože německé fašistické velení úspěšně přesunulo ze západu nejbojeschopnější divize. Od ledna do konce války bylo to celkem 42 pěších, 6 tankových, 4 motorizované a 1 jezdeckou divizi a 5 brigád různého určení.

Tyto údaje přesvědčivě svědčí o tom, že i v závěrečném období války drželi hitlerovci hlavní síly své armády na sovětsko-německé frontě. Tam probíhala rozhodující sražení, která rozhodla o výsledku války.

Státy antihitlerovské koalice se snažily dokončit porážku fašistického Německa a přinutit je k bezpodmínečné kapitulaci.

Proto Hlavní stan vrchního velení stanovil rozhodné cíle operací v závěrečném období války v Evropě. Sovětské ozbrojené síly měly dokončit zničení hitlerovské armády, splnit velké internacionální poslání — osvobodit porobené národy Evropy a pomoci jim při obnově národní nezávislosti a suverenity. Hlavní stan plánoval současně vedení velkých útočných operací na všech strategických směrech sovětsko-německé fronty s rozhodným rozvíjením úspěchu do hloubky. Hlavní úder byl veden na středním, berlínském směru.

Strategické plány velení ozbrojených sil USA a Velké Británie byly rozpracovány v závislosti na situaci na sovětsko-německé frontě. Po vyjití sovětských vojsk za hranice SSSR snažili se Angloameričané všemožně stupňovat útok svých vojsk na východ, do nitra Německa. Plánovaný postup však nebyl tak rychlý. Protiútok německých fašistických vojsk v Ardenách ještě více zkomplikoval plány spojenců. Až teprve po zahájení rozsáhlého útoku sovětských vojsk v Polsku na pomoc spojencům, po přesunu německých fašistických vojsk ze západu na sovětsko-německou frontu, došlo k upřesnění operačních strategických plánů západních spojenců. V nich předpokládali postupné vedení operací k vyjití svých vojsk k Rýnu, k ovládnutí rúrského průmyslového prostoru a k dalšímu rozvinutí útoku na Berlín.

Hitlerovské velení, které soustředilo nejbojeschopnější vojska na východě, urychleně budovalo obranu. Dopustilo se však velkých omylů při hodnocení plánů sovětského Hlavního velení. Předpokládalo, že hlavní události se rozvinou na severním a jižním křídle sovětsko-německé fronty a ne na středním směru.

Uskutečnění plánu sovětského Hlavního velení začalo v lednu roku 1945 rozsáhlým útokem pěti frontů v rámci dvou strategických operací: viselsko-oderské a východopruské.

Ve viselsko-oderské operaci, největší operaci od začátku Velké vlastenecké války, sovětská vojska společně s 1. polskou armádou zničila hlavní síly německé fašistické skupiny armád „A“, osvobodila většinu území Polska a jeho hlavní město Varšavu. Operace byla pečlivě připravena a dovedné maskování zabezpečilo dosažení strategického překvapení. Soustředění sil a prostředků na úsecích průlomu umožnilo v krátké době prolomit obranu nepřitele a zahájit jeho rozhodné pronásledování silami tankových armád a sborů, které obcházely uzly odporu a bojovaly v odtržení od vševojskových armád za podpory hlavních sil ieteckých armád. To znemožňovalo hitlerovcům organizovat obranu na některém předem připraveném postavení.

Východopruská operace, spojená celkovým zámyslem s operacemi na jiných směrech, je jednou z poučných útočných operací Velké vlastenecké války. Sovětská vojska v jejím průběhu úspěšně plnila tak složitý úkol, jako je průlom silně opevněné obrany nepřitele a rozvíjení úspěchu v terénu a v podmínkách počasí, velmi nepříznivých pro útok. V důsledku uskutečnění této operace bylo odříznuto od hlavních sil a zničeno silné uskupení nepřitele ve východním Prusku. To vytvářelo výhodné podmínky pro rozvíjení dalšího útoku Sovětské armády na hlavním, berlínském směru. Houževnatý odpor nepřitele vyžadoval soustředění velkých sil na úzkých úsecích průlomu k překonání jeho opevněné a hluboce členěné obrany a k dokončení průlomu použit rychlé skupiny armád a tankového sboru z podřízenosti frontu. Průlom taktické hloubky obrany byl zdoluhavý (od dvou do šesti dnů). Avšak zničení záloh nepřitele v taktické hloubce umožnilo v dalším průběhu zvýšit tempa útoku a za 13—18 dní dokončit obklíčení a rozdělení celého východopruského uskupení.

Zničení německých fašistických vojsk v Polsku a ve východním Prusku přineslo osvobození polského lidu, zbavilo fašistické Německo rozsáhlého území, důležitých průmyslových prostorů. Poskytlo podstatnou pomoc spojencům na západě a vytvořilo podmínky pro další činnost sovětských vojsk v Pomořanech, Slezsku a na berlínském směru.

Na jižním křídle sovětsko-německé fronty hodnotilo německé fašistické velení Maďarsko jako předpolí v celkovém

systému obrany Rakouska a jižního Německa. Soustředilo tam značné síly a plánovalo vysvobodit obklíčené uskupení vojsk v Budapešti, stabilizovat frontu a část sil přesunout k bojové činnosti u Berlína.

Sovětská vojska, v podmínkách nevelké převahy v silách a prostředcích, nejenže úspěšně odrazila protiútok nepřítele u jezera Balaton, ale připravila a uskutečnila řadu postupných strategických operací v Maďarsku, Rakousku a Československu. To urychlilo kapitulaci německých fašistických vojsk v severní Itálii, jejich odchod z Jugoslávie a napomáhalo zničení nepřítele na hlavním, berlínském směru.

Berlínská a pražská operace sovětských ozbrojených sil vítězně zakončily válečnou činnost v Evropě.

Berlínská operace byla největší operací z hlediska použitých sil a prostředků v průběhu jejího vedení. Zúčastnilo se jí v sestavě tři frontů (1. a 2. běloruského a 1. ukrajinského) 2,5 miliónu lidí, 41 600 děl a minometů, 6 250 tanků a SHD, 7 500 bojových letounů.

V průběhu berlínské operace zničila sovětská vojska jedno z nejsilnějších uskupení fašistických vojsk v počtu 70 pěších, 12 tankových a 11 motorizovaných divízi a velkou část letectva wehrmachtu. Vítězství bylo získáno v urputných bojích. Za období od 16. dubna do 8. května ztratila sovětská vojska přes 102 000 lidí.

Operace byla celkovým přínosem pro teorii a praxi sovětského vojenského umění. Přesnost zámyslu, soustředění velkých sil na směrech hlavních úderů, vysoké hustoty prostředků ničení a umičování, hluboké členění vojsk do sledů — to vše zabezpečovalo poměrně rychlý průlom obrany nepřítele, obklíčení a zničení jeho hlavních sil.

Uskutečnění současného útoku tří frontů v 300 kilometrovém pásmu s vedením šesti mohutných úderů mělo za následek rozdělení nepřátelských sil, dezorganizaci velení vojskům a jejich zničení. Velmi poučné jsou zkušenosti z

— různorodého bojového použití tankových a mechanizovaných vojsk v operaci (zúčastnily se jí 4 tankové armády, 10 samostatných tankových a mechanizovaných sborů, 16 samostatných brigád tanků a SHD, více než 80 samostatných pluků tanků a SHD),

— hromadného používání dělostřelectva,

— těsné součinnosti pozemních vojsk a letectva.

Berlínská operace vešla do historie jako vítězný závěr těžké a slavné cesty, kte-

rou prošly sovětské ozbrojené síly vedené komunistickou stranou.

Vítězství Sovětské armády v berlínské operaci vytvořilo výhodné podmínky k rychlé likvidaci posledního velkého uskupení německých fašistických vojsk na území Československa a v Rakousku a ke konečné porážce nepřítele.

Autoři dále rozebírají situaci a průběh událostí na západní a italské frontě, kde spojenecká vojska v roce 1945 uskutečnila řadu velkých operací.

Na západní frontě spojenecká vojska očistila od nepřítele celé území na západ od řeky Rýn, násilným přechodem překonala tento vodní tok, obklíčila a zničila uskupení německých fašistických vojsk v rúském průmyslovém prostoru. V dalším rozvíjela útok do hloubky Německa, vyšla na řeku Labe a na pobřeží Baltského moře, zaútočila ve východním směru na jih od Berlína a spojila se s vojsky Sovětské armády.

V Itálii spojenecká vojska v průběhu útoku společně s italskými osvobozenec-kými silami donutila nepřítele kapitulovat.

Při plánování a vedení operací spojenecké velení vycházelo z toho, že nepřítel bude klást odpor všemi možnými silami a prostředky. Proto věnovala velkou pozornost utajení všech opatření. Na směru hlavních úderů vytvářeli spojenci velká uskupení, podporovaná silným letectvem.

Svazy a svazky v útoku byly členěny do hloubky. V prvních sledech armád byly obyčejně dva sbory, ve druhém sledu jeden sbor. Bojová sestava sborů byla čí-něna do dvou až tří sledů. Obrněné diví-ze nebo brigády byly nejčastěji ve druhém nebo třetím sledu sboru. Ztečí pěchoty a tanků předcházela mohutná letecká a dělostřelecká příprava. Např. předběžná letecká příprava v operaci k obklíčení ně- meckých fašistických vojsk v rúském prů- myslovém prostoru trvala celý měsíc a měla izolovat nepřítele od ostatní části Německa. Délka trvání letecké přípravy před ztečí pěchoty a tanků se pohybovala od 40 minut (na italské frontě) do 10 ho- din až tří dnů (na západní frontě). Byla vedena metodou hromadných úderů na objekty obrany nepřítele, zejména na úsecích průlomu. Dělostřelecká příprava trvala od 45 minut do 8 hodin.

Taktickou hloubku obrany prolamova- ly pěší svazky za podpory tanků, dělo- střelectva a letectva. V operační hloubce působily rychlé obrněné a mechanizované svazky, které zpravidla zásobovalo letec- tvo. Letouny přistávaly na plochách v blí- kosti fronty. Např. během dubna dopravní a bojové letouny se sňatou výzbrojí usku- tečnily na západní frontě 20 tisíc vzletů

a převezly asi 60 tisíc tun různého materiálu.

Charakteristickou zvláštností útočných operací spojeneckých vojsk byl násilný přechod celé řady velkých vodních překážek, zpravidla s plánovanou přípravou, v některých případech i po ovládnutí předmostí z chodu. Tak tomu bylo např. na pravém břehu Rýna v prostoru Remagen. Před násilným přechodem řeky probíhala intenzivní letecká a dělostřelecká příprava. Díky tomu byla obrana nepřitele na protilehlém břehu v podstatě umlčena a svazky spojenců se střetávaly se slabým odporem a úspěšně splnily stanovené úkoly.

Pozornost zasluhují zkušenosti z používání vzdušných výsadkových vojsk, která sehrála významnou úlohu při násilném přechodu Rýna vojsky 21. skupiny armád. Vzdušné výsadky byly vysazovány v týlu nepřitele 8–12 km od předního okraje, zpravidla za 13 hodin po přepravě pěchoty a tanků přes řeku.

Charakter operací na západní frontě ovlivňovala snaha německého fašistického velení přesunout všechny bojeschopné svazky na sovětsko-německou frontu. Svazky na západě nekladly vážný odpor, vyhýbaly se bojům a čekaly na vhodný okamžik přejít do zajetí.

Ve zvláštní směrnicí národně socialistické strany ze 3. dubna bylo řečeno: „O osudu války se rozhoduje ne na západě, ale na východě. Udržení východní fronty je předpokladem přelomu v průběhu války“. Tuto tendenci nacistů dokazují i tato čísla. Před zahájením berlinské operace bylo soustředěno na sovětsko-německé frontě 214 německých divizí, z toho 34 tankových a 15 motorizovaných, a 14 brigád. Na západní frontě bylo jen 60 divizí

wehrmachtu, z toho 5 tankových, ovšem v celkové hodnotě jen 26 divizí na plných počtech.

Válečné loďstvo Velké Británie a USA na Atlantickém oceáně a Středozemním moři plnilo úkoly k ochromení námořních komunikací fašistického Německa a k zabezpečení vojenských přeprav do přístavů Francie, Belgie, Holandska, Itálie a Řecka.

Ozbrojené síly spojenců v závěrečném období války v Evropě tak významně přispěly k celkovému vítězství nad fašistickým Německem.

Autoři v knize rozebírají i zahraniční politickou činnost válčících států. Vítězství sovětských ozbrojených sil rozhodujícím způsobem ovlivňovala situaci ve světě ve prospěch antihitlerovské koalice a ještě více zvýšila autoritu Sovětského svazu. Zvláštní význam v roce 1945 měly konference šéfů vlád SSSR, USA a Velké Británie na Krymu a v Potsdamu, na kterých byly přijaty plány koordinace činnosti ve válce a opatření k problémům poválečného uspořádání světa. Celý průběh války, výsledky těchto konferencí a porážka fašistického bloku v Evropě v praxi dokázaly možnost spolupráce států s rozdílným sociálním zřízením v boji proti agresii.

V urputných bojích Sovětská armáda nejenže uchránila vymoženosti Velkého Října, ale i osvobodila řadu států Evropy od okupantů. Všeestranná pomoc SSSR státům při jejich osvobození od fašistického jha byla projevem leninské zahraniční politiky Sovětského svazu. Vznikly příznivé podmínky pro boj pracujících za rozvoj revolučních změn v jejich zemích. Osvobození států střední a jihovýchodní Evropy napomohlo činnosti vnitřních revolučních sil k ustavení nových spojeckých zřízení.

Ve druhé části knihy věnují autoři pozornost především práci strany. Díky organizátorské činnosti leninské komunistické strany dosáhly sovětské ozbrojené síly v operacích roku 1945 vynikajících vítězství. Strana mobilizovala všechny materiální a duchovní síly k dosažení rychlé a úplné porážky nepřitele. V důsledku toho došlo ke zvýšení tempa růstu hlavních odvětví ekonomiky, k obnově národního hospodářství v osvobozených prostorech. Výroba hlavních druhů vojenské techniky a výzbroje byla na nejvyšší úrovni za celou dobu války.

Sovětské ozbrojené síly měly ve své výzbroji mnohem více a dokonalejších

zbraní a bojové techniky než nepřítel. To bylo jedním z faktorů, který podmiňoval vedení velkých útočných operací současně, bez podstatných přestávek, na celé sovětsko-německé frontě. Vítězství ekonomiky SSSR nad ekonomikou fašistického Německa je přesvědčivým důkazem převahy socialistického způsobu výroby nad kapitalistickým. Jednota fronty a týlu, armády a lidu, která zákonitě vyplývá ze samé podstaty socialismu, byla zárukou úspěchu v boji s agresorem.

V závěrečné části knihy věnují autoři pozornost vojenskému umění bojujících států. Zvláštní místo zaujímá rozvoj sovětského vojenského umění a způsoby pl-

nění strategických, operačních a taktických úkolů v tomto období.

Vojenské umění států antihitlerovské koalice se rozvíjelo v těsné vzájemné spojitosti s růstem jejich válečně ekonomického potenciálu. V závěrečném období války v Evropě jak sovětské ozbrojené síly, tak i armády USA a Velké Británie uskutečnily strategické útočné operace, jejichž výsledkem byla úplná porážka wehrmachtu. Velké strategické operace sovětských ozbrojených sil měly rozhodující vliv na bojovou činnost angloamerických vojsk.

Tak jako v předchozích letech války, rozhodující události roku 1945 probíhaly na pozemních frontách. Zejména zničení armád fašistického Německa mělo za následek jeho bezpodmínečnou kapitulaci.

Nakonec autoři rozebírají hlavní problémy mezinárodních vztahů. Vedoucí úloha Sovětského svazu, kterou sebral v porážce hitlerovského Německa, vedla k nevídanému růstu jeho autority. Řešit mezinárodní problémy bez SSSR bylo již nemožné. Sovětský svaz bojoval za to, aby základem mírového uspořádání byly principy demokracie a pokroku, které odpovídaly zájmům lidových mas celého kontinentu.

Nejdůležitější místo ve vztazích mezi SSSR a jeho spojenci zaujímala otázka a charakter nové mezinárodní organizace (OSN), která by nepřipustila opakování chyb předválečné organizace, vypracovala

účinná praktická opatření na ochranu lidstva před nebezpečím obnovení fašismu, k zabezpečení bezpečnosti národů, jejich svobody a nezávislosti. Jedním z prvních takových opatření programu Organizace spojených národů byl požadavek přísného a spravedlivého potrestání válečných zločinců.

Myšlenka mezinárodního trestního soudu byla realizována ve formě organizace norimberského procesu nad hlavními fašistickými válečnými zločinci. Široká obecná známost a bezvadné právní zdůvodnění tohoto procesu, přesvědčivost obvinění a jednomyslnost soudců měly velký mezinárodní ohlas. Proces poprvé v historii mezinárodních vztahů skoncoval s beztrestností agrese a agresorů z trestního a právního hlediska, uznal agresi jako nejtěžší zločin mezinárodního charakteru.

Jednání procesu i vynesené rozsudky se staly významným přínosem pro mezinárodní právo. Utvrdily ve vědomí národů trestný charakter takových pojmů jako je mezinárodní spočívání plánování, příprava a vedení agresivní války a její propaganda.

Norimberský proces dokázal, že vůle ke spolupráci je schopna zabezpečit jednotu k dosažení šlechetného cíle — vyloučení nespravedlivých válek ze života lidstva. Výsledky procesu jsou závažným varováním těm agresivním silám imperialismu a reakce, které se dosud nezřekly svých dobrodružných plánů.

Vojenskopolitické události posledního období druhé světové války v Evropě poutají pozornost vědeckých pracovníků mnoha zemí. Je to zákonitě, protože s nimi těsně souvisí nejdůležitější problémy poválečného uspořádání Evropy, charakter mezinárodních vztahů, změny v poměru sil ve prospěch socialismu.

V této souvislosti je nutné odsoudit snahy buržoazních historiků falzifikovat tyto události, snižovat rozhodující význam vítězství Sovětské armády v závěrečném období války v Evropě. Autoři dokazují neudržitelnost podobných tvrzení.

V této knize najde čtenář rozsáhlé a hodnověrné informace o konkrétních otázkách vojenské historie. Vzhledem k bohatství obsahu a vysoké vědeckoteoretické úrovni zpracovaných materiálů můžeme knihu považovat za velký přínos do historické vědy.

SVĚTOVÁ SPRÁVNÍ RADIO- KOMUNIKAČNÍ KONFERENCE

Podplukovník ing. Václav B a b o r

V etapě vědeckotechnického rozvoje nebyvalou měrou roste význam radioelektroniky, se kterou je úzce spjat rozvoj většiny odvětví národního hospodářství a ozbrojených složek.

Radioelektrická zařízení jsou rozvíjena takovou měrou, že jejich zabezpečení kmitočty se stává těžko řešitelné. Užitečné kmitočtové spektrum je fyzikálně omezeno a dá se rozšiřovat jen při mimořádně velkých finančních výdajích na vývoj radioelektronických zařízení, která pracují na stále kratších vlnových délkách. Proto je třeba, aby kmitočtové spektrum, které je k dispozici, bylo využíváno efektivně, a aby správná organizační opatření a koordinace pokryly potřeby rádiových služeb všech uživatelů.

Vzhledem k vlastnostem rádiových vln, které se šíří bez ohledu na státní hranice a kontinenty, jsou pro zabezpečení provozu radioelektronických prostředků jednotlivých zemí nezbytné mezinárodní dohody a smlouvy o používání kmitočtového spektra.

Většina států světa, členů Mezinárodní telekomunikační unie (U. I. T.), přijala v dokumentech „Mezinárodní telekomunikační úmluva“ a „Radiokomunikační řád“ opatření o používání kmitočtů a provozní spolupráci různých rádiových služeb.

V současné době platný Radiokomunikační řád obsahuje rozdělení spektra rádiových kmitočtů od 10 kHz po 275 GHz. Schválila jej Světová správní radiokomunikační konference v roce 1959, která vhodnou koordinací, plánováním a řízením zabezpečila tehdejší požadavky všech 154 členských zemí.

K zabezpečení kmitočtových požadavků jednotlivých států bylo přistupováno především z technických hledisek. To znamenalo zvýhodnění rádiových služeb průmyslově vysoce rozvinutých kapitalistických zemí a nebralo v úvahu potřebu rozvojových zemí. Od poslední radiokomunikační správní konference došlo k bouřlivému rozvoji rádiových služeb a radioelektronických zařízení nejen v kapitalistických, ale i v socialistických zemích.

Nebývalou měrou vzrostly požadavky na právo využívání kmitočtového spektra a ochranu kmitočtů před nežádoucím rušením rozvojových zemí. Tyto požadavky dosavadní Radiokomunikační řád nezabezpečuje. Proto je nezbytné přehodnotit současné rozdělení kmitočtového spektra a umožnit spravedlivé pokrytí potřeby kmitočtů a rozvoje rádiových služeb zemí celého světa až do přelomu tisíciletí. Tento úkol řešila Světová správní radiokomunikační konference 1979 (SSRK-79) v Ženevě.

SSRK-79 byla složitější než kterékoli SSRK předtím, a to proto, že spektrum rádiových kmitočtů se stalo vzácným nedostatkovým zdrojem. Rozvojové země prosazovaly, aby při rozdělování kmitočtových pásem vedle technických aspektů, které vyhovují kapitalistickým průmyslově vyvinutým státům, byly brány v úvahu i činitelé ekonomické, politické a sociální.

Kapitalistické země s vysoce rozvinutým průmyslem nechtějí opustit své dosavadní výsostní postavení, naopak si je budou chtít upevnit. Proti požadavkům rozvojových zemí chtějí uchovat dosavadní systém, který je pro rozdělování kmitočtového spektra a přidělování poloh spojovacích družic na oběžné dráze rozhodující a podle kterého U.I.T. hájí prioritu přiděleného kmitočtu proti kterémukoli dalšímu žadateli.

Jednání radiokomunikační správní konference SSRK-79 bylo proto velmi složité a v mnoha případech rozporné. Předkládané návrhy byly přijímány většinovým hlasováním. Každá členská země měla jeden hlas. Tato okolnost byla velice nepříznivá pro země s vysoce rozvinutou radioelektronikou, které byly v menšině, ačkoli jejich kmitočtové požadavky byly maximální. K dosažení svých požadavků proto předpokládaly využít především svých znalostí a zkušeností v přípravě návrhů pracovních skupin konference a podpory mezinárodních organizací zastupujících zájmy jednotlivých rádiových služeb, např. mezinárodní radioamatérskou unii (IARU), Mezinárodní unii letecké dopravy (ICAO) apod., ve kterých mají v současné době výsostní postavení.

Příprava na SSRK-79 probíhala ve všech členských státech U.I.T. již několik let. Mimořádnou pozornost přípravě věnovaly radiokomunikační služby zemí s vysoce vyvinutým radioelektronickým průmyslem jako jsou NSR, USA a Kanada, které mají podporu nejvyšších státních a hospodářských orgánů.

V Německé spolkové republice bylo k přípravě na SSRK-79 přistupováno z pozice, že kmitočty jsou společným majetkem národa, že je třeba je přesně chránit a nedopustit ztrátu nejmenší pozice. Ministerstvo pošt a telekomunikací již v roce 1977 organizovalo poradů za osobní účasti Spolkového ministra obrany, Spolkového ministra vnitra a řady dalších spolkových ministrů. To svědčí o tom, že kmitočtům věnují potřebnou pozornost nejen hospodářští, ale především vojenská činitelé. Současně to ukazuje, v čí prospěch budou hlavní kmitočtové požadavky uplatňovat. Náзор specialistů NSR je ten, že chtějí-li

kapitalistické země zachovat pro sebe v oblasti kmitočtového spektra prioritu, musí učinit v přípravě na konferenci vše, aby jejich požadavky byly na konferenci přijaty beze změny.

Tvrdou linii v přípravě na SSRK-79 zastávaly Spojené státy americké. Prohlášovaly, že U.I.T. se stala „příliš politickou“ a že východní země spolu s rozvojovými zeměmi, které v poslední době na řadě různých mezinárodních konferencí vnutily svou vůli zemím „svobodného světa“, chtějí i na světové správní radiokomunikační konferenci připravit západní svět o jeho práva. Hlavními mluvčími byli senátor Harrison Schmidt, bývalý kosmonaut na lodi Apollo 17, a Robert E. Lee, člen Federální Telekomunikační komise USA. Vyzývali americkou delegaci, aby překročila technické úvahy a zaujala pevné politické stanovisko, které zabezpečí USA trvale přístup a prioritu k důležitým úsekům kmitočtového spektra a k polohám družic na geostacionární dráze. Požadovali, aby USA, pokud jde o otázky koordinace a předpisů týkajících se kmitočtového spektra, si zajistily nezávislost i za cenu zřízení jiné organizace než je U.I.T., která by byla pod jejich vlivem.

Příprava na SSRK v USA probíhala pod heslem: „Svět se připravuje na dračku o prostor pro družice“. USA vyhrožovaly, že nedojde-li ke kompromisu mezi kapitalistickými průmyslově vyspělými zeměmi a rozvojovými zeměmi, dojde k provozní zácpě v kosmu. Tento postoj ukazuje, že právě USA sledovaly především politické cíle a že neváhají použít jakékoli formy jednání včetně hrozby a násilí.

Zajímavý postoj byl rakouské poštovní a telekomunikační správy. Prohlášovala mezi jiným, že mezi západním a východním blokem je základní rozpor v otázce chápání definice „radiokomunikační výsostné právo“. Pro východní blok tento pojem zahrnuje nejen právo k provozu vysílačů, ale také právo nedopustit pokrytí vlastního území zahraničním vysíláním se štvavým a politickým obsahem. Toto stanovisko přijaly i rozvojové země. Pro západní blok je však nepřijatelné. Podle mínění neutrálního Rakouska západ nemůže přistoupit na žádný kompromis, neboť jde o základní problém „svobody názorů a informací“.

Celkový názor rakouské poštovní a telekomunikační správy je ten, že SSRK-79 neodstraní chaos v hlavních úsecích kmitočtového spektra. Jednání konference, se stejnými právy delegací rozvojových zemí jako delegací vysoce technicky vyspělých zemí, prohlašují za problematické.

Velkou pozornost věnovaly vyspělé kapitalistické země výběru delegátů a jejich přípravě na konferenci. Vědomí toho, že na schopnostech delegátů závisí obhájení vlastních požadavků a návrhů, určují do delegace zástupce všech služeb a institucí, přednostně však zástupce armády a ozbrojených složek, bez ohledu na celkový počet delegátů. Takový přístup byl předpokladem určovat do všech pracovních skupin konference svého zástupce a jeho cestou prosazovat své zájmy, jakož i operativně řešit případné vzniklé rozpory s ostatními delegacemi.

Účast specialistů armády a ostatních složek umožňuje militaristickým kruhům kapitalistických států ovlivňovat rozdělení kmitočtového spektra podle potřeby vývoje a rozvoje zbraňových systémů, především řídicích systémů kosmických a balistických komplexů.

Také socialistický tábor přistupoval k přípravě na SSRK-79 svědomitě s vědomím, že další rozvoj národního hospodářství a zabezpečení obrany se neobejde bez rozvoje radioelektroniky. Všechny země, především Sovětský svaz, vyvíjely všestrannou činnost k tomu, aby zabezpečily potřebný počet kmitočtů všem rádiovým službám v celém kmitočtovém spektru.

V přípravě na SSRK-79 jednotlivé země

zpracovaly národní kmitočtové požadavky, které byly porovnány na společné poradě v září 1978 a srpnu 1979. Příprava probíhala s vědomím toho, že pro úspěšné jednání na SSRK-79 je nutná úzká spolupráce delegací všech socialistických zemí, ale pro podporu návrhů kmitočtových požadavků vhodných pro socialistický tábor že bude potřebné získat i rozvojové země.

Přípravu kmitočtových požadavků a návrhů pro SSRK-79 v ČSSR řídilo Federální ministerstvo spojů. Na přípravě se podílela všechna ministerstva, do jejichž kompetence spadá využívání některých dílčích úseků kmitočtového spektra. Požadavky byly konzultovány v národním měřítku, ale i se sousedními socialistickými státy a především Sovětským svazem. Také ozbrojené složky ČSSR se aktivně podílely na přípravě podkladů ČSSR na SSRK-79.

K uplatnění zájmů armád Varšavské smlouvy se konala řada společných jednání, ze kterých vzešly konkrétní požadavky a návrhy, které byly zpracovány v národních plánech. Ozbrojené síly ČSSR mají na výsledcích Světové správní radio-komunikační konference eminentní zájem, neboť přijaté dokumenty a usnesení ovlivní rozvoj radioelektronických zařízení dalších dvacet let.

OBSAH ROČNÍKU 1979

	VM číslo	strana
Generálmajor ing. Jiří Nečas		
Zaměření časopisu Vojenská mysl v roce 1979	1	3
Podplukovník doc. PhDr. Bohumil Hnízdo, CSc.		
Meze války při řešení sociálních antagonismů	2	8
Podplukovník PhDr. Jiří Hřebíček		
Úloha lidových mas ve válkách současné epochy	1	10
Major PhDr. Jan Kovarčík		
Charakter zákonů války	7	3
Podplukovník doc. PhDr. Bohumil Hnízdo, CSc.		
Instrumentální charakter války	5	3
Plukovník doc. PhDr. Bohumil Hnízdo, CSc.		
Válka a socialistický humanismus	8	8
Plukovník doc. PhDr. Bohumil Hnízdo, CSc.		
Válka a socialistický humanismus (Dokončení)	9	9
Podplukovník RSDr. Jan Polášek		
Vztah nutnosti a nahodilosti ve válce	8	3
Podplukovník PhDr. Jiří Hřebíček		
Poznávací funkce velitele v ozbrojeném zápase	10	9
Plukovník doc. PhDr. ing. Jiří Kuzín, CSc.		
Političnost a odbornost — dvojediné stránky velení	2	3
Plukovník Miroslav Novák		
Velitelé a současné úkoly branné výchovy	10	3
Podplukovník ing. Antonín Vyoral		
Za zvýšení podílu ČSLA na rozvoji mezinárodní vědecké spolupráce a využívání výsledků sovětské vojenské vědy	9	14
Podplukovník doc. PhDr. Adolf Grätzer, CSc.		
Faktor času a vědeckovýzkumná činnost	7	8
Generálmajor ing. Zdeněk Jašek		
Zamyšlení nad závěry 12. zasedání ÚV KSČ v technické oblasti ČSLA	4	3
Podplukovník ing. Evžen Mach		
Naléhavý úkol — rozvíjet ekonomické myšlení velitelů a štábů	10	14
Generálporučík ing. Pavel Papáček		
Nad novým předpisem o průběhu služby vojenských kádří	6	3
Plukovník Jiří Lázná		
K novým základním řádům	6	9
Generálmajor ing. Josef Mikulec		
Jak dále v rozvoji vojenského školství	9	3
Plukovník ing. Vladimír Polcar, CSc.		
Úloha výuky předmětu „operační umění“ na VA AZ	9	6
Podplukovník Jiří Voldán		
Úloha a místo velitelů při organizaci SPP	2	13
Podplukovník Ladislav Nejezchleba		
SPP a činnost politického aparátu v průběhu realizace opatření za zvýšené a plné bojové pohotovosti	4	13

	VM číslo	strana
Plukovník Josef Zvěřina plukovník Stanislav Juřica SPP a taktická cvičení	3	17
Podplukovník RSDr. Jan Polášek Filozofické aspekty vojenské kázně	3	12
Podplukovník PhDr. Alois Kolínek Světónázorová výchova — základ komunistického přesvědčení příslušníků ČSLA	8	13
Podplukovník PhDr. Milan Leška, CSc. Za vyšší kvalitu soutěžení	4	8
Podplukovník PhDr. Alois Michňák, CSc. Význam IX. sjezdu KSČ pro výstavbu armády	3	7
Velké vítězství	3	3
Sovětské vojenské umění v první polovině roku 1944	1	16
Sovětské vojenské umění ve druhé polovině roku 1944	7	13
Podplukovník PhDr. Alois Michňák, CSc. Historické poučení z března 1939	1	6
Podplukovník ing. Ján Hlaváčik, CSc. Slovenské národné povstanie a jeho význam	5	14
Podplukovník ing. Ján Hlaváčik, CSc. Tridsaťpäť rokov od Karpatsko-duklianskej operácie	6	13
Ing. Jiří Unzeitig PhDr. ing. Bohuslav Minařík, CSc. Futurologie — součást nepřátelské činnosti imperialistických států	5	9

Vojenské umění

Podplukovník doc. ing. Přemek Vorlíček, CSc. K překonávání zabezpečovacího pásma v útočné operaci	10	19
Podplukovník ing. Jiří Florián Průlom obrany s násilným přechodem vodního toku	4	19
Podplukovník ing. Břetislav Janík, CSc. K pronásledování v průběhu operací	10	25
Podplukovník ing. Jindřich Bureš Vytváření podmínek pro rozvíjení útočné operace po odražení protiúderu nepřítele	9	19
Plukovník ing. Zdeněk Kodeš, CSc. Překonávání prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů	9	24
Plukovník ing. František Skopec Boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele	1	26
Generálmajor ing. Jaromír Jašek, CSc. podplukovník ing. Jiří Dojiva, CSc. Neutronové jaderné zbraně a ochrana proti nim	2	17
Plukovník gšt. ing. Zdeněk Bažant Boj s prostředky jaderného napadení nepřítele	5	21
Boj s prostředky jaderného napadení nepřítele	10	41
Podplukovník doc. ing. Zdeněk Hron, CSc. K odražení agrese nepřítele	6	19
Podplukovník gšt. ing. Ján Paprčka Radioelektronický boj v útočné operaci	7	25
Plukovník ing. Zdeněk Kodeš, CSc. Boj s bitevními vrtulníky	1	21
Podplukovník ing. Josef Kašpar, CSc. K pohyblivosti míst velení	3	37

	VM číslo	strana
Podplukovník doc. ing. Jaroslav Jílek, CSc.		
Velení vojskům v průběhu operace	5	31
Podplukovník ing. Jiří Dvořák, CSc.		
K tvorbě automatizovaných systémů velení a řízení	8	32
Podplukovník ing. Ján Bukvaj		
Vliv samočinného počítače na řízení a velení	5	46
Plukovník doc. ing. Miroslav Bobek, CSc.		
Perspektivy využití výpočetní techniky v armádě	8	36
Podplukovník ing. Vladimír Trnka, CSc.		
Rozpoznávání obrazů v rozhodovacím procesu velitele	8	27
Generálmajor ing. Josef Mikulec		
O bojové pohotovosti trochu jinak	1	34
Podplukovník ing. Miloš Pelikán, CSc.		
Průzkum na stupni msd (td) ve zvláštních podmínkách	7	34
Generálmajor ing. Jaromír Jašek, CSc.		
podplukovník ing. Jindřich Bureš		
K některým otázkám vojenské geografie	3	23
Podplukovník ing. Jindřich Bureš		
Charakteristika jižní části západního válčiště	6	38
Podplukovník ing. Jiří Florián		
podplukovník ing. Jan Konícar		
Organizace součinnosti	6	33
Podplukovník doc. ing. Zdeněk Hron, CSc.		
Organizace součinnosti s vrtulníkovým výsadkem	8	17
Podplukovník doc. ing. Zdeněk Hron, CSc.		
K některým otázkám boje s výsadky nepřítele	10	32
Podplukovník ing. Josef Kašpar, CSc.		
K odrážení protiztečí	4	26
Podplukovník ing. Stanislav Potužník		
K přípravě divizní protizteče	3	29
Podplukovník ing. Stanislav Potužník		
Divizní protizteč	4	33
Podplukovník ing. Jan Štefka, CSc.		
K metodám zpracování taktických cvičení	5	38
Podplukovník ing. Josef Otáhal		
Ukázková taktická cvičení	4	39
Podplukovník ing. Přemek Vorlíček, CSc.		
K organizaci obrany vševojskové armády	9	29
Podplukovník ing. Jiří Křížek, CSc.		
Obrana divize za zvláštních podmínek	6	26
Podplukovník ing. František Ščučka, CSc.		
Racionalizace střelby na velké dálky	10	44
Generálmajor Pavel Fíguš		
Úlohy a obsah civilnej obrany	7	19
Plukovník doc. ing. František Páleník, CSc.		
K obnově průjezdnosti komunikací na území státu	5	68
Podplukovník ing. Emil Sovák		
K přípravě velitelů a štábů raketového vojska a dělostřelectva	6	49
Plukovník doc. ing. František Seček, CSc.		
Hromadná palba dělostřelectva armády	6	44
Podplukovník ing. Emil Sovák		
K přípravě hromadných palb dělostřelectva armády	8	47
Plukovník ing. Vladimír Štěpán		
Bojová činnost dělostřelectva armády při průlomu připravené obrany nepřítele s překonáváním vodní překážky	5	50

	VM číslo	strana
Podplukovník ing. Dalibor Růžička, CSc.		
K velení raketovému vojsku a dělostřelectvu spojeneckého složení	1	45
Podplukovník doc. ing. Jaromír Lank, CSc.		
Velení dělostřelecké divizi	2	31
Plukovník doc. ing. František Seček, CSc.		
Ničení protitankových prostředků nepřítele dělostřelectvem	9	37
Podplukovník doc. ing. Jaromír Lank, CSc.		
Použití tříštivotrhavých raket v boji a operaci	1	49
Podplukovník ing. Milan Novotný, CSc.		
Bojová činnost RVD za zvláštních podmínek v útoku	7	39
Podplukovník doc. ing. Miroslav Vepřek, CSc.		
K topograficko-geodetickému připojení operačně taktických raket	3	42
Generálmajor ing. Otakar Vlach, CSc.		
Tři generace proudových letounů	2	25
Generálmajor ing. Zdeněk Kác		
Letecká armáda při podpoře pozemních vojsk	7	46
Podplukovník ing. Vítězslav Křikava, CSc.		
Možnosti letecké techniky při podpoře pozemních vojsk	8	55
Podplukovník ing. Jan Blumenstein	9	42
K činnosti frontového letectva v hromadných úderech		
Podplukovník ing. Stanislav Hořejší		
Součinnost frontového letectva s pozemními vojsky	6	52
Podplukovník ing. Jozef Rusina		
Vzdušný průzkum ve prospěch pozemních vojsk	10	49
Plukovník ing. Antonín Kuchař		
K bojové činnosti vrtulníkových jednotek a útvarů vojskového letectva	1	39
Podplukovník ing. František Chum		
K možnostem bojového použití vrtulníků	8	41
Plukovník ing. Ladislav Ouda		
Použití navigačního komplexu letounů nové generace	5	56
Podplukovník ing. Theodor Krupička		
K plánování protivzdušné obrany státu	9	50
Podplukovník ing. Milan Němeček		
podplukovník ing. Jan Řehák		
Odrážení hromadného úderu nepřátelských prostředků vzdušného napadení silami a prostředky PVOS	4	46
Plukovník Miloš Vinklárek		
Součinnost svazků PVOS	3	50
Plukovník ing. Jaroslav Bursík		
Řízené střely s plochou dráhou letu	2	38
Podplukovník ing. Jaroslav Kopek, CSc.		
Ženíjní budování výchozího prostoru pro útok	10	54
Plukovník doc. ing. František Páleník, CSc.		
K vyhodnocení terénu po jaderných úderech	1	55
Podplukovník ing. Dalibor Satek, CSc.		
Ženíjní vyhodnocení silnic	2	46
Plukovník doc. ing. František Páleník, CSc.		
Ženíjní zabezpečení radioelektronického boje	3	53
Plukovník doc. ing. František Páleník, CSc.		
K ženíjnímu zabezpečení násilného přechodu vodních překážek	4	59
Plukovník doc. ing. František Páleník, CSc.		
Ženíjní zabezpečení násilných přechodů řek v zimě	7	52
Podplukovník ing. Miloslav Vrabec		
K použití brigády chemické obrany	8	60

	číslo VM	strana
Plukovník ing. Miroslav Lakomý		
Chemické zabezpečení útvarů radioelektronického boje	9	61
Podplukovník gšt. ing. Miroslav Budský		
podplukovník ing. Jiří Dojiva, CSc.		
Ochrana vojsk a týlu svazu proti zbraním hromadného ničení	4	66
Podplukovník ing. Jaroslav Sehnal, CSc.		
Organizace chemického zabezpečení týlu vševojskové armády	8	64
Podplukovník ing. Ján Kačkovič		
Praktická opatření k zabezpečení elektromagnetické koexistence radioelektronických prostředků	3	61
Podplukovník ing. Miroslav Smejkal, CSc.		
K obnově velení a spojení po použití ZHN	2	49
Podplukovník ing. Vladimír Chlad		
Tankové a automobilní technické zabezpečení taktického cvičení	5	62
Plukovník ing. Jiří Říha		
Týlové zabezpečení taktických cvičení	6	56
Plukovník ing. Ladislav Jareš		
major ing. Jozef Majtaník, CSc.		
Předpověď ztrát hlavních druhů výzbroje po použití jaderných zbraní	9	55
Plukovník ing. Zdeněk Straka, CSc.		
plukovník ing. František Suchý, CSc.		
Dočasné překládkové prostory	2	54
Plukovník ing. Jiří Říha		
Materiální zdravotnické zabezpečení tankového pluku	1	61
Podplukovník Josef Kuřátko		
Zdravotnické zabezpečení v horském a zalesněném terénu	7	60

Ze socialistických armád

Teorie sovětského operačního umění	8	69
Teorie hluboké operace a tendence jejího rozvoje	3	71
K dalšímu zdokonalování plánování operací	7	63
Ke zvýšení úrovně bojové pohotovosti vojsk	5	73
Boj v systému operací	9	67
Způsoby přechodu do útoku	7	68
Metoda souběžného plánování na taktickém stupni	5	77
Štábní kultura	10	63
Rozvoj zbraní bojové techniky a způsobů bojové činnosti	9	72
Letectvo při ničení nepřítele v útoku	4	73
Vzdušný průzkum ve prospěch pozemních vojsk	1	73
Výcvik letců útvarů frontového letectva k překonávání PVO nepřítele	6	71
Součinnost vojsk PVOS s vojenským okruhem při rozvinování a přeskování	1	72
Spojení — základ velení	10	68
Odolnost tanků v boji a operaci	2	59
Rozvoj prostředků tankového technického zabezpečení	2	65
Vojenská metrologie	6	65
Zdravotnické zabezpečení koaličních uskupení spojeneckých vojsk	4	78
Operační týlové velitelsko-štábní cvičení „Tranzit — 77“	8	76

	VM číslo	strana
Informace		
Podplukovník RSDr. Miroslav Ryška, CSc.		
Armády soudobého imperialismu	6	81
Obrana v armádách NATO	4	81
Nadporučík PhDr. Jan Šelešovský, CSc.		
kapitán PhDr. Vladimír Šefčík, CSc.		
Vojenské výdaje	3	79
Tendence rozvoje dělostřelecké výzbroje	8	79
Radioelektronický boj v armádách NATO	4	86
Generálmajor ing. Ján Franko		
Chemické zbrane pravdepodobného nepriateľa	6	75
Generálmajor ing. Ján Franko		
Spôsoby použitia chemických zbraní	7	73
Kapitán PhDr. Vladimír Šefčík, CSc.		
Vytváranie rezerv ropy	1	75
Kapitán PhDr. Vladimír Šefčík, CSc.		
Zásobovanie vojsk NATO ropou na európskom kontinente	5	81
Generálporučík PhDr. ing. Josef Čepický		
S vyššími nárokmi na kvalitu a efektivnost pracovať v novom školnom roku	1	78
PhDr. Jiří Bílek		
Organizační výstavba ČSLA v období IX. sjezdu KSČ	9	80
Podplukovník ing. Břetislav Janík, CSc.		
Vojenská terminologie	1	84
Podplukovník ing. Václav Babor		
Světová správní radiokomunikační konference	10	79
Docentské habilitační práce	3	85
Dějiny druhé světové války 1939—1945 (9. díl)		
Osvobození území SSSR a evropských států. Válka na Tichém oceáně a v Asii	2	69
Dějiny druhé světové války 1939—1945 (10. díl Dokončení porážky fašistického Německa)	10	73
Plukovník doc. MVDr. Jozef Hrušovský, DrSc.		
Úloha vědy ve výživě vojsk	9	77

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Мирослав Новак

Командующие (командиры) и задачи военно-патриотического воспитания 3

Автор, исходя из задач XIV-го и XV-го съездов КПЧ, постановления ЦК КПЧ к вопросам военно-патриотического воспитания, а также документов Министерства Национальной Обороны, оценивает значение ЧНА в общей системе военно-политического воспитания, достигнутые результаты и указывает на чем сосредоточить внимание в дальнейшей работе.

Подполковник Йиржи Гребичек

Познавательная функция командующего (командира) в вооруженной борьбе 9

Автор объясняет общественно-классовые, теоретическо-познавательные и методологические предпосылки должности командующего (командира) в вооруженной борьбе. С классовой и марксистско-ленинской точки зрения он вскрывает основные противоречия командующих (командиров) буржуазных и социалистических армий в их подходе к оценке познавательной должности и из этого вытекающих точек отправления.

Подполковник Эвжен Мах

Развитие экономической мысли командиров и штабов – задача первостепенного значения 14

В связи с усилением партии углубить экономичность и эффективность при выполнении задач боевой и политической подготовки, автор указывает некоторые проблемы использования средств материального обеспечения войск. Он обращает внимание на экономичность ГСМ, продовольствия, снаряжения, строительно-бытового и медицинского обеспечения.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Подполковник Пржебек Ворличек, кандидат военных наук, доцент

К преодолению полосы обеспечения в наступательной операции 19

Автор разбирает возможности эффективнейшего использования сил и средств для быстрого уничтожения противника при преодолении полосы обеспечения и сохранения достаточных сил для прорыва обороны противника в наступательной операции общевойсковой армии в начале войны. Далее автор рассматривает основные принципы ведения боевых действий при преодолении полосы обеспечения.

Подполковник Бржетислав Яник, кандидат военных наук

Преследование противника в ходе операции 25

Автор разбирает характеристику преследования противника, этапы боя, в которых может проводиться преследование, его цель, непрерывность, применение отдельных родов войск, построение боевого порядка, а также выбор направления главного удара.

Подполковник Здзек Грон, кандидат военных наук, доцент

К некоторым вопросам ведения боя с воздушными десантами противника . . . 32

Автор, исходя из возможностей применения противником воздушно-десантных войск в бою и операции, разбирает и обобщает некоторые способы их уничтожения. Одновременно он рассматривает возможный вариант применения своих войск при уничтожении указанного десанта.

К статье „Ведение боя со средствами ядерного нападения противника“ . . .	41
---	-----------

Члены научного совета начальника ракетных войск и артиллерии отзываются на статью напечатанную в Военской мысли № 5/1979г.

Подполковник Франтишек Щучка, кандидат военных наук

Рационализация стрельбы на большие расстояния	44
--	-----------

Автор, исходя из возможности противотанкового оружия противника и нужд ведения общевойскового боя, подчеркивает большое значение ведения стрельбы прямой наводкой, как самого эффективного способа уничтожения противника. Автор разбирает классификацию целей на поле боя, условия стрельбы на большие расстояния и рационализацию этой стрельбы.

Подполковник Йозеф Русина

Воздушная разведка в пользу наземных войск	49
---	-----------

Автор объясняет проблематику одного из основных видов разведки – воздушной. В статье автор разбирает основные принципы организации и использования воздушной разведки в пользу наземных войск в период до начала и в ходе ведения боевых действий, а также ведение воздушной разведки в трех зонах ее полосы.

Подполковник Ярослав Копек, кандидат военных наук

Инженерное оборудование исходного района для наступления	54
---	-----------

Автор разбирает способы выполнения задач инженерного оборудования исходного района для наступления общевойскового соединения, некоторые подсчеты и возможный метод решения задач. Автор обращает внимание на оборудование позиций для полка, выделенного в полосу прикрытия.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Штабная культура	63
Связь – основа управления	68

ИНФОРМАЦИИ

История второй мировой войны 1939–1945	73
---	-----------

(Том десятый – „Завершение разгрома фашистской Германии). Статья информирует читателей о двенадцатитомном труде, в котором авторы разбирают ход вооруженной борьбы на всех ТВД в заключительном этапе второй мировой войны в Европе (январь – май 1945 г.).

Подполковник Вацлав Бабор

Мировая радиокоммуникационная конференция	79
--	-----------

Статья разбирает значение распределения спектра частот различных средств связи в масштабе всего мира. Статья знакомит читателей с подготовкой к указанной конференции и некоторыми ее сведениями.

Указатель статей, помещенных в журнале „Военская мысль“ за 1979 год . . .	83
--	-----------